

Бібліотека

СонцеСад

Ягідні

Передплатами, індекс

86144

Шановні читачі!

Відтепер журнал «Бібліотека СонцеСад» виходитиме не тільки в друкованій, а й в електронній версії на нашому сайті: soncesad.com. В електронній версії ви зможете безкоштовно прочитати нові та попередні, але оновлені й розширені випуски. Тепер ви отримаєте ще більше корисної інформації від досвідчених господарів, фермерів, агрономів та науковців.

Також на сайті можна оформити безкоштовну підписку на оновлену електронну версію «Бібліотеки СонцеСад» та отримувати повідомлення на електронну пошту, як тільки буде з'являтися новий номер журналу.

Щиро ваша, редакція журналу «Бібліотека СонцеСад».

Пишіть нам!

Долучайтеся до створення журналів «СонцеСад» та «Бібліотека СонцеСад». Ми чекаємо листів з вашими порадами у вирощуванні рослин, їхньому кулінарному чи лікувальному використанні.

Ваші поради прочитають люди в усіх куточках України!

Окрім того, за опублікований в журналі лист ви отримуєте рослини з каталогу на суму 150 грн, за опублікований лист з фото – на суму 300 грн.

Надсилайте фото, де зображені ви чи ваші близькі у процесі роботи з рослинами чи з урожаєм. Фото мають бути у форматі jpg, величиною понад 2000 пікселів чи 300 dpi (324 Мбт).

Якщо Ваше фото потрапить на обкладинку нашого журналу, воно вийде тиражем 20 тис. примірників і розлетиться по всій Україні. До того ж Ви отримаєте у якості призу рослини з нашого каталогу на **1000 гривень!**

Увага! Ваше фото може потрапити на обкладинку журналів «СонцеСад» чи «Бібліотека СонцеСад»!

Наша адреса:
08143, Київська обл.,
Кієво-вятошинський р-н,
с. Жорнівка,
вул. Молодіжна, 11.
Електронна адреса:
sale_s-sad@ukr.net

Зробіть замовлення на суму **понад 700 грн** і отримайте **БЕЗКОШТОВНО** передплату на цілий рік на журнал

СонцеСад

Зробіть замовлення на суму **понад 400 грн** і отримайте **БЕЗКОШТОВНО** передплату на журнал **до кінця 2019 р.**

СонцеСад

У ЦЬОМУ НОМЕРІ:

- 3 Аґрус – колючий виноград
- 5 Чорна смородина в питаннях та відповідях
- 6 Смородина. Основи догляду
- 8 Хвороби аґрусу та чорної смородини
- 19 Бактерії проти шкідників та хвороб
- 20 Вирощування вітамінів без застосування хімії
- 24 Чия смородина краща?
- 27 Вітамінна красуня – порічка
- 29 Віталій Чата:
«Мої порічки плодоносять до морозів»
- 31 Чорна смородина – найдешевший вітамін
- 33 Порічки – смородини сестрички
- 34 Посадиш обліпиху – матимеш вітху
- 37 Жимолость – рання пташка
- 41 Ягідний піонер
- 42 Ірга. Красива й корисна
- 44 Ожина – суперцінна рослина
- 48 Зимівля у сумках
- 49 Шпалера – ноу-хау
- 50 Малина – ягідна королева
- 54 Незамінна помічниця малина
- 57 Хвороби малини
- 60 Сунична малина – принада саду!
- 64 Брусниця – проти недуг помічниця
- 66 Суниця – здоров'я скарбниця
- 69 Смаколики з полуниці до вашого столу
- 72 Лимонник китайський
- 74 Годжі корисне всім
- 75 Годжі – ягода щастя, здоров'я та фінансового благополуччя
- 78 «Червоними діамантами» захоплюється вся Європа
- 82 Актинідія – українське ківі
- 85 Міні-ківі з Одещини
- 89 Ягідний бізнес: 8 правил успіху
- 93 Бузина – лікарський кущ з багатою історією
- 94 Шоколадний виноград – акебія
- 95 У ягіднику – мир і дружба

СонцеСад №2 квітень 2019 р.
Видавець і засновник:
ФОП Михаць М.О.
Адреса редакції і видавця:
08143 Київська обл.,
Кієво-Святошинський р-н,
с. Жорнівка, вул. Молодіжна, 11,
тел.: (044) 221-69-38,
факс: (04571) 41-451,
e-mail: sale_s-sad@ukr.net

Головний редактор: М.О. Михаць,
видання зареєстровано, серія КВ
№18359-7159Р від 11.10.2011 р.
Використання тексту та ілюстрацій
можливе тільки з дозволу редакції
журналу.
Думки авторів і редакції не завжди
збігаються. Листування з читачами лише
на сторінках журналу. Редакція не надає
координати авторів та героїв матеріалів.

Аґрус – КОЛЮЧИЙ ВИНОГРАД

Зінаїда ШЕСТОПАЛ,
український селекціонер

У перекладі з різних мов аґрус означає колючий (царгородський, нестиглий) виноград. Мабуть, ці рослини таки схожі. І не лише ягодами. Зверніть увагу на такі умови:

ТЕПЛОВИЙ РЕЖИМ

Аґрус, як і виноград, любить тепло. Він вибагливий до світла і погано реагує на сильне затінення чи загушення. Тому найкраще садити аґрус на відкритих ділянках, водночас пам'ятайте, що деякі ніжні сорти можуть зазнавати сонячних опіків.

ҐРУНТИ

Аґрус вибагливий до ґрунту – добре росте на суглинкових, супіщаних, чорноземних дернових, середньо- і слабопідзолистих ґрунтах. Найбільш сприятливий для аґрусу рН ґрунту – від 6 до 6,5. Якщо рН нижча за 5,5, то перед висаджуванням аґрусу ґрунт краще вапнувати. Рослина стійка до хлорозу на вапнякових ґрунтах, однак погано росте на заболочених і сильно підзолистих. Не бажано висаджувати аґрус

на дуже легких піщаних і тяжких глинистих ґрунтах.

ЗАГРОЗА ЦВІТІННЮ

Квіткові бруньки аґрусу чутливі до низької температури, різкої зміни плюсової і мінусової температури. Оскільки аґрус цвіте рано, у несприятливі роки весняні заморозки можуть знищити його квітки – за температури мінус 5°C може загинути до 80% цвіту.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВОЛОГОЮ

Порівняно з іншими культурами, аґрус більш посухостійкий. Водночас він чутливий і до браку вологи, особливо в період від цвітіння до дозрівання ягід. Втім аґрус погано витримує перезволожені ґрунти, високе стояння ґрунтових вод (вище ніж 1,5 м від поверхні ґрунту). Тому його треба садити на відкритих, теплих, помірно вологих ділянках. Від достатнього забезпечення вологою і живлення залежить розмір ягід і щорічний приріст аґрусу.

ТЕХНІКА ВИСАДЖУВАННЯ

Аґрус найкраще садити у жовтні – за 20–25 днів до настання стійких заморозків. Щоб краще формувалися кущі, на ґрунтах важкого механічного складу саджанці обрізують після висаджування, залишаючи над поверхнею ґрунту 3–4

бруньки на міцних приростах і не більше ніж два – на слабких. Дуже кволі розгалуження вирізують повністю. Враховуючи можливість зимового підмерзання, обрізувати саджанці треба навесні, навіть якщо висаджуєте їх восени.

ОБРОБІТОК ҐРУНТУ

Обробляючи ґрунт навколо куща, пам'ятайте, що у його верхньому шарі розміщуються активні корені аґрусу. У радіусі 10–30 см навколо основи куща обробляйте ґрунт не глибше ніж на 6–8 см, у міжряддях – 10–12 см. Востаннє восени ґрунт обробляють не глибше ніж на 12 см.

ДОГЛЯД МІЖРЯДЬ

Коли мине 3–4 роки після садіння, міжряддя можна утримувати під задернінням, але в посушливий період слід поливати насадження. Якщо ж навколо кущів висіяно трави, їх треба систематично скошувати, щоб утворилася надійна органічна підстилка, що зберігає вологу та додатково підживлює рослини.

ПОВНОЦІННЕ ЖИВЛЕННЯ

Аґрус добре плодоносить на родючому ґрунті, на інших ґрунтах потребує внесення добрив. Рослина дуже вимоглива до фосфорних добрив, але брак калію спричиняє відмирання країв листків (опік

листіків), внаслідок чого зменшується врожайність агрусу. Найкраще використовувати безхлорні калійні добрива (сульфат калію, калімаг, попіл). Цінне добриво для підживлення агрусу – гноївка, ба-

гата на азот і калій. Її заздалегідь розводять водою у пропорції 1:2–3 рази водою і вносять у борозни.

ВЧАСНЕ ПОЛИВАННЯ

За недостатньої кількості опадів (особливо навесні й у пер-

шій половині літа) агрус треба обов'язково поливати. Вперше це роблять під час цвітіння рослини, вдруге – в період дозрівання плодів, утретє – після збирання врожаю.

Як приборкати «колючку»?

Особливу увагу приділіть обрізуванню агрусу. Процедура, можливо, й не дуже приємна, але надзвичайно важлива.

Під час обрізування слід враховувати, що плодові бруньки закладаються на сильних приростах минулого року і на плодових невеличких гілочках (плодушках). Найкращий урожай концентрується на міцних приростах першого і другого порядку розгалуження, а потім на однорічних плодушках. На старих плодушках ягоди зав'язуються гірше і вони дрібніші. Довговічність плодушок кожного сорту агрусу – різна. Гілки сортів із недовговічними плодушками швидко втрачають продуктивність. Їх вирізують наприкінці 6-го року. Гілки сортів із довговічними плодушками вирізують не раніше ніж за 7 років. У перші 2–3 роки плодоношення кількість гілок у кущах має становити 10–12 (якщо є 2–4 прикореневі пагони). У наступні роки щорічно залишаються 4–5 кращих рівномірно розміщених прикореневих пагонів, а зайві, більш слабкі – вирізають. Отже, за 5–6 років формують кущ, у якому 6–8 різновікових гілок та 2–4 прикореневі пагони. Обрізуючи молоді кущі, ретельно вилучають горизонтально розміщені біля поверхні ґрунту пагони і гілки, що стеляться. Надалі кущ систематично обрізують. Гілки агрусу зазвичай добре плодоносять до 5–6-річного віку. Потім вони ста-

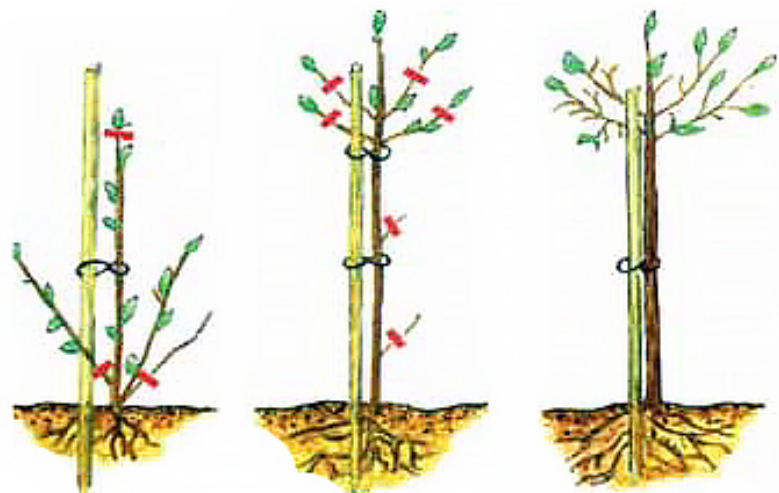
ріють, прирости слабшають, ягоди дрібнішають. Тому старі гілки вирізають, залишаючи на заміну таку ж кількість нових прикореневих пагонів (зайві з них вилучають). Якщо стара гілка має міцні бічні прирости, то її омолоджують, зрізуючи верхню частину з короткими приростами до найближчого міцного бічного розгалуження. Після такого омолодження агрус дає більші ягоди, зміцнює річні прирости. Крім того, застосовують санітарне обрізування – вирізують усі слабкі, хворі, сильно підмерзлі гілки і ті, що лежать на землі чи ушкоджені шкідниками.

Штамбове вирощування. Під час вирощування агрусу в штамбовій формі обрізування полегшується – кроні надають округлої або ледь пониклої форми. Центральну гілку вважають провідником, тому укорочують мінімально, решту – більше. За 4–5 років крона досягає бажаних розмірів і обрізування полягає лише у вилученні старих гілок. Якщо зсередини крони виростає

пагін, довший за крону, його вкорочують, зберігаючи форму крони. Однак однорічний приріст на старих гілках не вкорочують, оскільки зменшується кількість ягід.

Кущ на шпалері

Дуже зручний для догляду і збирання врожаю кущ агрусу на шпалері. Її натягують на 10–20 см вище за штамп. У перший рік після садіння всі гілки вкорочують близько до поверхні ґрунту. Протягом літа відбирають 3–5 найміцніших пагонів, решту – вилучають. Узимку залишені гілки підв'язують до дроту. Наступного року їх підв'язують до другого дроту, але вже не вкорочують. Усі молоді пагони, що відростають від кореневої шийки, щорічно вилучають. Дуже довгі бічні розгалуження на основних гілках укорочують так, щоб загальна ширина шпалери не перевищувала 1 м. За 5–6 років розпочинають омолоджувальне обрізування, замінюючи старі основні гілки однорічними.

1. Перший рік

2. На другий рік

3. На третій рік

ЧОРНА СМОРОДИНА у питаннях та відповідях

Ольга ЛУШПИГАН,
старший науковий співробітник
Інституту садівництва НАН України

■ Коли найкраще висаджувати чорну смородину?

– Оптимальні терміни – осінь (жовтень-листопад) або рання весна (березень – перша половина квітня).

■ Як сформувати смородинове дерево?

– Останнім часом наука пропонує садівникам нові ефективні способи вирощування чорної смородини, які підвищують врожайність і термін плодоношення кущів. Серед таких інноваційних способів – формування штамба. Для цього передусім потрібно вибрати такий сорт смородини, який підходить для вирощування штамбовим способом. Найпридатніші для цього сорти, які практично не дають пагонів внизу куща. Потім оберіть один з існуючих способів вирощування смородини на штамбі (який для вас найзручніший)

1. Можна прищепити живець смородини на однорічний саджанець. Для цього необхідно завчасно (рано навесні) заготовити живці чорної смородини. Зберігати їх необхідно в погребі чи на нижній полиці холодильника, систематично перевіряти і оберігати від пересихання. Не можна допускати, щоб у живців розпустились бруньки. Ідеальний період для щеплення живця – кінець березня. Щепити живець необхідно на висоті 1,5 м від землі. Щеплений черешок краще зафіксувати – достатньо прив'язати його з обох боків до кілочка. Необхідно вчасно поливати і підживлювати кущ. Пагони, які формуватимуться

поблизу коріння, потрібно обрізати. Вже наступного року штамбова чорна смородина почне плодоносити.

2. Штамб формується шляхом осліплення бруньок на пагоні. Для цього беруть звичайний саджанець і перед висаджуванням видаляють всі бруньки на його пагонах – до висоти не менше 40 сантиметрів. Для формування крони залишають цілими і неушкодженими лише кілька верхівкових бруньок.

Наступного року пагони підв'язують з обох боків. Сформований приріст ніколи не укорочується! Якщо саджанці посаджені правильно і вони добре доглянуті, найбільші ягоди формуються на верхівці куща. Не забувайте обрізати пагони, видаляти пошкоджені. Якщо пагін припиняє плодоносити, його також потрібно видалити. Всі пагони обрізаються так, щоб замість одного старого залишалось два молодих. Обрізку необхідно проводити постійно, аби забезпечити хороше плодоношення смородини.

■ Чи треба обкопувати кущі смородини?

– Не всі кущові культури потребують обкопування, тим більше щорічно. Адже в процесі обкопування ви пошкоджує дрібні коріння, розташовані близько до поверхні землі. Це не дуже добре для молодих кущів, у яких ще не виснажена земля під коренем. Достатньо обкопувати кущі раз на два роки – не потрібно травмувати рослини, якщо в цьому немає потреби. При цьому ґрунт не відгортають від рослин, щоб не оголити нижні бруньки і не пошкодити пагони, які відростають.

■ Чому гілки смородини деформуються та як цьому запобігти?

– Внаслідок ушкодження смородиною попелицею листя та молоді трав'янисті верхівки приростів смородини зморщуються і скручуються. До викривлення однорічних пагонів смородини приводить пошкодження склівкою.

СМОРОДИНА. ОСНОВИ ДОГЛЯДУ

Обробіток ґрунту

Протягом періоду вегетації проводять 4–5 розпушувальних ґрунту (ягідникова фреза, культиватор або дискова борона) залежно від забур'яненості та утворення кірки. Глибина розпушувальних: перше – 10–12 см, наступні – 5–7 см, а з появою бур'янів прикущові смуги прополкують вручну (3–4 рази за вегетацію, якщо не використовуються гербіциди чи мульчувальна плівка). Ґрунт не відгортають від рослин, щоб не оголити нижні бруньки і не пошкодити пагони, які відростають.

Формування кущів

Перший рік. У кінці першої вегетації (пізно восени або на початку зими до випадання снігу) в кожному кущі вирізують при землі недорозвинені пошкоджені та уражені однорічні гілочки. Для формування його залишають 3–4 найбільш сильні гілки.

Другий рік. Пізно восени або на початку зими слабкі не-

дорозвинені сухі пошкоджені та уражені однорічні прикореневі пагони вирізують низько при землі. Для створення нових скелетних гілок молодшого віку наступного порядку залишають 2–3 найсильніших прикореневих пагонів.

Третій рік. Після закінчення вегетації слабкі недорозвинені пошкоджені та уражені однорічні прикореневі прирости вирізують низько при землі. Сильнорослі та рівномірно розміщені в кущі пагони проріджують, залишаючи три-чотири для створення нових скелетних гілок. При слабкому бічному галузненні допускається вкорочування приросту попереднього року на 1/4 його довжини. Восени сформований кущ складається з 2–4 розгалужених трирічних гілок, 2–3 (і більше) дворічних з плодовими утвореннями та 3–4 (і більше) однорічних прикореневих пагонів.

Четвертий рік. Поламані гілки вирізують низько при землі

протягом вегетаційного періоду або спокою незалежно від їх віку. Наприкінці четвертого року кущ має дво-, три- та чотирирічні плодоносні гілки, а також однорічні прикореневі, слаборослі, з яких (як і в попередні роки) вирізують низько при землі, а з 3–4 сильно-рослих формують молоді скелетні гілки.

П'ятий рік. Восени п'ятого року кущ чорної смородини має в середньому 12–15 плодоносних гілок дво-п'ятирічного віку та 3–4 однорічні прикореневі пагони. В окремих сортів пагони, що не плодоносять, вирізають низько при землі.

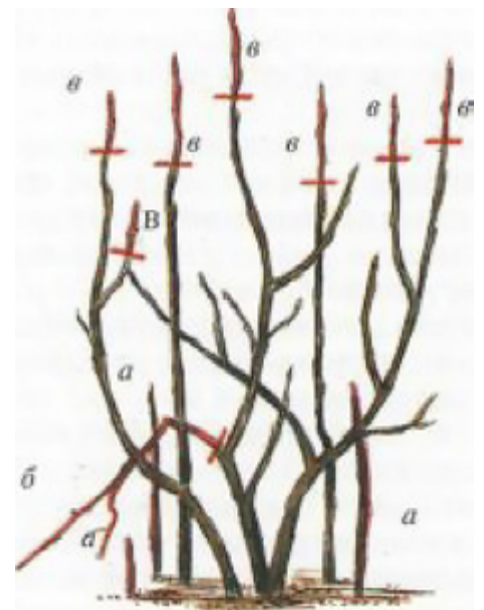

Обрізування кущів

Обрізку дорослих кущів про водять восени, після листопаду, і на початку зими, до випадання снігу, або рано навесні, як зійде сніг. Рослини не обрізують навесні, тому що бруньки чорної смородини рано починають розвиватись і легко обламуються. Гілки чорної смородини старше чотири-, п'ятирічного віку, що характеризуються слабим приростом (менше 20 см) і зав'язуванням дрібних ягід, вирізують, а за-

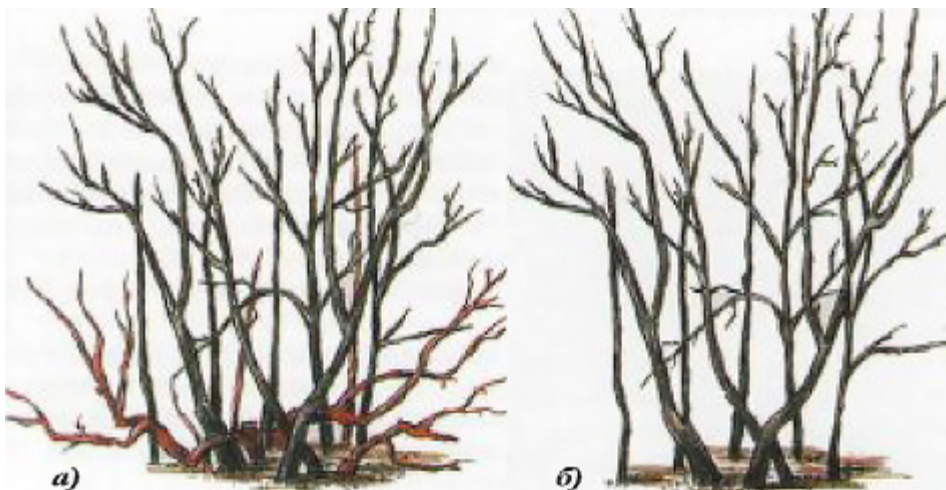
мість них залишають таку ж кількість добре розвинених прикореневих пагонів.

Подальше формування та обрізання кущів чорної смородини та порічок полягає в заміні малопродуктивних гілок на більш цінні та молоді, систематичному проріджуванні, видаленні гілок, пошкоджених склівкою, златкою чи галицею, поламаних, недорозвинених. Усі вирізані гілки відразу видаляють із плантації та обов'язково спалюють.

Формування молодих рослин чорної смородини:

- а) вирізання слабких однорічних пагонів,
- б) видалення скривлених та загущених пагонів,
- в) вкорочування приросту попереднього року для стимулювання бічного гілкування

Обрізка дорослого куща чорної смородини: (а) кущ до, (б) після операції

Як прикро, коли зусилля, які докладаємо під час вирощування врожаю, є даремними. Це може трапитися, коли рослини раптом вражаються хворобами. Та нічого не стається зненацька. Десь прогледіли, щось не зуміли, чогось не врахували. Щоб цього не допустити, наші експерти допоможуть вам розпізнати хвороби рослин і навчать лікувати сад.

Іван МАРКОВ,
фітопатолог,
кандидат біологічних наук,
професор НУБіП України

Хвороби агрусу та чорної смородини

Американська борошниста роса

Захворювання проявляється на листках, пагонах і плодах як білий борошнистий наліт. Пізніше він ущільнюється, стає темно-сірим, на ньому з'являється велика кількість дрібних чорних крапок. Уражені

листки деформуються, засихають і опадають. На пагонах уражаються верхівки приросту, вони скривлюються, засихають, коричневіють, а пізніше чорніють. На нестиглих ягодах агрусу наліт легко стирається, пізніше стає темно-бурим, ягоди припиняють ріст та осипаються.

Хворобу спричиняє гриб, спори якого протягом зими зберігаються на уражених листках та ягодах.

ПОРАДА ЕКСПЕРТА

Віктор ТЕРМЕНО,
кандидат біологічних наук,
експерт компанії «Сингента»

– Дуже уражені верхівки пагонів засихають, листки й плоди опадають, кущі ослаблюються і через два-три роки гинуть. Хворобу може зупинити обприскування препаратом **Топаз® 100 EC**, к. е.

Щоб уникнути хвороби, знищуйте опале листя, зрізуйте уражені пагони, а також обприскуйте рослини фунгіцидами.

Сіра гниль

Збудник хвороби – фітопатогенний гриб, який призводить до гнилі ягід винограду, суниці, малини, смородини, уражує персик, черешню, сливу, хурму, мигдаль, томати, баклажани, горох, перець, моркву, декоративні, квіткові та багато інших культур. Особливість цього збудника – швидке поширення в атмосфері за допомогою повітряних потоків. Якщо уражені плоди дуже промерзли, наступного року проявляється рясне спороношення збудника хвороби, набагато більше, ніж непромерзлих. Спочатку грибок механічно проникає через тканини рослини і своїми токсинами вбиває живі клітини, потім тканини розкладаються.

Для людини небезпечними є токсини, які гриб виділяє у ягоди. Ці мікотоксини в сотні й тисячі разів токсичніші, ніж найсильніші пестициди.

ПОРАДА ЕКСПЕРТА

Віктор ТЕРМЕНО,
кандидат біологічних наук,
експерт компанії «Сингента»

– *Передусім слід дотримуватися фітосанітарної чистоти присадибної ділянки, знищуючи рослинні рештки, уражені плоди, ягоди, та проводити профілактичні обприскування фунгіцидами. Не вживати уражені сірою гниллю плоди й ягоди. Крім того, врятувати рослини від гнилі зможуть препарати Світч® 62,5 WG, в. г., Хорус® 75 WG, в. г.*

Антракноз

Хвороба поширеніша в місцевостях із достатнім зволоженням і активізується в період вегетації рослин.

На листках з'являються дрібні (діаметром до міліметра) бурі плями, обмежені дрібними жилками. Часто плями зливаються і листки набувають коричневого забарвлення. Пізніше на місцях уражень вони розриваються, засихають і опадають. На ягодах хвороба проявляється як поверхневі дрібні малопомітні плями та крапки.

Антракноз призводить до передчасного опадання листків, поганого приросту пагонів, зменшує зимостійкість рослини. Джерелом інфекції є опалі уражені листки й ягоди, на яких збудник хвороби-гриб зберігається як спори.

Для обмеження поширення хвороби знищуйте опале листя, зрізуйте уражені пагони, обприскуйте рослини фунгіцидами.

Стовпчаста іржа

Захворювання поширене скрізь. Інтенсивніше проявляється хвороба на листках смородини як хлоротичні, жовтуваті, нерівномірно розміщені плями з верхнього боку й оранжеві

подушечки з нижнього боку пластинки, які в масі надають їй іржавого забарвлення. Пізніше в місцях уражень з'являються коричневі тоненькі рогоподібні вирости – стовпчики гриба-збудника хвороби – до

двох міліметрів завдовжки. Уражені листки буріють, коричневіють, а пізніше чорніють, некротизуються і опадають.

Шкідливість хвороби – у зниженні зимостійкості та продуктивності рослин, погіршенні якості ягід. Джерелом інфекції є уражені гілки веймутової сосни і сибірського кедр – проміжних господарів збудника хвороби. Спори гриба на уражених листках смородини та агрусу після м'якої зими можуть бути додатковим джерелом інфекції.

Заходи захисту.

Дотримання просторової ізоляції насаджень агрусу та смородини від веймутової сосни та сибірського кедр; збирання і знищення восени уражених опалих листків, обприскування рослин фунгіцидами; вирощування стійких сортів.

Бокальчата іржа

Хвороба поширена переважно в поліській зоні України, їй сприяють рясні весняні дощі, різні види осок поблизу насаджень агрусу та смородини, які є основними рослинами-жителителями для гриба-збудника хвороби.

Захворювання проявляється на молодих листках, черешках, пагонах, нестиглих ягодах як яскраво-помаранчеві шкірясті плями-строми. Уражені листки жовтіють, відмирають і опадають. Молоді пагони скривлюються і засихають. Ягоди осипаються.

Шкідливість хвороби полягає в передчасному опаданні уражених листків та зав'язі, що суттєво позначається на обсязі та якості урожаю ягід. Джерело інфекції – уражені рослинні рештки осок, на яких зберігаються спори гриба.

Для обмеження поширення хвороби треба ретельно збирати і знищувати восени опалі листки, дотримуватися просторової ізоляції насаджень агрусу та смородини від різних видів осок, за потреби – обприскувати рослини фунгіцидами.

Септоріоз (біла плямистість)

На листках з'являються округлі або куласті бурі плями (діаметром до одного-трьох міліметрів) з темно-бурою облямівкою. Пізніше вони розростаються, часто зливаються, у

центрі стають білими або світло-сірими. На ураженій тканині з верхнього боку пластинки формуються чорні крапки. Уражені листки передчасно опадають. На пагонах утворюються некротичні смуги або поздовжні плями з темно-бурою облямівкою. Уражена тканина розвивається як поздовжні тріщини. На ягодах перед початком їх достигання з'являються дрібні коричневі плями, які пізніше збільшуються, злегка вдавлюються і покриваються чорними крапками.

Шкідливість хвороби полягає у передчасному опаданні листків, зниженні продуктивності рослин, погіршенні якості ягід, слабкому прирості однорічних пагонів. Хворобу спричиняє гриб, який зимує на уражених пагонах і опалих уражених листках та ягодах.

Заходи захисту.

Дотримання оптимальної густоти насаджень, вчасне знищення опалого листя, у разі потреби – обприскування рослин фунгіцидами.

Вертицильозне в'янення

Хвороба проявляється як оголення і відмирання пагонів куща під час вегетації рослин. Хворі кущі відстають у рості, листки бліднішають, поступово в'януть, висять

на гілках, а пізніше опадають. Спочатку в'януть листки в нижній частині куща, потім – у середній і верхній. Найдовше тримаються верхівкові розеткові листки, які пізніше також відмирають, а пагони всихають. На зрізах уражених гілок і пагонів також добре помітні бурі або темно-бурі уражені

судини. Внаслідок інтенсивного розвитку хвороби рослини гинуть. Джерелом інфекції є уражені рослинні рештки і ґрунт.

Заходи захисту.

Систематичне знищення бур'янів, вчасне викорчування і видалення з поля уражених рослин.

Облямівка жилок

На молодих листках навесні з'являються світло-жовті облямівки жилок, які обмежені одним боком пластинки листя й утворюють папоротевий малюнок. Пізніше з'являються ще й блідо-жовті смуги, що просвічуються вздовж жилок пластинок листків.

Іноді розвиток хвороби супроводжується крапчастістю, зморщенням і деформацією пластинок. На уражених рослинах припиняються ріст пагонів і плодоношення. Збудником хвороби є вірус, який передається садивним матеріалом і різними видами попелиць. Джерелом інфекції є уражені рослини, в соку яких зберігається вірус.

Попелиця велика смородинова

Пошкоджує смородину. Зимують яйця на пагонах. Навесні знизу листків з'являються колонії попелиць. Унаслідок висмоктування соку на листках утворюються опуклі жовтуваті або зеленуваті гали. У разі сильного ураження молоді гілки й листя деформуються, ріст

припиняється, не утворюється приріст для урожаю наступного року. Влітку попелиці переселяються на

ПОРАДА ЕКСПЕРТА

Віктор ТЕРМENO,
кандидат біологічних наук,
експерт компанії «Сингента»

– У разі пошкодження рослини послаблюють ріст, деформується приріст, знижується урожайність ягід. Від шкідника захистять препарати: Актеллік® 500 EC, к. е., Актара® 25 WG, в. г., Енжіо® 247 SC, к. с.

салат, цикорій, осот. Восени повертаються на смородину і відкладають зимові яйця.

Склівка смородинова

Пошкоджує чорну смородину, порічки, агрус. Зимують гусениці раз або двічі (якщо літо й осінь теплі, то гусениці закінчують розвиток за один рік) у пагонах, де в травні після першої або другої зимівлі заляляковуються.

Метелики літають у травні-червні. Масовий літ починається на 6–20-й день після закінчення цвітіння смородини.

Самиці відкладають яйця по одному на пагони біля бруньок, у тріщини в нижній частині дво-, чотирирічних гілок. Одна самиця може відкласти 40–60 яєць. Через 10–15 днів відроджуються гусениці. Після виходу з яєць вони проникають у пагони й проточують у них ходи.

ПОРАДА ЕКСПЕРТА

Віктор ТЕРМЕНО,
кандидат біологічних наук,
експерт компанії «Сингента»

– Пошкоджені пагони другого року живлення гусениць перед початком досягання ягід в'януть і наприкінці літа всихають. Пошкоджені гілки вирізають. А інші обробляють препаратом Актеллік® 500 ЕС, к. е. після цвітіння до початку досягання ягід.

ПОРАДА ЧИТАЧА

Віталій ЧАТА,
м. Корець, Рівненська область

– Проти борошнистої роси та кліща я обробляю смородину рано навесні хімічними препаратами. А у квітні-травні обприскую біологічним препаратом Актофіт. Цих двох обробок за сезон досить, щоб позбутися хвороб та шкідників на чорній та червоній смородині, а також на агрусі. А щоб хвороб було менше, я раджу купувати та садити рослини нових сортів, які проти них дуже стійкі.

Як врятувати агрус і смородину?

Для закладання насаджень використовуйте лише сорти, які характеризуються високою стійкістю до хвороб, створюйте сприятливі умови для росту й розвитку рослин, що суттєво підвищує стійкість проти хвороб та несприятливих погодних чинників, постійно контролюйте розвиток хвороб на рослинах та вчасно проводьте профілактичні хімічні заходи.

Значну увагу приділяйте правильному вибору ділянки для насадження агрусу та смородини. Ґрунтові води в місцях садіння культур мають бути не ближче ніж метр від поверхні ґрунту. Окуль-

турюйте ґрунт для їх садіння шляхом збільшення перегнійного шару, заправляйте його органічними та мінеральними добривами, вапнуйте кислі ґрунти.

У насадженнях відразу після збирання врожаю видаляйте та знищуйте опале листя, кущі, уражені вілтом та вірусними хворобами, зрізуйте уражені пагони; навесні вчасно оновлюйте насадження здоровими саджанцями. Проти зимуючої інфекції антракнозу, септоріозу, іржі, борошнистої роси та інших хвороб восени, після листопаду, та рано навесні (по сплячих бруньках) насадження і ґрунт на присадибних ділянках обприскують препаратом на основі діючої речовини сульфату заліза, (Айрон) з нормою витрати 300–600 г на 10 л води. Якщо цього препарату нема, рослини обпри-

скупте п'ятивідсотковим розчином сечовини або однопроцентним розчином мідного купоросу.

На фермерських промислових насадженнях агрусу і смородини протягом вегетації рослин проти антракнозу, септоріозу, борошнистої роси та інших хвороб кущі обробляйте (перша обробка – відразу після цвітіння рослин; наступна – після збирання врожаю) дозволеними фунгіцидами: 0,025–0,05% емульсією препарату Топаз 100 ЕС, к. е. (0,2–0,4 л/га) або 0,1% суспензією препарату Топсін-М, з. п. (0,8–1 кг/га). Останню обробку рослин фунгіцидами слід проводити не пізніше ніж за 20 днів до збирання врожаю. Після збирання проти основних хвороб можна обприскати одним із контактних фунгіцидів: Косайд 200 в. г. (2 кг/га), Медян Екстра 350 SC, к. с. 1,5 (л/га).

Календарний план робіт по захисту чорної смородини, порічок, агрусу

Терміни проведення захисних заходів	Шкодочинний об'єкт	Препарати і норми витрати	Примітки
 Набухання бруньок	Шкідники: кліщ смородиновий бруньковий	Механічне видалення пошкоджених кліщем бруньок	
 Розпукування бруньок – початок цвітіння (викидання квітконосів)	Шкідники: попелиця, пильщик, галиця Хвороби: борошниста роса	Енжіо® 247 SC 3,6 мл або Актара® 25 WG 1,4 г на 10 л води Топаз® 100 ЕС 12 мл на 10 л води	Бакова суміш фунгіциди + інсектицид
 Кінець цвітіння	Шкідники: кліщ смородиновий бруньковий, попелиця, пильщик, галиця Хвороба: борошниста роса Однорічні і багаторічні злакові бур'яни	Актеллік® 500 ЕС 12 мл або Енжіо® 247 SC 3,6 мл або Актара® 25 WG 1,4 г на 10 л води Тіовіт Джет® 80 WG 40 г на 10 л води Фюзілад Форте® 150 ЕС 20 мл на 2–3 л води на 1 сотку	Бакова суміш фунгіциди + інсектицид. Тіовіт Джет® може викликати опіки на агрусі. У період активного росту бур'янів
 Ріст ягід	Шкідники: попелиця, кліщ смородиновий, склівка смородинова Хвороби: борошниста роса, іржа	Актеллік® 500 ЕС 12 мл на 10 л води Топаз® 100 ЕС 12 мл на 10 л води	Через 20 днів після попереднього обприскування. Бакова суміш фунгіцид + інсектицид
 Після збору ягід	Шкідники: попелиця, кліщ смородиновий Хвороби: борошниста роса, іржа		Бакова суміш фунгіцид + інсектицид
Листопад–грудень	Збудники хвороб і шкідники	Вирізування і спалювання старих відплодоношених стебел та стебел, ушкоджених склівкою	

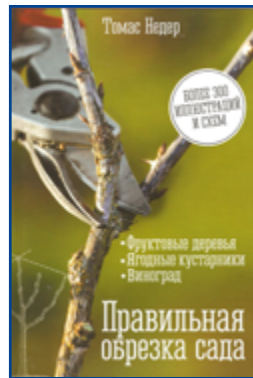

**Книга «Ягідні культури»
Марковський В.С.**

ВКН-2 – 60 грн.

125 с., у м'якій палітурці.

Подається походження, поширення, поживна цінність, ботанічна характеристика, особливості росту і плодоношення, кращі сорти і форми, технологічні прийоми вирощування врожаїв, основні шкідники та хвороби ягідних культур. Для кожної культури відведено окрему главу, текст ілюструється.

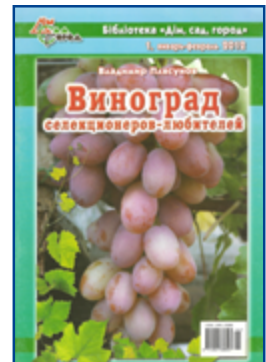

**Книга «Правильная обрезка
сада. Фруктовые деревья,
ягодные кустарники, вино-
град» (рос.мовою). Т.Недер**

ВКН-1185 – 220 грн.

200 с., формат 90x60/16, в твердій палітурці.

Харків, Клуб родинного дозвілля 2018. Експерт з питань садівництва Томас Недер в своїй ілюстрованій книзі ділиться знаннями та порадами з догляду за плодово-ягідними кущами та іншими рослинами. Автор звертає увагу на всі деталі, які варто враховувати при обрізанні саду: фактори місця розташування, щеплення плодкових дерев, інструменти та матеріали для обрізки, форми дерев.

**Книга «Виноград
селекционеров-любителей»
(рос.мовою). В. Плясунов**

ВКН-189 – 30 грн.

Автор книги розповідає виноградарям-любителям про те, як вирощувати гібридні форми винограду та дає їх основні характеристики. Той, хто любить експериментувати на своїй присадибній ділянці, має придбати цю книгу, і тоді він отримає інформацію про унікальні сорти, такі як Кароліна, Сонячні краплі, Тузбордо, Суперляля, Маруся, Червоний янтар, Скарб, Тайфун, Помпей, Диво. Усі секрети цих та інших гібридних сортів – в одній книзі.

Аґрус Сварог

ОКН-636 – 49 грн за шт. (0,5–1,5 л)

Середньостиглий малоколючковий сорт. Ягоди великі 5–6 г, округлі, яскраво-червоні, з легким восковим нальотом. М'якоть зеленувато-жовта, приємного солодко-кислого смаку. Урожай з одного куща 4–5 кг. Сорт має високу, стабільну врожайність, посухостійкість і зимостійкість. Стейкий до борошністої роси та антракнозу.

Виноград. Вино.

ВКН-603 – 36 грн.

62 с. М'яка палітурка

«Дім, сад, город», 2015

Від виноградної лози до келиха смачного вина – тривалий шлях і кропітка робота. А ще знання багатьох таємниць виноградарства і виноробства, про них ви дізнаєтеся, ознайомившись з добіркою порад щодо вирощування винограду. Починаємо з вибору місця і підготовки ґрунту, розпланування рядів і підбору сортів винограду. Автор ознайомить вас із азами закладання винограднику, догляду за рослинами, їх удобрення, із захисту від весняних заморозків (для того є багато способів). Важливий напрямок – розмноження винограду щепленням. Про це також йдеться у додатку до журналу. Також ви дізнаєтесь, як правильно формувати молодий кущ на шпалері, як дозиплювати виноград, підготувати його до зимівлі й лікувати від багатьох хвороб.

Аґрус Тясмін

ОКН-637 – 49 грн за шт. (0,5–1,5 л)

Сорт середньостиглий, урожайний. Кущ середньорослий, слабо колючковий. Ягоди яйцевидні, фіолетово-червоні, з легким восковим нальотом, вираженими прожилками, не опушені, масою 4,2–4,7 г. М'якоть зеленувато-жовта, солодка. Стейкий до борошністої роси і антракнозу. Зимо- і посухостійкий.

Аронія чорноплідна Галичанка

ОКН-1833 – 79 грн за шт (0,5–1,5 л)

Кущ висотою 1,5–2 м. Урожайний сорт з одночасним достиганням ягід, крупних та ароматних. Морозостійкий, стейкий до шкідників та хвороб.

Аронія Вікінг

ОКН-230 – 55 грн за шт (0,5–1,5 л)

Прямостоячий кущ висотою 1,5 м. Плоди соковиті, великі діаметром 0,8–1 см, солодкі, освіжаючі.

ГЕРБИЦИДИ

УРАГАН ФОРТЕ

УЗЗ-26 — 80 грн за 100 мл
УЗЗ-26В — 216 грн за 300 мл

Системний гербицид суцільної дії, призначений для застосування на полях під паром, у садах і виноградниках, у лісовому господарстві, у промислових об'єктах і на присадибних ділянках. Знищує одно- і багаторічні бур'яни. Застосовується для виведення чагарників і дерев.

ГЕЗАГАРД

УЗЗ-148 — 112 грн за 100 мл
УЗЗ-148В — 162 грн за 300 мл

Гербицид системної комбінованої дії, для захисту овочевих, кормових культур, посівів картоплі, коріандру, соняшнику, від однорічних дводольних та деяких злакових бур'янів. Загибель бур'янів настає: при доскодовому внесенні — з початку проростання; при післясходовому — протягом 4–7 днів.

ДУАЛ ГОЛД

УЗЗ-286 — 214 грн за 100 мл
УЗЗ-286Б — 572 грн за 300 мл

Селективний доскодовий препарат, ефективний проти основних однодольних і деяких дводольних бур'янів в посівах бур'яків, кукурудзи, соняшнику, сої, ріпаку та ін. культур. Відсутня фітотоксичність, навіть при передозуванні. Період захисної дії — 8–10 тижнів. Застосування препарату виключає проблеми з другою хвилею бур'янів.

ФЮЗИЛАД ФОРТЕ

УЗЗ-287 — 147 грн за 100 мл

Селективний, системний, препарат для боротьби з багаторічними і однорічними злаковими бур'янами в посівах овочевих, технічних та ін. культур. Може вноситися на будь-якій стадії вегетації. Не токсичний для дводольних рослин. Повне знищення бур'яну настає вже за 8–10 днів. Період захисної дії — 40–60 днів.

ВУЛКАН ПЛЮС

УЗЗ-288 — 62 грн за 100 мл

Системний препарат суцільної дії, для повного знищення однорічних і багаторічних злакових і дводольних бур'янів на посівних площах та територіях несільськогосподарського призначення. Пожовтіння і в'янення надземної частини бур'янів спостерігаються на 2–4 день після обприскування, повне зникнення — через 7–10 днів.

РЕЙТАР

УЗЗ-289 — 70 грн за 100 мл

Селективний ґрунтовий гербицид для боротьби з однорічними дводольними та злаковими бур'янами в посівах кукурудзи, соняшнику і картоплі.

ДЕЛИТ

УЗЗ-290 — 73 грн за 100 мл
УЗЗ-290Б — 220 грн за 400 мл

Неселективний післясходовий препарат системної дії для знищення однорічних та багаторічних бур'янів для повноцінного знищення у посадках винограду, багаторічних овочевих, плодкових, бур'янів, в т.ч. карантинних квітів. Перші результати з'являються через 2–3 дні, повне зникнення бур'яну — за 2–3 тижні.

ГЛІФОВІТ ЕКСТРА

УЗЗ-291 — 72 грн за 100 мл
УЗЗ-291Б — 253 грн за 500 мл
УЗЗ-291В — 427 грн за 1 л

Високоєфективний післясходовий препарат суцільної дії для повноцінного знищення в широкому діапазоні температури та вологості повітря, а також в умовах стресу.

АНТИБУР'ЯН

УЗЗ-23 — 77 грн за 100 мл
УЗЗ-23Б — 264 грн за 500 мл
УЗЗ-23В — 471 грн за 1 л

Системний гербицид суцільної дії проти комплексу бур'янів (понад 300 видів) на землях після збирання врожаю, на парах та землях несільськогосподарського користування. Не накопичується в ґрунті та об'єктах навколишнього середовища.

АНТИСАПА

УЗЗ-293Б — 147 грн за 50 г

Високоєфективний системний препарат для контролю однорічних дводольних та деяких злакових бур'янів у посівах картоплі, томатів та сої, знищує вегетуючі бур'яни та їх проростки. Безпечний для бджіл.

АНТИСАПА ЛІКВІД

УЗЗ-293 — 29 грн за 10 мл
УЗЗ-293В — 225 грн за 100 мл

ґрунтовий гербицид для контролю однорічних дводольних та деяких злакових бур'янів у посівах картоплі, розсадних і безрозсадних томатів. Ефективно стримує кілька хвиль сходів бур'янів.

АНТИПИРІЙ

УЗЗ-22 — 100 грн за 100 мл
УЗЗ-22Б — 167 грн за 250 мл

Післясходовий гербицид системної дії для знищення однорічних та багаторічних злакових бур'янів у посівах багатьох культур (картопля, цибуля, капуста, морква, томати, буряк). Норма витрати — 15–20 мл на 3–5 л води на 1 сотку.

СЕЛЕНІТ

УЗЗ-297 — 95 грн за 150 мл

Післясходовий гербицид системної дії проти однорічних та багаторічних злакових бур'янів у посівах цукрових бур'яків, соняшнику, картоплі. Забезпечує знищення надземної частини і кореневої системи бур'яну.

ГОЛЬФ

УЗЗ-298 за 3 г — 14 грн

Селективний гербицид системної дії для знищення найбільш поширених однорічних і багаторічних видів бур'янів (подорожжик, осот, кульбаба, берізка, будяк) у злакових газонних травах.

МАКСТАР

УЗЗ-299 — 35 грн за 15 мл

Післясходовий системний гербицид вибіркової дії проти однорічних та деяких багаторічних дводольних бур'янів, у посівах сільськогосподарських культур. Знищує навіть стійкі до інших гербицидів бур'яни (польову берізку та ін.).

СЕЛЕФІТ

УЗЗ-300 — 83 грн за 100 мл

Доскодовий препарат ефективний у боротьбі з дводольними та деякими злаковими шкідливими рослинами, на посівах картоплі, соняшнику, коріандру, гороху, моркви та сої. Період захисної дії — 5–7 тижнів.

ВІТАЛОН ЕКСПЕРТ

УЗЗ-295 — 11 грн за 10 мл
УЗЗ-295Б — 116 грн за 100 мл

Трикомпонентний післясходовий системний гербицид для боротьби з однорічними дводольними та деякими злаковими бур'янами на посівах цукрових бур'яків.

ГОЛД СТАР

УЗЗ-296 — 24 грн за 5 г

Препарат для знищення дводольних бур'янів, на посівах зернових, злакових культур та газонах. Через 2 години після внесення не змивається дощем, повністю розпадається на момент збору врожаю.

МАСТАК

УЗЗ-301Б — 235 грн за 100 мл

Післясходовий гербицид системної дії для знищення однорічних дводольних та багаторічних коренепаросткових бур'янів на посівах овочевих, злакової та газонної трави, зернових, суніці.

ПЕРМАКЛІН ЛІКВІД

УЗЗ-303 — 95 грн за 20 мл
УЗЗ-303Б — 433 грн за 100 мл

Системний гербицид для боротьби з однорічними та злаковими бур'янами при вирощуванні картоплі та овочів. Діє через листя і ґрунт: знищує бур'яни, які вже зійшли, і ті, що проростають.

ТІВІТУС

УЗЗ-302 — 32 грн за 2,5 г
УЗЗ-302Б — 295 грн за 50 г

Післясходовий гербицид системної дії для знищення злакових та деяких дводольних бур'янів у посівах кукурудзи, картоплі, томатів. Результат помітний уже через 2–3 години після обробки. Широке «технологічне вікно» застосування (від 1 до 7 листків у кукурудзи).

МАСТАК 3,5 МЛ + МОРТАЛ

УЗЗ-301 — 26 грн за 10 мл

Бінарний комплекс для знищення однорічних дводольних та багаторічних бур'янів на овочевих, ягідних, посівах злакової газонної трави, зернових.

Наші тел.: (067) 409 80 90; (050) 410 74 40; lifecell (093) 743 40 44

ФУНГІЦИДИ

РИДОМІЛ ГОЛД

УЗЗ-105 — 44 грн за 25 г
УЗЗ-105В — 80 грн за 50 г

Комбінований препарат, що має лікувальну, вкорінювальну, антиспорулянтну і захисну властивості. Для боротьби з хворобами картоплі, томатів, огірків, винограду, цибулі, ріпаку, хмелю. Застосовується для профілактики або на початку хвороби (не більше 5% уражених рослин). Забезпечує захист картоплі під час зберігання у сховищах.

КВАДРІС

УЗЗ-21 — 50 грн за 6 мл
УЗЗ-21В — 250 грн за 100 мл
УЗЗ-21В — 1268 грн за 300 мл

Системний фунгіцид широкого спектру дії для захисту огірків, томатів і цибулі від пероноспорозу, антракнозу, бурі плямистості. Витрата: 1 пакетик на 5 л води на 1 сотку.

ХОРУС

УЗЗ-95 — 36 грн за 3 г

Препарат із захисною та лікувальною дією для захисту зерняткових, кісточкових плодів культур, винограду від борошнистої роси, парші, моніліозу і альтернаріозу. Діє навіть при понижених температурах (+3°C), стійкий до змивання, ефективний і при сильному зараженні.

ТІОВІТ ДЖЕТ

УЗЗ-132 — 36 грн за 40 г

Селективний фунгіцид і акарицид для захисту овочевих, плодівих, квіткових та винограду від справжньої борошнистої роси, оїдіуму і кліщів. Може використовуватися для знезараження ґрунту у теплицях. Термін захисної дії — 7–10 днів. Безпечний для бджіл.

ТОПАЗ

УЗЗ-96Б — 24 грн за 3 мл

Системний фунгіцид для захисту зерняткових, кісточкових, ягідних, овочевих, декоративних культур і винограду від справжньої борошнистої роси та ін. хвороб. Добре діє навіть при високому інфекційному фоні. Має низьку норму витрати і тривалу дію. Ідеальний партнер в сумішах для комплексного захисту.

СКОР

УЗЗ-129 — 26 грн за 2 мл
УЗЗ-129Б — 880 грн за 100 мл

Системний фунгіцид з тривалою профілактичною і лікувальною дією для захисту плодівих, овочевих та винограду від парші, борошнистої роси, кучерявості листя, фітофтору, альтернаріозу та ін. грибкових хвороб. Не шкідливий для бджіл.

ГАРТ

УЗЗ-268 — 40 грн за 30 г
УЗЗ-268Б — 72 грн за 60 г

Контактний препарат профілактичної та лікувальної дії для деяких злакових, винограду, томатів, огірків, картоплі, цибулі, плодово-ягідних проти широкого спектра збудників грибкових хвороб. Захищає від весняних морозів.

ЗАХИСТ

УЗЗ-110 — 22 грн за 7,5 г

Двокомпонентний фунгіцид, для боротьби та профілактики грибкових захворювань овочевих та винограду. Ефективно зупиняє активні постінфекційні стадії розвитку грибів, не дозволяє розвиватися процесу спорування; захищає необроблені частини рослин, нові паростки; має тривалий захисний період.

СТРАЖ

УЗЗ-114 — 13 грн за 3 мл

Системний стійкий до змивання фунгіцид проти комплексу основних хвороб плодівих та винограду: борошниста роса, парша, кучерявість листя, клястероспоріоз, мільдю, оїдіум, сіра гниль.

СВІТЧ

УЗЗ-265 — 100 грн за 10 г

Двокомпонентний препарат контактно-проникаючої дії проти хвороб, що викликають гниття плодів і ягід при зберіганні (плодова гниль, сіра гниль, інші хвороби), покращує лежкість плодів. Використовується навіть у фазу дозрівання.

РЕВУС ТОП

УЗЗ-128М — 46 грн за 6 мл
УЗЗ-128 — 72 грн за 12 мл

Препарат для захисту томатів і картоплі від фітофтору та альтернаріозу, стійкий до змивання опадами. Обприскування проводять на стадії вегетації. Для обробки 1 сотки 6 мл препарату розвести в 5 л води.

ЛІНКОР

УЗЗ-266 за 2 мл — 13 грн

Системний препарат для захисту садових культур від борошнистої роси і парші, чинить лікувальну і профілактичну дію. Має тривалий захисний період, забезпечує збереження листового апарату до пізньої осені. Не токсичний для бджіл і птахів.

ЕНЕРГОДАР

УЗЗ-269Б — 564 грн за 500 мл

Новітній фунгіцид з ростостимулюючими, імуностимулюючими властивостями для захисту овочевих і баштанних культур від комплексу хвороб. Можна замочувати насіння або розсаду, обробляти ґрунт, обприскувати в період вегетації, вносити через крапельне зрошення.

БЛУ БОРДО

УЗЗ-273 — 71 грн за 50 г

Препарат контактної дії проти широкого спектру збудників хвороб: на яблуні проти парші, бактеріального опіку, плямистостей листя, бактерійного раку, гнилі кори, нектрії; на винограді проти мільдю та антракнозу; на томатах і картоплі проти фітофтору, альтернації і ін. бактеріальних хвороб.

ЮНКЕР

УЗЗ-267 — 26 грн за 25 г
УЗЗ-267Б — 52 грн за 50 г

Препарат системної і контактної дії для захисту генеративних і вегетативних частин рослин картоплі, томатів і винограду від грибкових хвороб, з імуностимулюючим ефектом.

ЕНЕРГОДАР 30 МЛ + АВАГАРД ОВОЧЕВІ

УЗЗ-269 — 40 грн за 30 мл

Бінарний комплект фунгіциду із ростостимулюючими властивостями для захисту овочевих та баштанних культур від небезпечних хвороб із комплексом макро- і мікроелементів для підвищення врожайності.

ДОК ПРО

УЗЗ-271 — 31 грн за 6 г
УЗЗ-271Б — 52 грн за 12 г
УЗЗ-271В — 155 грн за 36 г

Фунгіцид з профілактичною, лікувальною та антиспоруляційною діями для контролю комплексу грибних захворювань. Поеднує в своєму складі два компоненти різної фунгіцидної дії, а саме Цимоксаніл та Міклобутаніл, що запобігають розвитку та поширенню захворювання.

ЦІЛИТЕЛЬ

УЗЗ-19 — 34 грн за 25 г
УЗЗ-19Б — 59 грн за 50 г
УЗЗ-19В — 224 грн за 250 г
УЗЗ-19Г — 546 грн за 1 кг

Комбінований фунгіцид контактно-системної дії для захисту овочевих, баштанних та винограду від комплексу хвороб. Проникає до необроблених частин рослини, не змивається дощем; забезпечує захист картоплі при зберіганні в сховищах.

ФУНДАЗИМ

УЗЗ-155 — 16 грн за 10 г

Високоєфективний препарат системної профілактичної та лікувальної дії проти широкого спектру хвороб сільськогосподарських культур і садово-паркових насаджень, призначений для вегетуючих рослин та насінневого матеріалу.

ЧАРІВНИК

УЗЗ-271 — 50 грн за 40 г

Контактно-системний фунгіцид призначений для лікування та захисту картоплі, томатів та ріпаку. Високої ефективності досягає при боротьбі з фітофторозом. Застосовується як профілактичний та лікуючий препарат. Доза використання: 40 г на 2 сотки.

ЗАХИСНИК

УЗЗ-110Б — 27 грн за 30 мл

Для захисту овочевих культур, плодово ягідних дерев, кущів і винограду від широкого спектру хвороб. Препарат має швидкий «стоп-ефект» — зупиняє розвиток хвороби відразу після обробки. Захисна дія понад 3 тижні.

САМШИТ

УЗЗ-270 — 11 грн за 3 мл

Системний фунгіцид для захисту яблуні, персиків, винограду, картоплі та томатів від основних грибкових захворювань. Стійкий до змивання опадами; покращує якість продукції, збільшує кількість плодівих формуваль.

ФУНГІЦИДИ

ПРОТРУЙНИКИ

МАГНІКУР БУСТ
U33-274 — 23 грн за 10 г
 Системний фунгіцид для захисту огірків, цибулі, хмелю, ріпака від несправжньої борошністої роси, суниць від фітофторозної гнилі плодів. Стимулює природні захисні функції рослини; має профілактичну дію, не викликає у патогенів резистентності.

МАГНІКУР ЕНЕРДЖІ
U33-276 — 42 грн за 10 мл
U33-276Б — 208 грн за 60 мл
U33-276В — 1230 грн за 500 мл

Малотоксичний системний фунгіцид з ростостимулюючими властивостями для захисту овочевих від патогенів групи несправжніх борошністих рос та корневих гнилей.

МАГНІКУР СЕНСЕЙШЕН
U33-278 — 77 грн за 5 мл
 Препарат комбінованої системної дії для захисту плодівих культур від парші, борошністої роси, плодової гнилі та кучерявості листя. Довготривалий захист із забезпеченням віддаленого ефекту проти хвороб при зберіганні, підвищення якості і термінів лежкості продукції.

МАГНІКУР ГАРТ
U33-275 — 55 грн за 8 г
 Малотоксичний системний фунгіцид для боротьби з сірою гниллю та ін. хворобами на плодово-ягідних культурах і виноградниках.

МАГНІКУР НЕО
U33-277 — 77 грн за 20 мл
U33-277Б — 314 грн за 100 мл
U33-277В — 410 грн за 500 мл
 Комбінований фунгіцид системно-проникної дії для захисту томатів і картоплі від альтернаріозу та фузаріозу, а цибулі — від пероноспорозу, стимулює ріст і розвиток рослин.

МАГНІКУР ФІНО
U33-280 — 68 грн за 20 мл
U33-280Б — 165 грн за 60 мл
U33-280В — 1084 грн за 500 мл
 Фунгіцид з повною системною дією для захисту картоплі та овочевих від хвороб. Препарат діє як профілактично, так і при ураженні хворобами, зберігаючи свою ефективність протягом тривалого часу, стимулює ріст і розвиток рослин.

МАГНІКУР СТАР
U33-279 — 53 грн за 5 мл
 Мезостемно-системний препарат з подвійною діючою речовиною та широким спектром активності для захисту яблунь від парші, борошністої роси та плодової гнилі, троянд від борошністої роси та іржі.

СЕЛЕСТО ТОП
U33-304 — 118 грн за 20 мл
U33-304Б — 546 грн за 100 мл
U33-304В — 1500 грн за 300 мл
 Комбінований інсектофунгіцидний протруйник насіння зернових і картоплі, що забезпечує повний захист посівів від шкідників (грунтових і атмосферних) та хвороб.

АНТИХРУЩ ЛЮКС
U33-306 — 13 грн за 10 мл
U33-306Б — 52 грн за 30 мл
 Новітній інсектицид та протруйник контактно-кишкової дії від шкідників сільськогосподарських культур та плодово-ягідних насаджень. Ефективний на всіх стадіях розвитку шкідників.

АС-СЕЛЕКТИВ+АВАНГАРД КАРПОПЛЯ
U33-310—66 грн за 30+30 мл
 Інсекто-фунгіцид для протруювання картоплі перед висадкою. Захищає від комплексу хвороб ґрунтового і насінневого походження (звичайної і сріблястої парші, альтернаріозу, ризоктоніозу, фомозу, фузаріозу), від ґрунтових і надземних комах-шкідників (коларадського жука, його личинки, дротяники, попелиці та ін.). Стимулює імунітет та розвиток рослин протягом всієї вегетації.

ІН СЕТ
U33-305 — 33 грн за 5 мл
U33-305Б — 202 грн за 30 мл
 Інсектицидний протруйник контактно-системної дії для обробки перед посадкою картоплі, насіння городніх культур та замочування кореневої системи овочевих культур. Запобігає поширенню таких шкідників як колорадський жук, дротяники, несправжні дротяники, личинки хрущів, цикадки, попелиці, трипси, молі, блішки.

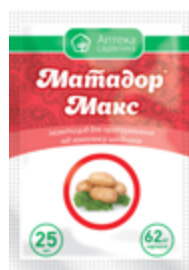
ШЕДЕВР
U33-262 — 33 грн 15 мл
 Протруйник інсектицидно-фунгіцидної дії для захисту картоплі, насіння зернових культур та кореневої системи овочевих культур. Надійно захищає культури не лише від колорадського жука, а й від комплексу ґрунтових та наземних шкідників, хвороб.

ПРЕСТИЖ
U33-150Б — 195 грн за 60 мл
U33-150В — 434 грн за 150 мл
 Сучасний інсекто-фунгіцид для захисту картоплі, томатів, перцю, баклажанів, капусти від колорадського жука, дротянки, личинок хруща, цикадок, трипсів, блішок, молі, ризоктоніозу та для обробки бульб картоплі і кореневищ овочів від гризучих і сисних шкідників, деяких хвороб.

МАТАДОР
U33-307 — 90 грн за 60 мл
U33-307Б — 210 грн за 160 мл
U33-307В — 981 грн за 1000 мл
 Системний інсектицид контактно-кишкової дії для протруювання сільськогосподарських культур, бульб картоплі і захисту їх від ґрунтових шкідників аж до закінчення процесу вегетації. Період розпаду — 45 діб. Не рекомендований для обробки ранньої картоплі.

МАТАДОР МАКС
U33-308 — 83 грн за 25 мл
U33-308Б — 139 грн за 50 мл
U33-308В — 205 грн за 100 мл
 Системний інсектицид контактно-кишкової дії для протруювання сільськогосподарських культур перед їх висадкою в ґрунт. Знищує ґрунтових шкідників та запобігає їх поширенню протягом всієї вегетації, не накопичується в бульбах і овочах.

МАКСИМ
U33-131В — 186 грн за 100 мл
 Контактньо-системний препарат запобігає розвитку пліснявиння посадкового матеріалу, захищає від розвитку сухої і сірої гнилі, гельмінтоспаріозу, різних видів парші, захворювань бульб картоплі і цибулин рослин, бореться з хворобами сходів. Один з кращих препаратів проти снігової плісняви та кореневої гнилі злакових культур.

АС-СЕЛЕКТИВ ПРОФІ
U33-309Б — 1152 грн за 1 л
U33-309 — 327 грн за 150 мл

Інсекто-фунгіцид для протруювання посадкового матеріалу, захищає від основних шкідників та хвороб, підвищує енергію проростання бульб, сприяє збільшенню маси кореневої системи, формуванню стійкості до стресу; підвищує і покращує урожай. Не токсичний для людей та безпечний для навколишнього середовища.

Наші тел.: (067) 409 80 90; (050) 410 74 40; lifecell (093) 743 40 44

РЕГУЛЯТОРИ РОСТУ

ГУЛІВЕР СТИМУЛ

U33-313 — 62 грн за 150 мл
 Комплекс стимуляторів росту рослин для позакореневого підживлення та обробки посівного матеріалу усіх культур. Підвищує схожість насіння, прискорює проростання; сприяє утворенню потужної кореневої системи; підвищує стійкість рослини до несприятливих умов зовнішнього середовища, хвороб; прискорює ріст і розвиток рослин; покращує цвітіння і плодоношення; підвищує якісні і кількісні показники врожаю.

СЕНЬЙОР ПОМІДОР

U33-314 — 87 грн за 100 мл
 Комплексний препарат контактно-системної дії для регуляції ростових процесів вегетуючих рослин і прискорення дозрівання плодів. Сприяє збільшенню вегетативної маси; підвищує жаро- та посухостійкість рослини; знижує можливість зараження грибовими та вірусними хворобами; збільшує врожайність; прискорює дозрівання плодів, забезпечує сприятливі умови для механічного збору врожаю.

ІНСЕКТИЦИДИ

АКТАРА

U33-59 — 15 грн за 1,4 г
U33-59Б — 3100 грн за 250 г

Інсектицид для захисту зернових, гороху, цукрових буряків, картоплі, овочевих, плодкових та технічних культур від ґрунтових шкідників (дротаники, капустянка, личинки хрущів), ранньовесняних листогризучих шкідників (коларадський жук, хрестоцвітні блішки, довгоносики), сисних (попеліци, трипси, цикадки) та інших. Захисний період: 60–100 днів, незалежно від погодних умов.

ЕНКІО

U33-62 — 24 грн за 3,6 мл
U33-62Б — 480 грн за 100 мл

Застосовується проти шкідників: сірий довгоносик, казарка, колорадський жук, попелиця, цибулева муха, трипси, хрестоцвітні блішки, капустяна міль на овочевих культурах. Норма витрати: 3,6 мл/2 сотки.

ВЕРТИМЕК

U33-240 — 65 грн за 10 мл
U33-240Б — 362 грн за 100 мл

Застосовується для захисту рослин (квіткових культур, плодкових, овочевих, цитрусових, ягідних (у т.ч. винограду) від мінерів, кліщів, трипсів, медяниць та ін. За 2 години повністю проникає у тканини рослини, і становить загрозу лише комахам, що безпосередньо харчуються нею. Препарат стійкий до змивання дощем. Період захисної дії — до 4 тижнів, збирати урожай можна через 3 дні.

АКТЕЛІК

U33-66 — 41 грн за 6 мл
U33-66Б — 262 грн за 100 мл

Контактний, кишковий, фумігантний засіб широкого спектру дії для захисту винограду, плодкових, ягідних, суніци, овочевих, зернових та лікарських рослин від листогризучих і сисних шкідників (у т.ч. кліщів), може використовуватися для обробки складських приміщень і зерна при зберіганні. Захисний ефект — до 2 тижнів.

ЛЮФОКС

U33-241 — 7 грн за 5 мл

Комбінований кишково-контактний препарат гормональної дії для захисту яблунь, груш та винограду від плодожерки, щитівки, кліщів, листокутки; регулятор росту та розмноження шкідників, ефективний на всіх стадіях розвитку комах. Термін захисної дії — 4–5 тижнів.

МАТЧ

U33-61 — 22 грн за 4 мл

Для захисту винограду, яблунь та овочевих культур від комплексу шкідників, зокрема, яблуні від яблуневої плодожерки, картоплі — від колорадського жука. Забезпечує тривалий захист при високих температурах, стійкий до роси та дощу, безпечний для бджіл. Термін очікування після обробки для овочевих культур становить два тижні, для плодкових культур — 30 днів.

АЛЬТЕКС

U33-247 — 3 грн за 3 мл
U33-247Б — 42 грн за 15 мл

Контактно-кишковий препарат для захисту овочевих та яблунь від сисних, гризучих і колючо-сисних шкідників на будь-якій стадії їх розвитку. Результат можна спостерігати за добу, термін захисної дії — 30 днів. Не викликає рівномірне покриття рослин, збільшуючи поглинання рослиною системних діючих речовин і краще утримання препаратів на поверхні.

ДЕСТРОЙ 3 МЛ + ФЛОКС 10 МЛ

U33-246 — 20 грн

Дестрой (див. опис) Флокс — поверхнево-активний препарат, що застосовується разом із засобами захисту рослин для підвищення їх ефективності та збільшення захисного періоду. Поєднання забезпечує більш рівномірне покриття рослин, збільшуючи поглинання рослиною системних діючих речовин і краще утримання препаратів на поверхні.

ДЕСТРОЙ 3 МЛ + ФРЕШ 10 МЛ

U33-245 — 20 грн

Дестрой (див. опис) Фреш — стимулює розвиток кореневої та надземної частини рослин. Сприяє підвищенню якісних і кількісних показників врожайності. При застосуванні разом із Дестрой прискорює проникнення препаратів у рослину, підвищує ефективність, зменшує стрес від хімічних обробок.

ПРОКЛЕЙМ

U33-242 — 34 грн за 4 г

Високоєфективний препарат природного походження для захисту яблунь, винограду, капусти і томатів від лускокрилих шкідників, трипсів і кліщів, стійкий до опадів, коливань температур. Термін захисної дії — до 15 днів.

АНТИКЛІЩ ПРО

U33-253 — 16 грн за 10 мл
U33-253Б — 126 грн за 100 мл

Високоєфективний інсекто-акарицид контактної дії для захисту плодкових і декоративних від кліщів. Перші результати помітні через 20–30 хв після обробки, захисна дія — 25 дб.

ДЕСТРОЙ

U33-244 — 10 грн за 3 мл
U33-244Б — 48 грн за 15 мл
U33-244В — 163 грн за 100 мл

Системно-контактний препарат широкого спектру дії для захисту картоплі, томатів від колорадського жука та яблунь від тлі, каліфорнійської щитівки, листокутки, плодожерки, активний при підвищенні та низьких температурах, посуші. Термін захисної дії — понад 20 днів.

ШТУРМ

U33-248 — 21 грн за 10 г
U33-248Б — 113 грн за 50 г

Контактний акарицид для захисту плодкових, овочевих, винограду від кліщів. Для досягнення максимального ефекту обов'язкова суцільна обробка рослини і відсутність опадів після обприскування протягом 3-х годин.

АНТИКОЛОРАД

U33-251 — 7 грн за 3 мл
U33-251Б — 147 грн за 75 мл

Препарат змішаної дії для захисту картоплі та інших культур від колорадського жука та ін. шкідників. Обробку проводять в період вегетації, плодкових — до і після цвітіння.

АТО «ЖУК»

U33-249В — 178 грн за 75 мл
U33-249Б — 51 грн за 15 мл

Трикомпонентний препарат контактно-системної дії для захисту овочевих, плодкових, зернових від шкідників (коларадського жука, совок, трипси, попелиці та картопляної молі), не викликає звикання у шкідників, підвищує урожайність. Термін захисної дії — 20 днів.

ЖУКОФ

U33-252 — 12 грн 3 мл на 2 сотки
U33-252Б — 45 грн 15 мл на 10 соток

U33-252В — 157 грн 75 мл на 50 соток

Двокомпонентний контактно-системний інсектицид для захисту овочевих від сисних і листогризучих шкідників. Забезпечує швидкий «нокадаун-ефект», може використовуватися у складських приміщеннях.

АТО «ЖУК» 3 МЛ + ГУЛІВЕР СТИМУЛ 10 МЛ

U33-249 — 14 грн

АТО «Жук» (див. опис) Гулівер Стимул комплекс стимуляторів росту рослин, застосовується для позако-реневого підживлення і при обробці посівного матеріалу зернових, бобових, технічних, олійних, овочевих, плодово-ягідних культур. Підвищує схожість насіння, прискорює проростання; підвищує стійкість рослини до несприятливих умов зовнішнього середовища, хвороб; сприяє утворенню потужної кореневої системи, прискорює ріст і розвиток рослин; покращує цвітіння і плодоношення; забезпечує підвищення урожаю, покращує його якість.

АНТИХРУЩ

U33-18 — 15 грн за 10 мл
U33-18В — 20 грн за 30 мл
U33-18Б — 205 грн за 150 мл
U33-18Г — 1225 грн за 1000 мл

Контактно-системний інсектицид для захисту посівного, посадкового матеріалу овочевих, плодово-ягідних культур від хруща і його личинки, колорадського жука і личинки, кліща, трипси, плодожерки, довгоносики, гусениці. Використовується шляхом внесення в ґрунт, змочування кореневої системи, обробки в період проростання.

АНТИМУРАХА

U33-254 — 29 грн за 100 мл

Готова до використання високоєфективна отруйна-приманка для знищення мурах контактно-системної дії. Для використання на відкритих територіях, у закритих приміщеннях в т.ч. житлових, дитячих, мед. закладах та закладах харчування.

АНТИКОЛОРАД МАКС

U33-250Б — 41 грн за 10 мл
U33-250В — 262 грн за 100 мл

Контактно-системний інсектицид подвійної дії проти широкого спектру шкідників з акарицидними та репелентними властивостями. Характеризується підвищеною ефективністю тривалої захисної дії; швидким «нокадаун ефект» проти шкідників; позитивним впливом на ріст і розвиток рослин. Безпечний для рослин, споживачів та навколишнього середовища.

АНТИКОЛОРАД МАКС 2МЛ + ТАНДЕМ 10 МЛ НА 2 СОТКИ

U33-250 — 11 грн

Бінарний комплект високоєфективного контактно-системного інсектициду подвійної дії проти широкого спектру шкідників з прилипачем для продовження та підвищення дії в несприятливих умовах. Підвищена ефективність і тривалість дії інсектициду за несприятливих умов (посуха, часті опади); швидкий «нокадаун ефект» проти шкідників; відсутній ризик змиву препарату опадами (дощ, зрошення тощо). Комплекс безпечний для рослин, споживачів та навколишнього середовища.

АНТИСЛИМАК

УЗ3-255 — 12 грн за 30 мл

Мікродобриво з лімацидним ефектом від слимаків у посівах сільськогосподарських культур, додатково підживлює рослини сіркою та азотом.

ВІТАБАЙТ

УЗ3-256 — 46 грн за 100 мл

Надзвичайно отруйна та універсальна у використанні принада для повного знищення синантропних комах у приміщеннях різного типу, без неприємного запаху, засіб неалергенний та малотоксичний для людей, домашніх тварин та птахів.

ЗАХВАТ ОЙЛ

УЗ3-257 — 136 грн за 500 мл
УЗ3-257Б — 223 грн за 1000 мл

Новий безпечний екоінсектицид для захисту плодових та винограду від шкідників. Діє на шкідників на різних етапах розвитку, посилює дію гербіцидів.

АНТИГУСІНЬ

УЗ3-190Б — 7 грн за 4 мл

Інсектицид контактно-кишкової дії для захисту широкого спектру культур від комплексу шкідників.

ЛЮКС МАКСИ ЗАХИСТ

УЗ3-258 — 11 грн за 10 г

Інсекто-фунгіцидний препарат з тривалим терміном дії для одночасного контролю широкого спектру шкідників та хвороб у посівах сільськогосподарських культур.

ЛЮКС МАКСИ 7,5 МЛ + ТІВІТУС 5 Г

УЗ3-258Б — 36 грн

Бінарний комплект інсекто-гербіцидної дії для одночасного і довготривалого контролю широкого спектру шкідників та бур'янів у посівах картоплі та томатів.

ПРОВАНТО МАКСИ

УЗ3-69 — 12 грн за 1г
УЗ3-69Б — 40 грн за 5г

Високоєфективний малотоксичний інсектицид проти багатьох шкідників саду та городу, тривалого періоду захисту, з фунгіцидним та антистресовим (спека, холод) ефектом.

ПРОВАНТО ВЕРНАЛ

УЗ3-57 — 20 грн за 2 мл

Для захисту картоплі, овочевих, плодових, винограду, суніць, проти шкідників (коларадський жук, попелиці, трипси, совки та ін.). Обприскування проводять при появі перших ознак пошкодження шкідниками. Деревя обприскують від фази рожевого пуп'янка і до цвітіння. Безпечний для бджіл.

ПРОВАНТО МАЙТ

УЗ3-263 — 42 грн за 5 мл
УЗ3-263Б — 454 грн за 60 мл

Акарицид контактно-системної дії з широким спектром активності для захисту плодових та овочевих культур від рослиноїдних павутинних кліщів. Діє на усіх фазах розвитку кліщів, стійкий до опадів, безпечний для корисних комах.

ПРОВАНТО ПРОФІ

УЗ3 53 — 17 грн за 1 г

Контактно-кишковий препарат для захисту овочевих і плодових від шкідників, для окремих має додатковий відлякуючий ефект. Результати помітні за 2-3 години.

АНТИГУСІНЬ 4 МЛ + САМШИТ 3 МЛ

УЗ3 — 190 — 17 грн

Бінарний комплект інсекто-фунгіцидної дії для одночасного контролю шкідників і хвороб в насадженнях плодово-ягідних культур. Високоєфективний проти багатьох збудників грибкових хвороб; стійкий до змивання; покращує якість продукції, збільшує кількість плодів формуваль; відсутня резистентність у шкідників.

ЛЮКС МАКСИ

УЗ3-258В — 303 грн за 75 мл

Препарат контактно-кишкової дії для плодових, винограду, томатів, картоплі проти широкого спектру шкідників з довготривалим періодом захисної дії; відсутня резистентність у шкідників.

ПРОВАНТО ДУПЛЕТ

УЗ3-261 — 24 грн за 10 мл
УЗ3-261Б — 34 грн за 15 мл

Інноваційний інсектицид контактно-системної дії для захисту картоплі та овочів від шкідників (коларадського жука, дротянки, личинок хруща, попелиці та ін.). Швидкий нокдаун-ефект поєднаний з довготривалим захистом; відсутність залежності від погодних умов; антистресова дія.

ФЛОРЕСТИН СПРЕЙ

УЗ3-259 — 116 грн за 500 мл

Інсекто-фунгіцид, призначений для захисту декоративних рослин і квітів від шкідників (мурахи, щитівки, кліщі, попелиці, трипси, та ін.) і хвороб (американська борошниста роса, пурпурна плямистість, сіра гниль).

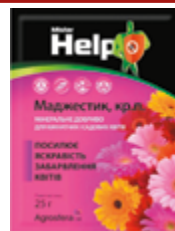
ФАС

УЗ3-260 — 8 грн за 4 мл

Препарат контактно-кишкової дії для боротьби проти коларадського жука, клопів, совки, капустяної мухи, цикадки, хрестоцвітних блішок, молі, попелиці, з акарицидними властивостями, ефективний на всіх стадіях розвитку шкідника.

ДОБРИВА

МАДЖЕСТИК ДЛЯ ДЕКОРАТИВНИХ РОСЛИН

УЗ3-282 — 18 грн за 25 г

Комплексне мінеральне водорозчинне добриво рекомендується для застосування в період інтенсивного росту та розвитку декоративних, вічнозелених багаторічних рослин та ліан. Усуває дефіцит макро- та мікроелементів. Сприяє активному росту і розвитку рослин, підвищує стійкість до хвороб та несприятливих умов, стимулює швидке відновлення рослин після обрізки.

МАДЖЕСТИК ДЛЯ КВІТУЧИХ КІМНАТНИХ І САДОВИХ КВІТІВ

УЗ3-283 — 18 грн за 25 г

Комплексне мінеральне водорозчинне добриво рекомендується до застосування в період формування бутонів і під час цвітіння декоративних квітучих садових і кімнатних. Підвищує стійкість до хвороб і несприятливих погодних умов, стимулює утворення великої кількості великих бутонів, посилює забарвлення квіток, продовжує термін цвітіння.

МАДЖЕСТИК ДЛЯ ОВОЧІВ

УЗ3-284 — 18 грн за 25 г

Мінеральне добриво для овочевих культур, яке покращує стійкість рослин до хвороб і несприятливих погодних умов, підвищує якісні і кількісні показники врожаю.

ІЗАБІОН

УЗ3-281 — 28 грн за 20 мл
УЗ3-281Б — 131 грн за 100 мл

Використовується для листового і кореневого підживлення рослин відкритого і закритого ґрунтів. Діє одночасно на приживлюваність рослин, збільшення кількості й покращення якості продукції, підвищує запилення і зав'язування плодів та є найшвидшим антистресантом.

МАДЖЕСТИК МІН. ДОБРИВО УНІВЕРСАЛЬНЕ

УЗ3-285 — 18 грн за 25 г

Містить необхідні для рослин макро- і мікроелементи в доступних хелатованих формах. Призначено для позакореневого підживлення і прикореневого поливу в весняно-літній період, на будь-яких фазах розвитку рослин. Використовується для лікування і профілактики.

ПРИЛИПАЧ

ТАНДЕМ

УЗ3-312 — 5 грн за 10 мл

Використовуються як добавка до розчинів пестицидів для зменшення витрат і підвищення ефективності, покращує проникнення в тканини рослин, зменшує стікання і продовжує термін дії препаратів, створює на поверхні листя пористу плівку (не руйнуючи воскового нальоту), яка захищає від опіків і посухи, не перешкоджає диханню і фотосинтезу, підвищує опірність рослин до мікозів і бактеріальних захворювань.

Дієвість біологічних препаратів щодо захисту від шкідників та хвороб випробувало багато господарств та фермерів. Своім досвідом із «СонцеСадом» поділився агроном Євген ТОДОСЮК зі Львівщини. Чоловік вирощує на 38 гектарах чорну смородину. Кілька років поспіль господарство боролось зі шкідниками та хворобами за допомогою «хімії», але вже два роки для захисту використовує тільки біологічні препарати.

Бактерії проти шкідників та хвороб

■ Скільки разів за теплий сезон обробляли рослини хімічними препаратами та скільки обробляєте зараз біологічними?

– Щоб знищити таких шкідників, як кліщі, чи хвороби – антракноз або септоріоз, мусили обробляти захисними хімічними препаратами п'ять-сім разів за сезон. Дві-три обробки проводили до збирання врожаю.

Зараз біологічними препаратами Фітохелп та Органік-баланс обробляємо два-чотири рази на місяць, щоб рослини увесь час тримали захисний бар'єр. Але в основі біологічного захисту

лежить дія бактерій, які містяться в препаратах, вони цілком природні й не накопичуються в ягодах, як, наприклад, хімічні сполуки.

■ Який захист ефективніший – хімічний чи біологічний – та який дорожчий?

– Вони однаково добре захищають смородину від шкідників та хвороб. І за ціною такий захист також коштує майже так само.

■ Як домогтися найбільшої кількості екологічного врожаю із сотки чи одного гектара землі?

– Органічні добрива, регулярний біозахист рослин, крапельне поливання та заміна кущів молодими кожні чотири роки. Тоді з одного гектара можна мати до 25 тонн ягід чи 250 кілограмів з однієї сотки.

Але ця схема найкраще підходить для невеличких господарств, оскільки собівартість таких ягід не мала і заробити на них можна тільки шляхом реалізації їх невеликими партіями уроздріб. Наприклад, на ринках.

■ Які сорти чорної смородини дають найщедріші врожаї якісної для продажу ягоди та найстійкіші до шкідників і хвороб?

– Найвигідніші у цьому плані є такі сорти смородини, як Ювілейна Копаня, Вернісаж та Володимирська. Хоча навіть вони іноді піддаються атакам шкідників, але завдяки захисту біопрепаратів щороку ми успішно долаємо цю проблему.

Євгенія ДАНИЛОВА

Вирощування вітамінів без застосування хімії

Іван МАКОВІН, агроном із захисту рослин компанії «БТУ-Центр»

Кожен господар має на своїй присадибній ділянці декілька кущів чорної смородини, порічки та агрусу. Захищати їх від шкідливих організмів не так уже й складно, а особливо біологічними засобами. Часто на присадибних ділянках виникає проблема щодо захисту рослин, пов'язана з тісним розміщенням багатьох культур, що мають почергове цвітіння та дозрівання. Тому часто в таких випадках внесення хімічних препаратів обмежене.

Але вихід завжди є. Це використання біологічних препаратів. Такий захід дає можливість подолати шкідливі об'єкти, не зашкодивши іншим культурам, та зберегти природне різноманіття.

За допомогою системного застосування біологічних засобів захисту рослин можна запобігти поширенню та розвитку хвороб, шкідників. Звісно, важко вибирати препарати з-поміж великої кількості запропонованих на полицях торговельних мереж, проте вже є розроблені цілісні системи, які передбачають і захисні заходи від хвороб, шкідни-

ків, і підживлення кущів ягідних культур.

Компанія «БТУ-Центр» вирішила питання щодо такої комплексної технології.

Смородиновий бруньковий кліщ
(Фото www.sadvred.ru)

Перші обробітки варто розпочинати з періоду розпускання бруньок, коли на рослинах з'являються довгоносики, попе-

лиці та кліщі. У цей період доцільно застосувати Актоверм (70 мл/10 л води) для захисту від шкідників та Фітохелп (20 мл/10 л води) проти збудників хвороб, як добриво додати Азотофіт-р (10 мл/10 л води). Для кращого нанесення на рослини та пролонгації дії біопрепаратів додати біоприлипач Ліпосам (6 мл/10 л води). Таку суміш препаратів можна застосувати і через 10–12 днів, у період, коли відбувається

інтенсивне розселення смородинового брунькового кліща та є небезпека ураження рослин антракнозом.

Наступне обприскування проводять через 10–12 днів після попереднього. Проти шкідників використовують препарати Бітоксикацилін-БТУ (125 мл/10 л води), додаючи проти хвороб Мікохелп (20 мл/10 л води), Азотофіт-р і Ліпосам у вищезазначених нормах.

Наприкінці квітня, у травні та червні настає період, коли інтенсивно наростає вегетативна маса, зав'язується урожай і одночасно відбувається зараження рослин збудниками антракнозу, септоріозу, американської борошнистої роси, на молодих пагонах з'являється попелиця, розпочинається літ метеликів смородинової склівки та інших шкідників. У цей період бажано використати суміш препаратів Фітоцид (20 мл/10 л води), Бітоксикацилін-БТУ (70 мл/10 л води), Лепідоцид-БТУ (50 мл/10 л води), а також для збалансованого

Несправжня борошниста роса на пагонах чорної смородини

живлення рослин додати Живого добрива (35 мл/10 л води), не забути і про Ліпосам. Таку комбінацію біопрепаратів варто застосовувати два-три рази впродовж згаданого періоду.

Проти шкідників можна застосовувати Бітоксикацилін-БТУ (70–125 л/10 л води) або Лепідоцид (70–50 мл/10 л води), а якщо поши-

Попелиця на смородині (Фото www.dachadecor.com)

рення шкідників значне – Актотверм (35–70 мл/10 л води). Проти збудників хвороб можна почергово застосовувати Фітоцид-р (20 мл/10 л води), Фітохелп (15 мл/10 л води) або ж Мікохелп (20 г/10 л води). До суміші препаратів також можна додавати Живого добрива (35 мл/10 л води) та обов'язково Ліпосам (5–10 мл/10 л води), який, крім властивостей прилипа-ча, захищає рослини від сонячних опіків та надмірної втрати вологи.

Для отримання щедрого врожаю та доброго розвитку кущів смородини, порічки та агрусу також є оздоровлення ґрунту від фітопатогенів. Доведено високу ефективність дворазового поливання рослин у першій половині вегетації препаратом Мікохелп (20 мл/10 л води) та Органік баланс (концентрат) (35 мл/10 л води) у другій половині вегетації для оздоровлення ґрунту.

Система захисту та підживлення насаджень смородини, порічок та агрусу з використанням препаратів компанії «БТУ-Центр»

Фенологічні фази	садіння саджанців	Спляча брунька	розпукування бруньок, відокремлення листків	висування квіткових бутонів, цвітіння	формування та досягання ягід	закладання і диференціація плодів бруньок	закінчення росту	закінчення вегетації
Календарний строк*	вересень-жовтень попереднього року	березень	березень-квітень	травень	червень-липень	липень-серпень	вересень-жовтень	листопад
Шкідочинні організми	Шкідники	Зимуючі стадії щитівок, кліщів, попелиць, листовійок, смородиновий бруньковий кліщ		Попелиці велика смородинова і порічкова листкова галова, пильщик жовтий червоно-смородиновий, галиці смородинова пагонова і листкова, брунькова міль, кліщі		Златка смородинова вузькотіла, склівка смородинова, листовійки		
	Хвороби	Зимуючі стадії грибних та бактеріальних хвороб						
Вакова суміш	Інсектициди	Бітоксикацилін-БТУ		Бітоксикацилін-БТУ		Лепідоцид-БТУ		Бітоксикацилін БТУ
	Фунгіциди	ФітоХелп		ФітоХелп		ФітоХелп		Фітоцид
	Добрива по листі	Органік баланс		Азотофіт		ХелпРост/плодові		Органік баланс
	Прилипач	Липосам						
	Фертигація (подача добрив разом з водою)	МікоХелп +ХелпРост/укорінювач		МікоХелп +ХелпРост/укорінювач		МікоХелп +Граундфікс		МікоХелп +Органік баланс деструктор

БЮДОБРИВА

БЮКОМПЛЕКС-БТУ-р

УЗ3-215 – 54 грн за 125 мл

Біопрепарат прискорює появу однорідних сходів, підвищує енергії проростання насіння; захист рослин від широкого спектру збудників хвороб, без ефекту звикання; покращення приживання розсади та саджанців; покращення розвитку та прискорення термінів визрівання;

ЖИВЕ ДОБРИВО

УЗ3-197 – 24 грн за 35 мл

Біопрепарат до складу якого входять природні азотфіксуючі бактерії; фунгіцидні бактерії широкого спектру дії; фосфор, калій мобілізуючі ґрунтові бактерії; інші корисні бактерії. Для передпосівної обробки насіння овочевих; кореневого та позакореневого підживлення; захисту від грибкових та бактеріальних хвороб; відновлення корисної мікрофлори ґрунту.

БЮОКТИВАТОРИ-БЮДОБРИВА

АЗОТОФІТ-р

УЗ3-233 – 8 грн за 10 мл

Завдяки вмісту живих клітин природної азотфіксуючої бактерії *Azotobacter chroococcum* та їх активних метаболітів: амінокислоти, вітаміни, фітогормони, фунгіцидні речовини, макро- і мікроелементи покращує мінеральне живлення рослини; зміцнює імунітет рослин і підвищує стійкість до хвороб; стимулює їх ріст і розвиток.

АЗОТОФІТ-т

УЗ3-196 – 18 грн за 15 г

Біопрепарат складається з клітини природної азотфіксуючої бактерії *Azotobacter chroococcum*, здатної фіксувати азот із повітря і постачати його рослинам, синтезувати ростостимулюючі речовини виділяти фунгіцидні речовини. Підживлення кімнатних, садових рослин та квітів відкритого та закритого ґрунту, овочевих, плодово-ягідних культур, фруктових саджанців.

БЮОФУНГЦИДИ

ФІТОЦИД-р ДЛЯ КВІТІВ

УЗ3-211 – 15 грн за 10 мл

Ефективний біопрепарат для вирощування квітів, для захисту рослин від грибкових та бактеріальних хвороб. Переваги: зміцнює імунітет та підвищує стійкість рослин до хвороб. Забезпечує рослини фосфором, азотом, макро- та мікроелементами, оздоровлює ґрунт та підвищує його родючість.

ФІТОЦИД-р ДЛЯ ОВОЧІВ ТА ФРУКТІВ

УЗ3-212А – 13 за 10 мл, УЗ3-212 – 55 грн за 125 мл,

УЗ3-232 – 61 грн за 125 мл спрею

Біопрепарат, діючою основою якого є клітини природних ендоефітних бактерій *Bacillus subtilis*, призначений для передпосівної обробки насіння зернових, овочевих культур, бульб картоплі, цибулі і часнику, зміцнення імунітету та підвищення стійкості рослин до хвороб, коренево та позакоренево підживлення.

Фітоцид р + Липосам 2в1, універсальний

УЗ3-210А – 19 грн за 15 мл

Захищає овочеві рослини від парші, фітофторозу, чорної ніжки, корневих гнилей, борошнистої роси, іржавих хвороб, летючої сажки, фузаріозу, септоріозу. Підвищує стійкість до хвороб і ефективність дії біопрепарату. Утримує вологу в корінні.

МІКОХЕЛП

УЗ3-209А – 27 грн за 20 г

Призначений для оздоровлення ґрунту та захисту сходів від патогенів. Лікувальна та тривала захисна дія проти збудників хвороб: корневих гнилей, чорної ніжки, альтернаріозу, фітофторозу, ризоктоніозу, септоріозу, фузаріозу, бактеріозів та ін; стимулює ріст кореневої системи; знімає стрес від різких перепадів температур і посухи.

БЮОІНСЕКТИЦИД

ЛЕПІДОЦИД-БТУ-р

УЗ3-206 – 20 грн за 35 мл

УЗ3-206В – 63 грн за 125 мл

Завдяки життєздатними клітинами бактерії *Bacillus thuringiensis var.kurstaki*, ендоспори та біологічно-активні продукти життєдіяльності бактерії: білкові кристали – ендотоксини має широкий спектр дії. Для захисту квітів, овочевих та плодово-ягідних культур, сільськогосподарських, лікарських і паркових культур від гусениць.

БЮОКОНСТРУКТОРИ

УНІКАЛ-с

УЗ3-193 – 56 грн за 30 мл

УЗ3-194 – 35 грн за 15 мл

Комплекс для прискореної переробки органічних відходів у вигрібних ямах, септиках, вуличних туалетах, каналізаційних трубах. Швидко перетворює органічні відходи у добриво, збагачене корисною мікрофлорою та біологічно-активними речовинами.

УНІКАЛ-р для вигрібних ям, туалетів, утилізації біологічних відходів

УЗ3-234 – 36 грн за 35 мл

Комплекс ефективних мікроорганізмів та ферментів, що покращує дренаж у вуличних туалетах та вигрібних ямах; очищує каналізаційні труби від утвореного шару мінерально-органічних речовин; швидко перетворює органічні відходи у добриво, збагачене корисною мікрофлорою та біологічно-активними речовинами.

ОРГАНІК – БАЛАНС (оздоровлювач ґрунту)

УЗ3-235 – 15 грн за 35 мл

Біопрепарат для пригнічення розвитку збудників грибкових та бактеріальних хвороб, оздоровлює та покращує структуру ґрунту, прискорює розкладання рослинних решток, збагачує корисними біологічно-активними речовинами, покращує родючість та стан ґрунту, підвищує вміст азоту в ґрунті.

БЮОЦИТ

Бюоцит «Актофект»

УЗ3-236 – 14 грн за 10 мл

Біопрепарат (інсекто-акарицид), який спеціально розроблений для контролю комах: тля, міль, кліщі, колорадський жук і довгоносики. Засіб активно застосовується на посівах сільськогосподарських культур і декоративних насадженнях.

Бюоцит «Клешгон»

УЗ3-237 – 16 грн за 10 мл

Препарат для захисту плодівих, квітково-декоративних, ягідних, а також овочевих культур. Препарат природного походження, вироблений ґрунтовими мікроорганізмами.

Бюоцит «Фітоагро»

УЗ3-239 – 14 грн за 20 г

Біофунгіцид, який призначається для захисту рослин від грибкових, а також бактеріальних хвороб. Легко справляється з фітофторозом, кореневою гниллю, паршею, борошнистою росю, іржею та ін.

Бюоцит «Фітоверм»

УЗ3-238 – 10 грн за 2 мл

Застосовується для знищення кліщів, попелиці, трипсів, гусениць на кімнатних рослинах, квіткових, овочевих, плодівих культурах. Діюча речовина: аверсектін (2 г / л), концентрат емульсії.

HELPROST Укорінювач

УЗЗ-204 – 9 грн за 35 мл,
УЗЗ-204В – 46 грн за 500 г

- Прискорює коренеутворення;
- Стимулює швидкий ріст і розвиток кореневої системи;
- Покращує приживаність розсади при садінні та пересаджуванні.

HELPROST Універсальний

УЗЗ-225 – 10 грн за 35 мл

- Для вирощування овочевих та плодово-ягідних культур.
- Сприяє покращенню процесів цвітіння, дозріванню плодів і ягід;

- Підвищує імунітет та стійкість рослин до стресів;
- Покращує смакові якості плодів.

HELPROST для плодово-ягідних культур

УЗЗ-198 – 10 грн за 35 мл,
УЗЗ-198В – 49 грн за 500 мл

- Стимулює ріст рослин;
- Підвищує імунітет та стійкість рослин до стресів;
- Покращує зав'язь та дозрівання плодів.

HELPROST для овочевих культур

УЗЗ-200 – 10 грн за 35 мл,
УЗЗ-200В – 49 грн за 500 мл

- Стимулює та покращує ріст рослин;
- Підвищує імунітет, стійкість рослин до стресів, продуктивність та морозостійкість рослин;
- Сприяє кращому зберіганню продукції після збору врожаю.

HELPROST для кімнатних та садових,

декоративно-листяних рослин

УЗЗ-226В – 47 грн за 500 мл

HELPROST для кімнатних не квітучих рослин

УЗЗ-199В – 47 грн за 500 мл

- Забезпечує здоровий розвиток рослин, інтенсивне та яскраве забарвлення листя;
- Відновлює та збагачує ґрунт необхідними елементами;
- Підвищує імунітет, стимулює та покращує ріст рослин.

HELPROST для декоративних кущів та газонів

УЗЗ-202В – 47 грн за 500 мл

- Кореневе та позакореневе підживлення.
- Підвищує імунітет, стійкість рослин до стресів;
- Покращує декоративність.
- Гарантує соковитий колір листя;
- Охороняє від хлорозу.

HELPROST для хвойних рослин

УЗЗ-201В – 47 грн за 500 мл

- Підвищує імунітет, стійкість до стресів, продуктивність та морозостійкість рослин;
- Стимулює та покращує ріст рослин;
- Охороняє від хлорозу;
- Сприяє інтенсивному забарвленню.

Біоорганічне добриво IntelФерт

УЗЗ-224 – 60 грн за 0,1 л,
УЗЗ-224Б – 90 грн за 0,25 л,
УЗЗ-224В – 140 грн за 0,5 л

Високоєфективне універсальне добриво для кореневого та позакореневого підживлення кімнатних і садових рослин, квітів, дерев хвойних, фруктових, овочевих культур і ландшафтних рослин. При несприятливих кліматичних умовах добриво повністю компенсує нестачу поживних компонентів.

Добриво для кімнатних

УЗЗ-10 – 12 грн за 100 г;
УЗЗ-10В – 35 грн за 0,3 кг

- Захищає від хлорозу завдяки вмісту заліза і магнію;
- Компенсує дефіцит макро і мікроелементів;
- Сумісне з пестицидами і іншими добривами;
- Повністю розчиняється у холодній воді;
- Ефективне і просте в застосуванні.

Вермісол для саду та городу

УЗЗ-222В – 22 грн за 0,5 л

Екстракт, отриманий з біогумусу. Підвищує схожість насіння, підсилює ріст та розвиток рослин, підвищує їх імунітет, скорочує терміни дозрівання.

Добриво для троянд

УЗЗ-6 – 12 грн за 100 г;
УЗЗ-6В – 35 грн за 0,3 кг

- Підвищує опірність до хвороб, гнилей та переохолодження;
- Забезпечує повноцінне і тривале цвітіння;
- Засвоюється рослинами на 95-97%;
- Підсилює яскравість кольорів.

ГУМІФРЕНД

УЗЗ-223 – 14 грн за 35 мл

Для обробки насіння і позако-
реневого та прикореневого
підживлення культур.

- Прискорює надходження в рослину поживних речовин і підвищує коефіцієнт їх використання;
- Активізує ріст та розвиток кореневої системи та надземної частини рослин;
- Підвищує стійкість рослин до заморозків, посухи, високих температур, дефіциту вологи, врожайність та якість сільськогосподарської продукції;
- Оздоровлює ґрунт та відновлює його родючість.

Добриво для винограду

УЗЗ-1 – 12 грн за 100 г,
УЗЗ-1В – 35 грн за 0,3 кг

- Збільшує врожайність, цукристість, розмір грона і ягід, прискорює дозрівання, зменшує осипання зав'язі;
- Зміцнює кореневу систему;
- Ефективне і просте в застосуванні; поліпшує опірність до хвороб, несприятливих погодних умов і стресів від застосування гербіцидів.

Добриво для соняці

УЗЗ-2 – 12 грн за 100 г,
УЗЗ-2В – 35 грн за 0,3 кг

- Покращує смакові якості ягід, підвищує вміст в них корисних речовин: вітамінів, фруктози, пектинута ін;
- Підвищує опірність до хвороб, гнилей, несприятливих погодних умов і стресів від застосування гербіцидів;
- Збільшує врожайність, цукристість, розмір ягід, прискорює дозрівання.

Добриво «Універсальне для саду та городу»

УЗЗ-9 – 12 грн за 100 г,
УЗЗ-9В – 35 грн за 0,3 кг

- Підвищує врожайність, сприяє одночасному визріванню;
- Збільшує масу плодів і ягід;
- Покращує смакові якості плодів, підвищує вміст в них корисних речовин: вітамінів, білків, цукрів;
- Збільшує термін зберігання продукції.

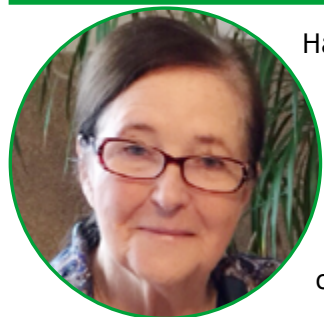

Чия СМОРОДИНА краща?

Польські сорти смородини стали дуже популярними, їх продають, здається, на кожному кроці. Чи кращі вони за наші?

Чи варто їх купувати?

Актуальні запитання про чорну смородину, які турбують наших читачів.

На запитання відповідає **Зінаїда Андріївна ШЕСТОПАЛ** – видатний український селекціонер, вона довгий час очолювала відділ селекції і сортовивчення Львівської дослідної станції садівництва Інституту садівництва Української Національної академії аграрних наук. Людина, яка віддана своїй справі і щиро в неї залюблена. Брала участь у міжнародних програмах із розробки нових хворобостійких сортів смородини. Зінаїда Андріївна – автор одинадцяти нових сортів чорної смородини, десяти сортів порічок та шести сортів аґрусу.

«Хочу замінити старі насадження смородини в садку. Чула, що нині є нові сорти, які стійкі проти багатьох хвороб і дають високий врожай. Підкажіть які?»

**Ніна Сироїд,
м. Лебедин Сумської обл.**

– Щоб мати гарний урожай, рекомендую садити нові сорти української селекції: Ювілейну Копаня, Софіївську, Роксолану, Сержик, Вернісаж, Козацьку, Оріану. Остання – великоплідна смородина, новий сорт нашого інституту садівництва.

Якщо хочете смакувати смородиною довго, то обирайте кілька сортів різних термінів достигання. Услава, Сокровище, рання Астахова – надранні сорти російської селекції, які досягають на два тижні раніше, ніж усі інші. Одні з найкращих середньо-ранніх сортів – Зоря галицька, Мелодія, Консул. Із-поміж сортів середнього терміну достигання рекомендую Українку, Музу, російський сорт – Партизанка брянська, шотландський сорт – Бен Конан. Високоврожайні середньопізні сорти – Краса Львова, Надбужанська.

«На ринках тепер є багато смородини, яку завозять із Польщі. Ціни привабливі. Але чи добре вона росте в Україні?»

**Валентина Діденко,
с. Матусів Черкаської обл.**

– Польща активно рекламує свої сорти, їх багато в Україні. І ці саджанці намагаються дешево продати, щоб заповнити наш ринок. Але вони не можуть конкурувати з українськими сортами, які за продуктивністю та смаковими властивостями набагато кращі, містять більше аскорбінової кис-

лоти, пек-тину. Наші сорти – це чудовий антирадіант. Крім того, вони більш адаптовані до наших кліматичних умов.

«Кущі смородини заростають і дають менший урожай. Як правильно обрізати їх, щоб урожай був рясним щороку?»

**Володимир Несен,
м. Петрове,
Кіровоградської обл.**

– Урожай смородини формується на дво- і трирічній деревині. На четвертий рік гілки, які відплодоносили, вирізають, і замість них відростають пагони заміщення. Старі гілки добре видно – вони темніші, масивніші. На четвертий рік на них урожай набагато менший, а на п'ятий – дуже мало ягід. Обрізування можна проводити пізно восени чи рано навесні.

«Чи можна садити чорну смородину навесні, чи краще дочекатися осені?»

**Тамара Маковійчук,
м. Диканька,
Полтавська обл.**

– Усі кущові: і порічку, і смородину, і агрус – краще садити наприкінці жовтня. Тому що біологічний показник у чорній смородині +5°, тобто при п'яти градусах починається вихід зі стану спокою. Така температура буває навіть наприкінці лютого – на початку березня. Висаджуючи смородину, умовну кореневу шийку саджанців треба заглибити в ґрунт на 6–8 см. Тобто заглиблювати не тільки кореневу систему, а й стебло, на відміну, скажімо, від малини. Річ у тім, що молоді пагони малини утворюються з кореневої частини, а смородини й порічки – зі стебла. Якщо посадите смородину неправильно, то збиратимете її лише в перші роки, а потім урожаю не буде.

«Чула, що для збільшення врожаю смородини, крім добрив для рослин, використовують ще антистресанти. Чи справді вони впливають на кількість і якість урожаю?»

**Людмила Кононенко,
м. Звенигородка,
Черкаської обл.**

– Рослини, як і людина, негативно реагують на будь-яку стресову ситуацію. Тривалі підвищені температури влітку, весняні заморозки, брак вологи – це стресові ситуації, які ослаблюють рослину. Знижується її імунітет, зменшується стійкість проти шкідників і хвороб. Рослини потребують нашої допомоги. Тому антистресанти треба застосовувати, наприклад, препарати Вимпел, Оракул та інші.

Можна використовувати ці препарати разом із хімічними препаратами проти шкідників та хвороб. Наприклад, додаєте до розчину засобу захисту рослин ще 20 мл Оракулу і проводите обприскування. Це – мультикомплекс, який містить цинк, бор, марганець, молібден, калій,

фосфор. Усі ці мікроелементи підвищують стійкість ро-слин. Але важливо не переживлювати чорну смородину калієм, оскільки виникає магнієве голодування, і тоді листя стає рудим, припиняється ріст куща.

«Останніми роками літо дуже спекотне, і моя смородина поступово висихає. Як захистити її від висихання у посушливе літо?»

**Наталія Кузляєва,
с. Мошни Черкаської обл.**

– Чорна смородина – культура помірного клімату й високої вологості не тільки ґрунту, а й повітря. Останніми роками клімат дуже змінився. Якщо у 1980-х роках було 820 мм опадів на рік, то тепер – 450 мм. У спекотні періоди, коли на вулиці плюс 35–40° граду-сів, чорна смородина страждає – сохне листя, відмирає коренева система. Тому не залишайте біля кущів голу землю: покошений бур'ян не прибирайте, а використовуйте його як мульчу біля основи куща.

«Я посадила смородину два роки тому. Вже мала перший урожай. Ягоди великі, але їх небагато. Наступного року планую доповнити новими саджанцями смородини. Можливо, її треба добре підживити, щоб вони краще плодоносили?»

**Олена Бабенко,
м. Обухів Київської обл.**

– Ями для смородини треба викопувати діаметром 50–60 см і завглибшки 30–40 см. Під час садіння бажано вносити перегній – 3–6 кг на одну рослину, 20–30 г супер-фосфату і 10–15 г калійної солі. Якщо нема органічних добрив, то можна вносити мінеральні: 20–30 г аміачної селітри, 40–60 г суперфосфату, 15–25 г калійної солі. Добрива слід перемішувати з верхнім шаром ґрунту на всю глибину ями. Не можна вкладати корінь на добрива, щоб не пошкодити його. Якщо внесли добрива під час садіння, то навесні досить внести лише аміачну селітру. Вже після збирання врожаю можна використати нітроамофоску, а на зиму до перекопаного ґрунту бажано дати перегною.

Рекомендую також висівати навесні сидерати на тих площах, де восени плануєте посадити чорну смородину. Наприклад, можна використовувати гірчицю, яка винищує бур'яни і так само підживлює, як й органічні добрива. Також підійдуть жито озиме, польовий горох, люпин.

«Я живу в місті й маю невелику присадибну ділянку, на якій кущі смородини мають

понад десять років. Пора їх замінити. Чи можна садити смородину на тому ж місці?»

**Яків Бриль,
м. Кам'янське,
Дніпропетровська обл.**

– Не варто так робити. Є такий термін – втома ґрунтів. Треба кілька років, щоб земля відпочила. На тому місці, де викорчували чорну смородину, варто посадити овочеві культури, можна посіяти гірчицю і потім перекопати її, і тоді ґрунт буде більш розпушений. Із-поміж овочевих культур не раджу садити картоплю, бо вона може поширювати захворювання, які уражують чорну смородину. Бажано садити моркву, буряк, капусту.

«Хочу посадити кілька кущів смородини в садку біля хати, яку придбав нещодавно. Коли вона дасть перший урожай?»

**Максим Діденко,
м. Калинівка, Вінницької обл.**

– Якщо посадите смородину восени, то наступного літа вона піде в ріст, сформує кущ. А вже через один рік, тобто на другий рік після садіння, зможете зібрати перший врожай. Зазвичай він невеликий – до 300 г на кущ. Його варто збирати руками, щоб не пошкодити

молоді кущі. У пошкоджені місця можуть проникнути грибкові інфекції, і пагони усохнуть. Період використання площі, відведеної для смородини, – вісім років, за цей час назбираєте шість урожаїв. Потім можна зробити омолоджувальне обрізування гілок і після цього ще зібрати три урожаї. Смородину на одному місці можна вирощувати максимум десять років.

«Я щороку перетираю свіжу чорну смородину із цукром, щоб зберегти якомога більше вітамінів. Але мій чоловік не їсть її, бо вважає некорисною. Як мені його переконати?»

**Марія Казначеева,
м. Тараща Київської обл.**

– Чорна смородина є чудовим засобом профілактики серцево-судинних та онкозахворювань і хвороби Альцгеймера. Вчені виявили здатність чорної смородини запобігати розвитку діабету та погіршенню зору, а також перешкоджати послабленню інтелектуальних здібностей у літніх людей. Можливо, якийсь із цих чинників переконає Вашого чоловіка у користі чорної смородини.

**Матеріал підготувала
Оксана ДЗЕНЕНКО**

Світлана КУЛИК,
журналіст

Вітамінна красуня — ПОРІЧКА

Порічка – невибаглива рослина, ягоди якої зібрані в дуже красиві китиці і цінуються не лише за освіжаючий смак, а й за численні унікальні властивості.

Вони містять В-каротин, вітаміни А, С і Е, калій, залізо, яблучну і бурштинову кислоти, а найважливіше – містять мінерал селен, який захищає нашу імунну систему. Він підвищує опірність організму до різних негативних впливів, вірусів і бактерій, попереджає утворення вільних радикалів, що руйнують наші клітини, контролює життєдіяльність клітин, попереджає запалення, ендокринні і серцево-судинні захворювання. Селен активно взаємодіє з вітамінами С і Е, створюючи ефект взаємопідсилення та суттєво сповільнює старіння організму. Порічка широко використовується в народній медицині багатьох країн як протизапальний, жарознижувальний, кровотвор-

ний і загальнозміцнюючий засіб. Її застосовують для збудження апетиту, усунення нудоти, сік з ягід має сечогінну, в'яжучу, жовчогінну дію. Ця ягода чудова для дієтичного меню при діабеті.

Любить порічка сонячні, відкриті місця, з супіщаними або суглинними ґрунтами. Під час саджання лунки копають за розміром кореневої системи рослини. Відстань між кущами – 1,2–1,5 м. В ямку слід внести перепрілий гній або ж компост з розрахунку 8–10 кг в суміші з подвійним суперфосфатом (30–50 г), і сульфатом калію (50–60 г). Садять так, щоб коренева шийка була трохи нижче рівня ґрунту. Слабкі пагони вирізають, а з сильних залишають 4–5 бруньок. Обрізка проводиться на бруньку, яка спрямована вгору і назовні саджанця. З цих гілок і буде формуватися каркас куща.

Свою любов'ю до порічок з нами поділилася жителька села Плесецьке, Олена Петрівна.

«Порічка – справжній довгожитель. У мене є кущі яким більше 15 років, а вони й досі добре плодоносять. Звісно, тривалість життя рослин обумовле-

на дбайливим доглядом: вчасне підживлення, правильне обрізання. Весною використовую комплексні добрива: нітроаммофоску чи аммофоску (25–30 г на відро води). Після періоду цвітіння підживляю розведеним пташиним послідом (1:20). Завжди роблю осіннє перекопування – воно сприяє боротьбі зі шкідниками (галицею, огнівкою, попелицею) – та весняну обрізку. Обрізаю за допомогою секатора. Доглянуті кущі добре плодоносять, практично не хворіють, мають великі соковиті ягоди.»

Попелиця листкова галова

Попри стійкість порічки до хвороб та шкідників, все ж є одна проблема – попелиця листкова галова. Її яйця зимують на кущах, а навесні з'являються бліді личинки, які споживають сік з листя рослини. На пошкодженій верхній частині листової пластинки утворюються здуття у вигляді пухлин (галів) червоного кольору. При великій кількості таких пошкоджень приріст куща буде слабкий, а врожай значно нижчий.

Пані Олена поділилася рецептом рослинного інсектициду проти різних видів попелиць:

«Розтерти 300–400 г часнику, залити 10 л води, добре перемішати і настоювати 2 доби. Процідити через двошарову марлю, додати 50 г мила та перемішати. Рослини обприскують ввечері чи у похмуру погоду: 2 рази з інтервалом 3–5 днів.»

З тим як садити та доглядати розібралися. А як же їсти – щоб і смачно і корисно?

Моя співрозмовниця, пані Олена, розповіла:

«З порічкою чудові вареники. Мій чоловік їх обожає, особливо зі сметаною. Також можна приготувати джем, компот, соуси, лимонади, вина. Балую свою

малечу **ягідними жувальними цукерками** (як зі свіжих, так і з морожених порічок). Рецепт простий. Готую сироп: 200 г перетертих порічок заливаю

300 мл окропу та настоюю 30 хв, потім проціджую, додаю 100–200 г цукру та доводжу до кипіння. Доки сироп трішки охолоне, заливаю водою 60 г желатину й даю постояти 10 хв. Набухлий желатин висипаю в каструльку з сиропом та ретельно мішаю, до повного розчинення. Готову суміш розливаю у силіконові формочки та ставлю в холодильник на 20–30 хв.

Незабаром літня спека. Хочу поради-ти вашим читачам смачний і **освіжаючий лимонад**, який наситить організм вітамінами і чудово втамує спрагу. По-

дрібнити блендером 200 г порічок та 100 г цукру, отриману масу пропустити крізь ситечко, аби не було кісточок. В глечик для лимонаду покласти листя м'яти та кілька кружалець лимону, залити 1 л води (за потреби – охолодженої кип'яченої) й дати настоятися в холодильнику. Смачного!»

Віталій Чата: «Мої порічки плодоносять до морозів»

Червона смородина
господаря
з Рівненщини
на одному місці родить
півтора десятка років

У плодово-ягідному розсаднику, що розміщений у місті Корці на Рівненщині, господарює садівник-ентузіаст Віталій Чата. І попри те, що чоловік не має спеціальної освіти, це аж ніяк не позначається на його захопленні. По саджанці, ягоди та фрукти до нього приїжджають не лише з Рівненської, а й із кількох сусідніх областей.

Пан Віталій, інженер-гідромеліоратор за фахом, свого часу опановував основи садівництва та ягідництва самотужки: їздив на всеукраїнські та закордонні садівничі семінари, читав спеціальну літературу. Нині чоловік

настільки успішно господарює, що до нього тепер запозичувати досвід приїжджають молоді садівники-любители з усієї України. Секретами догляду за ягодами та фруктами господар охоче ділиться і з читачами «СонцеСаду». Ця розповідь про порічку – культуру, на вирощуванні якої можна заробляти, адже ринкова ніша цих ягід в Україні заповнена лише наполовину.

– Порічки легше збирати, ніж чорну смородину, – говорить господар. – Їх обривають китицями-гронами. Минулого сезону літрові банки чорної смородини і порічок на ринку я продавав за однаковою ціною. Проте їхня вага в банці різна. Чорної смороди-

ни туди поміщається 700 грамів, а порічок – 400. Китиці стиглих порічок можуть висіти на кущах довго, до вересня, і не осипатися, як деякі інші ягоди. Відтак їх можна обірвати пізніше, тому й продати дорожче.

■ Як можна розмножувати порічки?

– Найкраще – живцюванням. У жовтні з куща треба нарізати молодих гілочок

розміром 20 – 25 сантиметрів, на яких є чотири-п'ять бруньок.

Потім за-
нурити
їх у
воду
на
1/4
ви-
соти
живця.

П'ятого дня туди можна додати меду або іншого вкорінювача й потім висаджувати в ґрунт.

Маю свій метод, який винайшов випадково. Якось восени не продав живці, залишив їх на полі та й забув про них. Навесні побачив, що вони не загинули від холоду. Коли висадив живці у ґрунт, виявилось, що до осені вони вирости вдвічі міцнішими, ніж інші. Тобто пройшли випробування холодом. Тепер роблю так постійно: ставлю живці на зиму в підвал, потім навесні висаджую в горщики. Вони швидко ростуть, і влітку я продаю їх разом із ягодами. Кущі порічок, вирощені за моїм методом, починають плодоносити вже другого року. А загалом пророщені живці перед висаджуванням треба тро-

хи обрізати для стимуляції росту додаткових пагонів і з цією ж метою висаджувати їх під кутом 45 градусів.

■ Як правильно доглядати порічки, щоб отримати щедрий урожай?

– Не економити на поливанні, мульчувати й обробляти проти галового кліща. Якщо кушам бракуватиме води, ягоди будуть дрібнішими. Тому протягом сезону їх треба рясно поливати. Мульчувати порічки можна торфом, мохом, перегноєм. Тоді волога затримуватиметься під кушами. Найкраще, звісно, мульчувати перегноєм. У цьому випадку буде ще й додаткове підживлення. Проти галового кліща можна обробляти кущі хімікатами рано навесні, перед цвітінням. Якщо віддаєте перевагу біопрепаратам – їх можна використовувати за десять днів перед збиранням урожаю.

■ Які сорти порічок найкраще зарекомендували себе у вашому саду?

– Два сорти, виведені львівською селекціонеркою Зінаїдою Шестопап. Це Львівська солодка з червони-

ми плодами та Росинка з великими плодами та рясним гроном із 30–32 ягід, що довго тримаються на куші. Окрім того, білі порічки Вернісаж із дрібними ягодами, голландський сорт Йонкер ван Тетс раннього терміну досягання, пізній Ровада з масивними гронами.

Загалом порічки, але за умови доброго догляду, на одному місці можуть плодоносити протягом 10–15 років. Залежно від віку, з одного куша можна зібрати від трьох до двадцяти літрів ягід.

■ Ви не маєте фахової сільськогосподарської освіти, однак вирощуєте ягідні доволі успішно. Поділіться секретом успіху.

– Увесь секрет – у любові. За кожним саджанцем треба доглядати так, як за малим дитям. Звісно, це кропітка справа, але вона того варта. Рослини відчують вашу турботу і віддячують сповна. Якщо братися за їх вирощування абияк, то не варто й починати. Краще без клопоту купити готові ягоди чи фрукти.

*Розмовляла
Людмила ПРИЙМАЧУК*

РЕЦЕПТ ВІД САДІВНИКА

ПОРІЧКОВЕ ВИНО

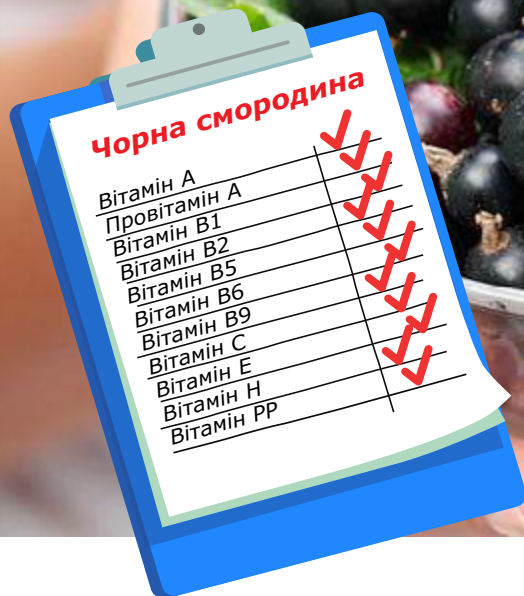

Із червоної смородини найчас- Для цього беру десять кілограмів Потім переливаю в каструлю та ному місці, доки шкірочки не під- сік через сито. Кашицю, що за- пускаю через прес, щоб вичавити

У двох літрах теплої води тем- сів розчиняю три кілограми цукру. ку пляшку, туди ж додаю порічко- герметично кришкою, у яку запихаю гнучку трубочку, другий кінець якої занурюю у склянку з водою. Доки вино буде грати, протягом чотирьох тижнів через трубочку виходитиме зайве повітря. Через місяць порічкове вино через трубку зливаю в іншу велику пляшку. Осад, що залишився на дні, треба процідити через фільтрувальний папір. Отримане молоде вино додаємо до пляшки з вином першого зливу. Кількість рідини має доходити майже до самого верху. Дуже важливо, щоб у пляшці було якнайменше повітря. Потім її закриваю герметичною пробкою чи кришкою та залишаю настоюватися у темному прохолодному місці. Через два місяці порічкове вино посвітлішає і буде готовим для споживання.

тіше готують компоти, а я – вино. ягід та перебиваю їх міксером. залишаю на три дні у прохолод- німуться наверх. Далі проціджую лишилася на ситі, ще раз про- залишки соку.

пературою приблизно 50 граду- Отриману суміш заливаю у вели- вий сік. Все це закриваю зверху

Тетяна ГАРНИК,
професор, фітотерапевт

ЧОРНА СМОРОДИНА – найдешевший полівітамін

Чорна смородина – дуже цінна вітамінна ягода. Добову потребу людини у вітамінах С і Р можна задовольнити, якщо споживати на день 50 г ягід або сирого варення з них.

■ Бруньки смородини використовують для приготування сиропів і лікерів, листки – для ароматизації квасу, під час засолювання і маринування грибів, огірків, помідорів, квашення капусти.

■ Смородину використовують у медицині як потогінний, сечогінний, тонізувальний, протизапальний засіб, при анемії, хворобах серцево-судинної системи, як засіб проти кашлю, а також для підвищення опірності організму.

■ Дуже корисна смородина при геморрагічному діатезі, гастритах зі зниженою кислотністю, гіпертонічній хворобі, ентеритах. Зазвичай вживають свіжий сік із ягід (по 50–100 г тричі на день)

або відвар чи кисіль зі свіжих і сухих плодів.

■ За результатами клінічних випробувань встановлено, що листя чорної смородини стимулює функцію кори надниркових залоз, тож корисне при хворобі Аддісона.

■ У китайській медицині листки рослини вживають при різних шкірних захворюваннях, алергії, як тонізувальний засіб додають свіжими до страв, сушеними – до

напоїв, прикладають до уражених ділянок шкіри.

■ Настій із гілочок та листків смородини має спазмолітичну дію при кашлі й навіть кашлюку. Наші прабабусі купали в таких настоях діточок, які хворіли на золотуху, і давали їм лікувальний чай із молодих листочків смородини, бо він позитивно впливає на весь організм, поліпшує обмін речовин, нормалізує роботу всіх органів і систем.

■ Настій із листків і гілочок чорної смородини позбавляє набряків ниркового походження, помічний при сечокам'яній та шкірних хворобах, захворюваннях верхніх дихальних шляхів.

■ Ягоди чорної смородини виводять токсини й солі важких металів, знижують рівень холестерину в крові.

■ Ягоди та сік смородини рекомендують у разі підвищеної

ламкості капілярів, для усунення гнилісних процесів та бродіння в кишечнику. На день дорослій людині достатньо з'їдати дві столові ложки свіжих плодів.

■ При сечокам'яній хворобі, дисбактеріозі, закрепах, геморої залийте 20 г сухих ягід смородини склянкою окропу, настоюйте протягом 15 хв. і вживайте по пів-одній склянці чотири-п'ять разів на день.

■ У разі гастриту зі зниженою кислотністю, ентероколіту, бронхіту рекомендовано пити свіжий сік зі смородини по 2/3 склянки (за три рази).

■ Позбутися метеоризму можна, якщо вживати по столовій ложці смородинового соку чотири-сім разів на день між прийомами їжі.

■ При бронхіті, грипі, ангіні свіжий сік із чорної смородини слід змішати з медом у пропорціях 1:10 і пити по 0,25 склянки три-чотири рази на день між прийомами їжі.

■ Найбільше користі в чорній смородині залишається, якщо приготувати з неї сире варення з цукром у пропорціях 1:2 і зберігати в холодильнику.

■ Для підтримки імунітету візьміть висушені плоди шипшини й чорної смородини в однако-

УВАГА!

Ягоди смородини не варто вживати в разі загострення гастриту, виразки шлунка й дванадцятипалої кишки з підвищеною кислотністю шлункового соку. Після інфаркту чи інсульту та в разі гепатиту не можна пити смородиновий сік.

вих пропорціях, залийте окропом (1:2), настоюйте в закритій ємності до охолодження, вживайте по півсклянки.

■ Для профілактики атеросклерозу рекомендують змішати свіжі ягоди чорної смородини з цукром у пропорціях 1:2. Безпосередньо перед вживанням додайте до порції суміші воду (на столову ложку ягід із цукром – три столові ложки води). Вживати не більше трьох столових ложок ягід на день.

ВЕСНЯНИЙ САЛАТ

Дрібно наріжте молоді листки смородини, додайте до них натертої моркви та інших улюблених фруктів, полийте медом та несоланим йогуртом, посипте меленими горіхами.

ПОРІЧКИ – смородини сестрички

Хоча в порічках менше вітаміну С, ніж у чорній смородині, але вони мають більше каротину та органічних кислот, багато фосфору, кальцію, магнію, калію, заліза, вітаміну РР, а також пектинів, які адсорбують кишкові токсини, важкі метали, зв'язують і виводять з організму зайвий холестерин, сечову кислоту.

■ Сік із порічок також має потогінну та протигарячкову дію, а завдяки дубильним речовинам його призначають хворим на ентероколіт та спастичний коліт.

■ Поповнивши свій раціон білими та червоними порічками, забудете про набряки й «мішки» під очима, адже ці ягоди чудово виводять зайву рідину з організму.

■ Червоні порічки допомагають боротися із втомою, поліпшують настрої, тонізують. Адже ці ягоди багаті на вітаміни Е, D та групи В, які допомагають долати депресію, безсоння і втому, а також поліпшують стан волосся, шкіри й запобігають зморшкам.

■ Для підвищення апетиту треба вживати по 30 мл соку червоної порічки двічі на день перед вживанням їжі протягом одного-двох тижнів.

■ Після тривалої чи тяжкої хвороби, а також після хіміотерапії корисно випивати склянку соку червоної порічки протягом доби, розділивши на п'ять-шість прийомів.

■ Для поліпшення обміну речовин можна скористатися таким рецептом: три столові ложки ягід червоної порічки залити склянкою окропу й настоювати протягом чотирьох годин, пити по 0,25 склянки чотири рази на день за півгодини перед вживанням їжі.

■ Завдяки вживанню ягід червоної порічки збільшується кіль-

кість еритроцитів та гемоглобіну в крові. Вони помічні в разі геморагічного васкуліту, після інсульту та інфаркту.

■ Білі порічки багаті на вітаміни, калій та органічні кислоти, цукри, пектини. Їх корисно вживати людям із розширеними капілярами, венозними вузлами, які мають сечокам'яну хворобу (особливо при уратних каменях).

■ Завдяки підвищеному вмісту органічних кислот сік із ягід добре втамовує спрагу, позбавляє нудоти, швидко відновлює сили.

■ Якщо тривалий час вживати порічковий сік, можна позбутися хронічних закрепів.

ЛАСОЦІ ЯК ЛІКИ

На дно скляного келиха покладіть три-чотири гілочки червоних порічок, налийте 50 мл соку білих порічок, задалегідь додавши до нього дві чайні ложки цукру. Потім ще долийте 100 мл мінеральної води й додайте кілька кубиків льоду.

Порічковий квас

Всипати у три літри води дві склянки цукру, довести до кипіння й охолодити. П'ять-сім склянок червоних порічок розім'яти, вичавити сік. Вичавки залити водою (літр), довести до кипіння, охолодити, процідити. Відвар з'єднати з цукровим сиропом, додати соку, 40 г дріжджів, перетертих із цукром, і залишити на кілька днів у теплом місці. Після цього розлити в пляшки, міцно закоркувати й зберігати в прохолодному місці.

Склянку червоних порічок перетріть зі 100 г меду, додайте літр води, ретельно змішайте, всипте цукру за смаком, охолодіть і подавайте на стіл. Можна також додати мінеральної води безпосередньо перед вживанням.

Посадиш ОБЛІПИХУ – матимеш втіху

Сергій НОВОСАД

Біля кожного будинку має рости ягода довголіття. Так називає обліпиху Сергій Новосад, відомий постачальник якісного посадкового матеріалу з європейських розсадників. Він стверджує, що ця ягода має у своєму складі неперевершений комплекс вітамінів та мікроелементів, які продовжують життя. І вважає, що її треба більш настирливо популяризувати серед садівників та дачників.

■ Пане Сергію, чому ви так захоплені обліпихою? Самі її садите?

– Поки що ні. Я лише мандрую світом, цікавлюся географією її розповсюдження, методами догляду, новими сортами, щоб у міру своїх можливостей розповідати про це людям.

Обліпиха завжди приваблювала мене своїм виглядом. Я називаю її сонячною ягодою. Поляки, наприклад, обліпиху вважають «вітамінною бомбою». Мене найбільше захоплює те, що в її складі поєднані цукри, амінокислоти, вітаміни та мікроелементи, які в лабораторних умовах змішати неможливо. І цей мікс суттєво покращує здоров'я,

зміцнює імунітет. А в м'якуші та насінні міститься цінна олія.

■ Але обліпиха не дуже поширена в Україні. Де її вперше побачили?

– Ще в радянські часи великі площі відпрацьованих кар'єрів заліснили обліпихою у Львівській області. Вони досі плодоносять. Їх щороку зрізають, ягідник чудово відростає, і з нього за сезон збирають до 200 тонн обліпихи. Ніхто не переймається тим, що це за сорт. Найімовірніше, цей кар'єр ще за часів Союзу засадили сортом, виведеним на Алтайській дослідній станції садівництва. Якщо дощове літо, родяться великі ягоди. Це доводить, що на одному місці можна багато років збирати щедри врожаї обліпихи.

Культурні ж плантації ягоди, які бачив в Україні, мене відштовхували зовнішнім виглядом. На них не було культури догляду, тому й складалося вражен-

ня, що це не сортова обліпіха. Може, я помилявся, але коли обрізано абияк, не доглянуто міжряддя, то такі зарослі побачиш десь у кущах.

У Польщі я зустрів фермера, який має 300 га смородини. Він сказав, що все життя присвятив, аби виростити плантації обліпіхи. Але коли попросив його показати їх, не одразу погодився. Зізнався, що соромно мене туди вести. І справді, всі його ягідники доглянуті, любо подивитися на аронію, смородину чорну та червону. Та плантація обліпіхи виглядає як концтабір для рослин. Поляк сказав, що це алтайські та німецькі сорти, але вони так ростуть і плодоносять, ніби у вдовиці, – все не доглянуте. Він попросив знайти йому саджанці, пообіцявши всі старі викорчувати. Аби виконати прохання, я об'їздив чимало країн. Був на Алтаї, возив йому саджанці через Москву та Білорусь. Але через п'ять років на цій плантації не було на що дивитися.

Був і в Німеччині. Там плантації добре виглядають, але для нашого клімату ці сорти не підходять – не морозостійкі. Тому й у Польщі вони не прижилися. У нас є сорти, виведені українськими селекціонерами, – Оранжева революція (Orange Revolution) і Солодка жінка професора Володимира Меженського. Процес їх розмноження – повільний. Професор сам переїхав з Артемівська до Києва, плакає близько сотні дерев сорту Оранжева революція, за ними гарно доглядає, вони плодоносять. Але протягом двох останніх років ріже їх на живці, залишаючи на дереві кілька гіллячок. Обіцяє, що невдовзі живці віддасть у добрі руки, розведе Оранжеву революцію і введе її в реєстр.

Я про всяк випадок на свій розсадник узяв ліцензію з Артемівська на Солодку жінку, щоб із нею працювати. Надіюся на цю українську гілку селекції. Але на все треба часу, а люди хочуть мати результат якнайшвидше.

■ І ви таки десь знайшли саджанці?

– Через інтернет. Ми шукали серед тих, хто продає ягоди обліпіхи. Знайшли таке оголошення і по-

цікавилися ціною та кількістю. Чоловік відгукнувся і заявив, що хоче продати 1000 тонн. Ми легкі на підйом і одразу запитали, куди їхати. Як виявилось, його звати Александру Вулпе, живе в Румунії. Коли побачили його плантації, нікуди вже не хотіли їхати: ані в Чехію, ані в Угорщину, ані в Німеччину, ані у Словаччину. Цей чоловік все життя займається обліпіхою, вивів свої сорти, має дослідні ділянки. І пан Александру нам щиро показав увесь процес, який можна запровадити в будь-якому господарстві.

■ У чому він полягає?

– Наприклад, на площі промислового саду садять чотири сорти обліпіхи, залежно від терміну досягання. Коли вони починають плодоносити, на половині площі одного року ножицями обрізують гілки з плодами. Потім поправляють крону. Наступного сезону на цих деревах будуть однорічні пагони. Їх залишають рости до наступного року. У цей час обрізують гілки на другій половині площі. Їх складають у ящики і негайно везуть у холодильник на добу, де заморожують до мінус 20 градусів за Цельсієм. Потім спеціальна машина, яку румунському фермеру зробили за його власними кресленнями, оббиває, обтрясає і провіює ягоди. Очищені ягоди заморожують і зберігають необмежений час. Інакше не може бути – обривати їх вручну складно.

До слова, ягода обліпихи – єдина в рослинному світі, яка не відгниває і не відсихає ні від стовбура, ні від хвостика. І навіть на зиму не осипається. Тільки при 20 градусах морозу хвостики можуть ламатися.

■ А як щодо поливання?

– Крапельне зрошення на плантації цей пан теж має. Щоправда, він рідко його використовує. Каже, що багато грошей на нього витратив, однак обліпиха може рости й без зрошення. Переконає, що вона не любить високих ґрунтових вод, має бути півтора метра до води. Цей фермер сказав, що коріння обліпихи – до 12 метрів, тому вона добре витримує посуху.

■ Яка врожайність на цих плантаціях?

– До слова, цей фермер щороку вирощує до мільйона посадкового матеріалу. Його саджанці третього року дають від 12 до 16 тонн плодів із гектара. І плодоносять дуже довго. Румунські сорти, наприклад, Дора, Мара, Клара, кращі за алтайські. Останні схильні до хвороб. У період спокою, як тільки починається відлига, у таких деревах бруньки здатні до розмноження. І наступний заморозок їх прибиває. Таке дерево потім просто животіє. А румунські саджанці адаптовані. Під час висадження для запилення треба садити рослини чоловічої і жіночої статі. А висаджувати найкраще за схемами 1:7, 1:9.

■ Як можна розмножувати обліпиху?

– Саджанці можна отримати із здерев'янілих пагонів, зелених, сіянці – з насіння. Здерев'янілі саджанці дуже дорогі, а із зелених пагонів легше їх отримати, трохи дешевше. Але їх треба ще шкілкувати, сформувати, щоб посадити на плантації. Так само й сіянці мають певний час перебувати в шкілці.

■ Хотіли б посадити обліпиху біля свого будинку?

– Я вважаю, що біля кожного обійстя вона має рости. Річ у тім, що цей румунський фермер, попри поважний вік, виглядає набагато молодшим. І я поцікавився в нього: скільки за рік треба з'їсти облі-

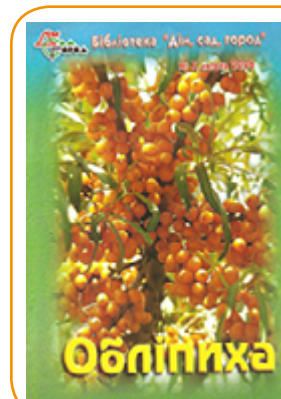

пихи, щоб так виглядати? Він зателефонував своїй на 40 років молодшій дружині й переадресував їй запитання. Вона відповіла, що вони двоє за рік з'їдають до 40 кілограмів цієї сонячної ягоди. Тому для довголіття обліпиха незамінна. Отож, можна спрогнозувати велике майбутнє для цієї ягоди.

Звісно, я посаджу хоча б три обліпихи, бо відчуваю на собі її цілющу дію. Сам п'ю чай і ложкою цю ягоду їм. Разом із жимолостю клав її у морозилку й отримав цілий вітамінний букет.

■ Які перспективи промислового вирощування обліпихи в Україні?

– Загалом ця ягода є цінною плодовою та лікарською рослиною. У всьому світі її широко використовують у фармацевтичній, косметичній та харчовій промисловості. Тому перспективи, звісно, є. Наприклад, зараз у кожному барі з'явився такий продукт, як обліпиховий чай. Його готують із замороженої перетертої ягоди. Попит на такий чай є, особливо в холодну пору року, у період застуд. У Тернополі, наприклад, є заготівельники, які приймають ягоди обліпихи, зібраної по чагарниках. Я її називаю циганською. Вони кажуть, що здають такі ягоди в супермаркети, у яких покупці їх просто розбирають. Переконані: якби заготовляли більше цієї ягоди, то магазини забирали б її усю. Отже, цю ягоду треба більше популяризувати. І замість «хімії» пити справжні енергетичні напої з обліпихи, журавлини, жимолості.

Обліпиха В. Надточій ВКН-229 – 20 грн

У цій брошурі ви можете прочитати про лікувальні і харчові властивості цінної культури – обліпихи, поради народної і офіційної медицини з її використання з лікувальною метою. Той, хто хоче виростити обліпиху у себе вдома, знайде повну інформацію про її сорти, розмноження різними способами на присадибних ділянках.

ЖИМОЛОСТЬ – рання пташка

Жимолость їстівна – не лише привабливий зовні багаторічний чагарник, який потішить вас раннім цвітінням (у травні) та раннім врожаєм (найпершим з усіх ягідних культур). Це ще й корисна лікувальна рослина, у якою цінними є і ягоди, і квітки, і листки, і стебла.

Найперше насолодіться ягодами жимолості – вони поповнять ваш організм вітамінами та іншими цінними компонентами після тривалого періоду їх зимово-весняного дефіциту. У стиглих ягідках містяться корисні органічні кислоти (яблучна, лимонна), флаваноїди, пектини, цукри, марганець, калій, залізо, мідь, цинк, вітамін С. Та найбільша їх цінність – речовини з Р-вітамінною активністю, які посилюють дію аскорбінової кислоти в кільका разів. Завдяки цьому жимолость – незамінний продукт для

профілактики атеросклерозу, він зміцнює судини. З цією метою використовують сік ягід або плоди (50–100 г на день). Щоб посилити лікувальну дію ягід, варто приготувати з них настій – 1 ст. л. сухих плодів на 1 склянку окропу настояти в термосі 2 год., вживати по ¼ склянки 3–4 рази на день. Сік ягід корисно вживати не лише всередину. Це – чудовий зовнішній засіб для лікування хвороб шкіри, наприклад, псоріазу, екземи тощо. Для цього потрібно змащувати соком уражені ділянки шкіри, курс – 14 днів.

У народній медицині жимолость використовують при гіпертонії, хворобах серця і судин, розладах шлунково-кишкового тракту, як сечогінний та вітамінний засіб. Вживання ягід нормалізує обмін речовин, зміцнює імунітет, а засоби з них справляють антисклеро-

тичний, ранозагоювальний, протизапальний та болетамувальний ефект (особливо при кишкових кольках та болях у суглобах). У Японії взагалі вважають ягоди жимолості « молодильними» – через їх тонізуючу і зміцнювальну здатність, позитивний вплив на нервову систему та обмін речовин, спроможність відновлювати сили, поліпшувати настрій і працездатність. При цьому ягоди жимолості малокалорійні, тож сприяють схудненню.

Корисні не лише свіжі ягоди, а й варення та киселі з них, або просто додавайте ягоди до чаю. Можна протерти їх із цукром, довести до кипіння, розлити в банки і зберігати в холодному місці.

Квітки жимолості. Відвари та настої з них помічні при ангіні та діабетичному парадонтозі (у якості полоскань), для промивання

Тетяна ГАРНИК,
професор, фітотерапевт

гнійних ран, виразок та пролежнів, а також внутрішньо – при захворюваннях сечовивідних шляхів і нирок, набряках, проносах, оскільки мають протимікробні, ранозагоювальні, протизапальні і проти набрякові властивості. До того ж у квітках та листі жимолості мститься значна кількість ефірної олії (до 0, 7%)

■ 1 ч л квітів на склянку окропу настояти 1 год, процідити. Полоскати рот або обробляти рани, виразки та пролежні.

■ По 1 ч. л. квіток і листків залити 250 мл окропу, довести до кипіння, настояти 30 хв, вживати по 1 ст. л. 4 рази на день до їди при шлункових кольках.

З листків, зібраних під час цвітіння рослини так само можна готувати відвари для лікувальних

примочок при запальних процесах шкіри, виразках, пролежнях. **Настій листя і стебел жимолості** у народній медицині застосовують як болезаспокійливий засіб (при кольках та суглобових болях).

■ 1 ст. л. сухого подрібненого листя на 1 склянку окропу, настоюють 30 хв., проціджують та приймають по 2 ст. л. 3 рази на день.

Стебла жимолості можна використовувати для приготування відварів для полоскання волосся – від цього воно стає міцним і швидше росте. При ревматизмі і подагрі використовують ванни з молодих гілочок жимолості.

Кору та гілки жимолості використовують для приготування лікувального засобу, який вживають при панкреатиті, болях у шлунку та ревматизмі.

■ 1 ст. л ложки подрібненої кори та гілок на 300 мл води кип'ятити 10 хв., настояти 1 год. Процідити та вживати по 1 ст. л. 3 рази на день до їди. Такий відвар помічний при набряках, гіпота вітамінозі, запаленні товстого кишечника,. Також відваром кори жимолості можна лікувати опіки і рани.

Відвар для зовнішнього застосування:

■ 2 ст. л. подрібненої кори на 1 склянку води, кип'ятити на слабкому вогні 10–15 хв., процідити, промивати рани. Кору краще збирати й сушити рано навесні.

В тибетській медицині кору жимолості рекомендують як болезаспокійливий засіб при суглобовому ревматизмі і головного болю.

Жимолость їстівна Аврора

ОКН-787 – 89 грн за шт. (0,5–1,5 л)

Невисокий кущ до 2 м. Ягоди сині з восковим нальотом. Один із найбільш ранніх сортів, досягає вже в травні, ягоди довго не обсипаються. Врожайність 5–6 кг.

Жимолость їстівна Гордость Бакчара

ОКН-779 – 89 грн за шт. (0,5–1,5 л)

Середньопізній високоврожайний сорт. Кущ висотою 1,6 м. Плоди великі – 2 г, фіолетові, з сильним восковим нальотом, хорошої транспортабельності, кисло-солодкого десертного смаку.

Жимолость їстівна Стрежевчанка ОКН-785 – 89 грн за шт. (0,5–1,5 л)

Ранній сорт, кущ заввишки 1,8 м. Ягоди соловодкі з легкою кислункою, масою до 2,7 г, з легким восковим нальотом, шкірка тоненька, при дозріванні не обсипаються. Середня врожайність – 2,5 кг з куща. Для споживання свіжими та заморожування.

Жимолость їстівна Тундра

ОКН-1430 – 89 грн за шт. (0,5–1,5 л)

Канадський морозостійкий, транспортабельний сорт. Плоди округло-овальні, видовжені, кисло-солодкі, масою 1,4 г. Врожайність до 4,5 кг з куща. Споживають плоди свіжими, заморожують, дають до випічки.

Комплект з 4-х жимолостей 285 грн. (Економія 20%).

Чорниця Брігітта

ОКН-291 – 89 грн за шт. (0,5–1,5 л), 120 грн за шт. (2–4 л)

Сорт великоплідний, урожайний, стійкий до морозів (-30°C), хвороб та шкідників, висотою до 2 м. Ягоди смачні, соковиті, кисло-солодкі, діаметром 15 мм та масою до 3 г, дозрівають у серпні, неохильні до осипання, відмінно зберігаються і транспортуються. Урожай збирають у два етапи. Урожайність з дорослого куща до 6 кг ягід.

Чорниця Деніс Блю

ОКН-292 – 89 грн за шт. (0,5–1,5 л)

Сорт стійкий до хвороб, шкідників і морозів (-31°C), висотою 1,5–1,6 м. Ягоди великі, діаметром до 20 мм та вагою до 2 г, зібрані у кетяги. М'якоть щільна соковита смачна солодка з приємною кислункою. Починають дозрівати у другій декаді липня, відмінно зберігаються і добре транспортуються. Урожайність з дорослого куща – до 8 кг з куща.

Чорниця Блю Голд

ОКН-618 – 89 грн за шт. (0,5–1,5 л), 120 грн за шт. (2–4 л)

Сорт стійкий до хвороб, шкідників та морозів (-34°C), висотою 1,2 м. Ягоди великі, діаметром 1,5–1,7 см та вагою до 2 г, зібрані у грона, досягають з середини липня. М'якоть щільна ароматна смачна кисло-солодка. Урожайність з дорослого куща – до 10 кг.

Чорниця Блю Кроп

ОКН-290 – 89 грн за шт. (0,5–1,5 л)

Морозостійкий (-34°C) високоврожайний еталонний сорт середнього терміну дозрівання, висотою до 2 м. Ягоди транспортабельні діаметром 2,5 мм, вагою 2 г, солодкі з легким терпким присмаком, дозрівають з серпня по вересень, не розтріскуються. Урожайність з дорослого куща 6–9 кг.

Чорниця Дюк

ОКН-95 – 89 грн за 1 шт. (0,5–1,5 л), 120 грн за шт. (2–4 л)

Сорт ранній високоурожайний морозостійкий. Кущ висотою 150–180 см. Квіти невеликі, витримують до -7°C. Ягоди великі – діаметром 1,7–2 см світло-блакитні з сухим відривом, зібрані у грона, транспортабельні, добре зберігаються дозрівають з другої декади липня, збираються у 2–3 етапи. М'якоть смачна соковита солодко-кисла, злегка терпкувата. Урожай до 6 кг з дорослого куща.

Спартан

**ОКН-297 – 89 грн за 1 шт. (0,5–1,5 л),
120 грн за шт. (2–4 л)**

Сорт ранньостиглий, стійкий до хвороб та шкідників. Кущ високорослий зі сильними, прямостоячими пагонами висотою 1,5–2 м. Квіти дзвоникоподібні, білі ароматні. Ягоди блакитні, з світлим нальотом, великі діаметром 16–18 мм, та масою 4–5 г, транспортабельні. Відрив сухий. М'якоть ароматна, щільна, солодка з легкою кислінкою. Урожайність – до 6 кг з дорослого куща.

Казимир Плішка

**ОКН-1820 – 179 грн за 1 шт. (0,5–1,5 л)
120 грн за шт. (2–4 л)**

Польський ранній урожайний морозостійкий (-35°C) сорт, адаптований до умов клімату. Кущ висотою 1,5 м. Квітне кінець квітня – початок травня. Ягоди дуже великі, діаметром 2,5–3 см кулястої форми, темно-сапфірового кольору з сизим нальотом, зібрані у щільні довгі грона. М'якоть біла десертна, смачна, солодка, ароматна. Більшість плодів дозрівають одночасно у першій половині липня.

Ковіль

**ОКН-293 – 89 грн за 1 шт. (0,5–1,5 л),
120 грн за шт. (2–4 л)**

Сорт стійкий до хвороб та морозів (квіти витримують -7°C). Кущ сильноорослий, висотою 1,6–2 м. Ягоди дуже великі, діаметром 16–23 мм, від округлої до плоскої форми, світло-блакитні щільні, солодкі, з приємним кислуватим присмаком та виразним ароматом, зібрані у грона, дозрівають у другій декаді серпня, довго не осипаються. Урожайність з одного дорослого куща 6 кг плодів.

Чорниця Нортленд

**ОКН-296 – 89 грн за шт. (0,5–1,5 л),
120 грн за шт. (2–4 л)**

Сорт ранньостиглий стійкий до хвороб та морозів, висотою 1–1,2 м. Ягоди масою до 4 г, дозрівають з середини серпня, транспортабельні, з сухим відривом. М'якоть солодка, смачна, ароматна. Врожайність з куща – до 8 кг.

Салати з фруктів і ягід

ВКН-476 – 30 грн.

48 с. формату 70x100, у м'якій палітурці. Донецьк «БАО» 2013.

У книзі ви знайдете кращі рецепти салатів з яблук, винограду, кавуна, бананів і багатьох інших фруктів і ягід, які стануть запорукою здоров'я і довголіття для Вас і Ваших близьких.

Чорниця Торо

**ОКН-492 – 89 грн за шт. (0,5–1,5 л),
120 грн за шт. (2–4 л)**

Сорт стійкий до морозів, хвороб та шкідників. Ягоди великі, діаметром 17–20 мм, масою до 4 г, солодкі, смачні, зібрані в грона, досягають одночасно з початку серпня, не осипаються, не розтріскуються. Відрив сухий. Урожайність з дорослого куща – до 10 кг ягід.

Шантеклер

**ОКН-299 – 89 грн за 1 шт. (0,5–1,5 л),
120 грн за шт. (2–4 л)**

Сорт надранній високоврожайний, високорослий (1,6 м), морозостійкий (до -28°C), стійкий до хвороб. Ягоди округлі, сині, діаметром до 1,5 см, вагою 1,8 г, щільні, солодкі з ледь відчутною кислінкою та яскравим фруктово-винним присмаком. Плоди досягають одночасно у червні (на 7–14 днів раніше за відомий «Дюк»). З одного куща можна зібрати до 8 кг ягід. Плоди відмінно зберігаються та добре транспортуються.

Чорниця Чендлер

**ОКН-298 – 89 грн за шт. (0,5–1,5 л),
120 грн за шт. (2–4 л)**

Сорт пізньостиглий стійкий до хвороб, шкідників та морозів (витримує -30°C), висотою 1,5 м. Ягоди великі діаметром понад 2 см (окремі – до 3 см) та масою 2 г. М'якоть десертна, смачна, ніжна, делікатна, ароматна, середньої щільності. Плодоношення регулярне та тривале з початку серпня до середини вересня. Врожайність з дорослого куща – до 8 кг.

Чорниця Еліот

ОКН-223 – 89 грн за шт. (0,5–1,5 л)

Сорт стійкий до хвороб та морозів (до -28°C), висотою до 2 м, густий, щільний, потребує обрізки. Ягоди діаметром 11–15 мм, транспортабельні, добре зберігаються, не розтріскуються, можуть осипатися дозрівають з серпня – по вересень. М'якоть ароматна, густа желейна, кисло-солодка. Урожайність з дорослого куща – до 7 кг.

Зінаїда ШЕСТОПАЛ,
український селекціонер

Ягідний піонер

Ягоди жимолості досягають найпершими в сезоні – на тиждень чи півтора раніше за суницю. Її плоди дуже цінні, містять органічні кислоти, пектини, вітаміни В2, В6, С, Р-активні речовини, антоціани, провітамін А. Вони багаті на йод, залізо, мідь, марганець, до того ж, мають бактерицидні властивості. Тому помічні при розладах травлення, хворобах печінки, жовчного міхура, серцево-судинної системи, ожирінні, недокрів'ї. На столі жимолость незамінна. А в саду також невибаглива.

■ Жимолость світлолюбна, морозостійка, невибаглива до ґрунтів, добре росте на ґрунтах із достатнім зволоженням (найкращі ґрунти для неї – середні за механічним складом, супіщані, суглинкові із слабкою реакцією ґрунтового розчину, непридатні – глинисті й легкі піщані ґрунти).

■ Щоб одержувати стабільний врожай, треба висаджувати 2–3 різні сорти або форми рослини (жимо-

лость самобезплідна). Якщо під час цвітіння переважає холодна дощова погода, зав'язі утворюється мало.

■ Плодоносить жимолость на приростах минулого року, тобто на однорічній деревині. Тому всі агротехнічні заходи спрямовують на стимулювання річних приростів за рахунок кращого живлення та освітлення гілок.

■ Жимолость переважно стійка до грибкових захворювань і уражень шкідниками.

Крок за кроком – до врожаю

Крок перший – висаджування

Найкраще садити жимолость восени, після листопаду, але в разі потреби – й навесні. Ями заправляють перепрілим гноєм або компостом, додають 30–50 г аміачної селітри, 50–80 г суперфосфату і 40–50 г калійної солі, перемішуючи все з ґрунтом. Рослини не заглиблюють, оскільки жимолость не утворює додаткових коренів вище за зону кореневої шийки. Після садіння рослини поливають і мульчують торфом або перегноєм.

Крок другий – обрізування

Обрізування жимолості проводять навесні – до розпускання бруньок. У перші 5–7 років життя рослина не потребує обрізування (окрім видалення зламаних гілок). У наступні роки вилучають стару частину крони до місця відходження пагона формування, який стає продовженням нижньої частини штаба, утворюючи з ним єдину вісь (довговічність такого пагона – 5–7 років). Наступного разу знову вилучають стару частину крони, який змінює сильний молодий пагін формування наступного порядку. Вилучаючи кожні 5–7 років

стару частину гілки і змінюючи її пагоном формування наступного порядку, подовжується вік куща, крону піднімають дедалі вище по штамбу. У разі потреби проводять омолоджувальне обрізування, зрізуючи скелетні гілки на висоті 40–50 см.

Крок третій – підживлення

Починаючи з третього року після садіння, жимолость удобрюють. Органіку вносять раз на 3–4 роки під час осіннього перекопування – з розрахунку 3–5 кг на 1 кв. м пристовбурного кола. Мінеральні добрива додають 2–3 рази впродовж вегетаційного періоду. У квітні, коли масово розпускаються бруньки, вносять 30 г аміачної селітри або 20 г сечовини чи 40 г сульфату амонію на 1 кв. м пристовбурного кола. Друге підживлення – під час формування зачатків квіток у бруньках (10 г аміачної селітри, 30 г суперфосфату і 15 г калійної солі на 1 кв. м). Восени під перекопування вносять по 15 г на 1 кв. м фосфорних і калійних добрив.

Світлана КУЛИК, журналіст

Знайомтесь – ІРГА!

Моя перша зустріч з іргою відбулася в селі Городківка, Андрушівського району Житомирської області, куди я приїхала щоб насолодитися незвичним природнім ландшафтом і красою костюлу Святої Клари, який завдяки своїй архітектурній довершеності вважається найгарнішим провінційним римо-католицьким храмом України. До того ж, у Городківці живуть мої знайомі, до яких я давно обіцяла приїхати погостювати, а ще, там дача мого свекра.

Саме під час того гостювання я й познайомилася з іргою. Господиня дому, пані Тоня, подала на

стіл неймовірно смачні вареники. Їх темна, ягідна начинка була ніжною й ароматною. На перший погляд здавалося, що вареники з чорницею, адже смородину ні з чим не сплутаєш. Як з'ясувалось, то була ірга.

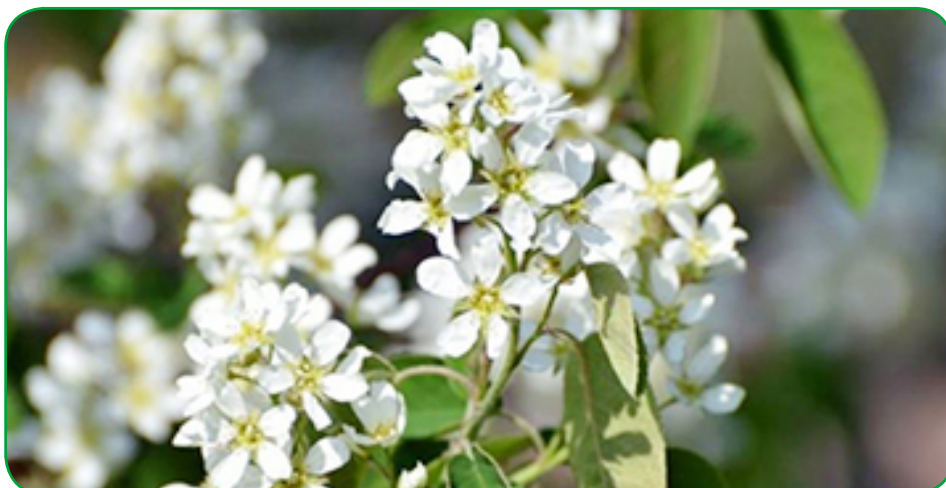
Наступного разу зустріла іргу в себе вдома. Одного дня, повернувшись з роботи, я побачила у дворі відро, в якому стояв невеличкий кущ. Виявилось, що це мамин брат привіз нам нову ягідну рослину. Знаючи любов дядька Василя до всяких рослинних цікавинок, я була впевнена, що то справді щось вар-

тісне. І одразу ж посадила нову рослинку.

Наступної весни ірга зацвіла. Суцвіття нагадували квіти черемухи, але мали набагато ніжніший аромат, що дуже приваблював бджіл... і дітей, які дуже зацікавилися такою красою... Вже в кінці червня почали достигати перші ягідки.

Прошло кілька років. В нашому садку вже три кущі ірги, що дають чудовий врожай. З них ми готуємо варення, джем, повидло, компоти, кисіль, заморожуємо, сушимо.

Моїй родині ірга сподобалась за рясне, щорічне плодоношення та

чудовий смак. Вона дуже виручила нас в позаминулому році, коли через несприятливі погодні умови був жакхливий неврожай. Від посухи та нещадного сонця постраждало багато рослин – навіть не допомагало поливання. Ірга не тільки вистояла, а й вийшла з тієї халеми беззаперечною переможницею. Рясний врожай темних, соковитих ягід забезпечив нас компотами та варенням. Чимало ягід ми відправили в морозильну камеру.

Завдяки природним цукрам, для варення потрібно всього лише 300 г цукру на 1 кг ягід. З ірги можна віджати смачний та надзвичайно корисний сік. Нюанс, зі свіжозібраних ягід сік практично не віджимається. Але через 6–7 днів після збору вихід соку досягає 70%. Залишки ягід (жмих) використайте для компоту. Після розморожування плоди виглядають і смакують так, ніби їх недавно зняли з гілок. В свіжому вигляді ірга може відмінно зберігатися в холодильнику протягом кількох днів.

Багатий вітамінно-мінеральний склад робить її незамінним продуктом для тих, хто хоче побалувати дітей корисними смаколика-

Ірга канадська

ОКН-622 (0,5–1,5 л) – 112 грн. за шт.
Кущ або дерево висотою – 3–10 м. Квіти білі, з'являються до розпускання листків у квітні–травні. Плоди схожі на дрібні яблунка: круглі, до 8 мм в діаметрі, в період дозрівання яскраво-червоні, після дозрівання – чорні із сизим покриттям і ніжною шкіркою, не обсипаються. М'якоть соковита, приємна, прісно-солодка на смак. Ягоди мають потужні лікувальні властивості – від серцево-судинних недуг.

ми. Ірга містить: пектини, моно- і дисахариди, органічні кислоти, вітаміни групи В, аскорбінову кислоту (вітамін С), вітамін Р, дубильні речовини, флавоноїди, стерини, клітковину, мікроелементи.

Це ціла комора каротину, який є одним з найпотужніших антиоксидантів, що зміцнюють імунітет, полегшують хворобливі стани від «магнітних бурь», допомагають позбутися депресії. Антиоксиданти попереджають розвиток онкології. Пектини виводять з організму солі важких металів, токсини, радіонукліди, перешкоджають виникненню серйозних патологій судин. Свіжі плоди і сік ірги рекомендують вживати для профілактики варикозного розширення вен та інфаркту міокарду, зміцнення та підвищення еластичності стінок судин. Компоти, чаї, настої з ягід ірги покращать зір, допоможуть запобігти розвитку катаракти.

Рясне цвітіння, декоративні плоди, вишукане осіннє забарвлення листя, невибагливість до ґрунту, посухостійкість, скороплідність, швидкий ріст, зимостійкість, щорічне плодоношення – все це робить іргу дуже цінною рослиною для садівника. До того ж, рослина легко витримує підстригання. Її часто використовують як зелену огорожу або як одну з надійних і

Ірга Тіссен

ОКН-1762 (0,5–1,5 л) – 109 грн. за шт.
Сорт високоврожайний, стійкий до морозів, хвороб та шкідників, висотою до 4 м. Плоди соковиті, солодкі 1,7 см у діаметрі, зібрані в грона по 6–12 шт. Період плодоношення розтягнутий.

ІРГА –
надзвичайно
невибаглива рослина,
яка здатна без проблем
витримувати морози до - 50°C,
а її суцвіття легко витримує
зниження температури до - 7°C
і при цьому зав'язують плоди!
Це справжній довгожитель
саду (живе 60–70 років), що
практично не хворіє, не
уражується шкідниками
і радує посухостій-
кістю.

витривалих підщеп для карликових грушок та яблунь.

Хоч особливо ретельного догляду ірга не потребує, зовсім не зайвим буде внесення перегною в ґрунт у прикореневій зоні. Влітку, після плодоношення, дуже доречним буде підгодівля розчином коров'яку чи пташиного посліду – це буде чудова подяка дивовижній рослині.

Ірга Красноярська

ОКН-1757 (0,5–1,5 л) – 109 грн. за шт.
Сорт стійкий до морозів (-40°C), шкідників і хвороб, висотою до 4 м. Ягоди діаметром 1,5 см, солодкі з легкою кислинкою, дозрівають у липні-серпні.

Ірга Ханівуд

ОКН-1817 (0,5–1,5 л) – 109 грн. за шт.
Плоди до 1,8 см у діаметрі, темно-сині з сивим напленням, соковиті, солодкі, у гронах по 9–15 шт. Плодоносить у серпні. Врожайність стабільна та висока. Сорт морозо- та посухостійкий, стійкий до хвороб та шкідників.

ОЖИНА – суперцінна рослина

Ольга ЛУШПИГАН,
старший науковий співробітник
Інституту садівництва НАН України

Ожині – слава!

В Україні ожина поки що не дуже поширена серед садівників, натомість у Канаді та США її культивують нарівні з малиною, хоча за цінністю ця ягода перевершує останню. Можливо, ожину в нас недооцінювали через її низьку зимостійкість і надмірну шипуватість стебел та листків, що ускладнює догляд за нею. Однак учені Англії, Німеччини, США та Канади за останні роки вивели низку нових високоврожайних сортів і форм ожини, стійких до несприятливих погодних умов, з чудовою якістю плодів, а головне – злегка шипуватими та безшипними стеблами. Тому в багатьох країнах Західної Європи ця культура останнім часом набула промислового значення. Багато сортів і форм ожини інтродуковано в Україну.

Солодка арка

Ожина має дві форми крони – напівштамбову та сланку. Напівштамбова пряморосла ожина виділяється дуже шипуватими, часто аркоподібними верхівками, що звисають і досягають трьох-чотирьох метрів завдовжки. Такі форми ожини називають куманіками, а форми ожини зі сланкими пагонами – росяніками. За біологічними особливостями та способами розмноження пряморослі різновиди ожини дуже схожі на малину.

Запилення цієї ягоди перехресне, але більшість сортів і форм є самоплідними, тому можна вирощувати в саду лише один сорт. Однак при перехресному запиленні іншими сортами обсяг і якість урожаю підвищуються. Квітує ожина набагато пізніше за малину, тому уникає пізньовесняних заморозків.

За термінами досягання ожина поділяється на ранньостиглу, середньостиглу та пізньостиглу.

У всякому разі, щоб плоди достигли, ожина потребує довшого періоду вегетації, ніж малина. Для ранніх сортів цей період становить близько півтора місяця, для пізніх – понад два.

Від чого залежить урожай? Від ґрунту

Для вирощування ожини найкраще підходять легкі та середні суглинки з високим вмістом гумусу. Придатні й супіщані ґрунти, але за умови внесення в них достатньої кількості органічних та мінеральних добрив і належного забезпечення рослин вологою.

Не є придатні для вирощування ожини важкі, погано дреновані гли-

ністі ґрунти. Вона добре почувається на ґрунтах із широким діапазоном кислотності, але найкращим для неї є ґрунт із кислотністю 5,5–6,7 рН.

Від освітлення

Незважаючи на те, що в природних умовах ожина є рослиною другого ярусу й росте на лісових галявинах із частковим затіненням, культурні сорти дуже люблять сонячні місця. Найбільше світла вона потребує в період активного росту та під час наливання плодів. Тому ряди ожини краще розміщувати з півночі на південь.

Від умов зимівлі

Великим недоліком ожини є низька морозостійкість її пагонів. Деякі сорти підмерзають уже при мінус 17°C. Втім нещодавно з'явилися сорти американської селекції, які витримують до мінус 20–29°C. Зазвичай форми і сорти, що входять до групи росяниць, є менш зимостійкими, ніж пряморосла ожина. До речі, вітрозахисні насадження та укриття зменшують ризик пошкодження ожини морозами.

Від поливання

Ожина найбільше потребує води в період активного росту пагонів та під час наливання плодів. Вона любить вологі ґрунти, водночас не витримує перезволоження. Коренева система може пережити тимчасове підтоплення навесні, однак їй дуже шкодять

тривалі застої води та підтоплення в період вегетації. Також ожина погано витримує повітряні засухи. Спекта та сухе повітря навіть при зволоженому ґрунті підсушують точки росту рослини, деформують і висушують недостиглі плоди, різко знижують урожайність. Пряме потрапляння сонячного проміння на плоди може спричинити сонячні опіки та знижувати якість урожаю.

Від шкідників і хвороб

Ожина має чимало ворогів, а це – велика малинова попелиця, личинка хруща, листокрутка, двочотковий павутинний кліщ, галиця малинова стеблова.

Серед хвороб ожини найпоширеніші в Україні – пурпурова плямистість, антракноз, септоріоз, борошниста роса. Також ожину можуть

ПОРАДА ЕКСПЕРТА

Іван МАКОВІН,
агроном із захисту рослин
компанії «БТУ-Центр»

– Для забезпечення сталого росту та плодоношення кущів ожини навесні варто використати під час дворазового поливання сумішшю препаратів природний активатор росту – бактерію *Azotobacter chroococcum*, що міститься у препараті Азотофіт-р (10 мл/10 л води), спрямований на стимуляцію розвитку кореневої системи рослин та зміцнення їхнього імунітету, а також Живе добриво (35 мл/10 л води) для збалансованого живлення кущів ожини, яке у своєму складі містить фосфоро- та каліємобілізуювальні ґрунтові бактерії.

Для зміцнення імунітету рослин, а також тоді, коли в ґрунті є збудники корневих гнилей та інших фітопатогенів (особливо на важких ґрунтах), до суміші можна додати біофунгіцид Мікохелп (20 г/10 л води).

Довгоочікуваний період – досягання ягід ожини, під час якого за рясних дощів плоди можуть уражуватися збудниками плодових гнилей. Враховуючи те, що ягода досягає нерівномірно й обробляти її інколи треба тоді, коли урожай уже збирають, у боротьбі проти хвороб є ефективним почергове використання біофунгіцидів Фітоцид-р (30 мл/10 л води), Фітохелп (15 мл/10 л води), а також Мікохелп (20 г/10 л води).

Для захисту від шкідників треба обробити ожину препаратом Бітоксисабацилін (70 мл/10 л води) один чи два рази проти кожного покоління шкідників з інтервалом 5–10 днів.

Пурпурова плямистість

Борошниста роса

Личинка хруща

Антракноз

Іржа

Листокрутка

Септоріоз

Галиця малинова

Оленка волохата

атакувати іржа пагонів та листя, пероноспороз, сіра гниль ягід, галове пошкодження стебел та основи куща, вертицильозне в'янення куща.

Особливу увагу в боротьбі зі шкідниками ожини слід звернути на біологічний метод, який полягає у використанні їхніх природних ворогів. Серед таких – «божа корівка» (сонечко), золотоочка, личинки мухи-дзюрчалки тощо.

Для принадження таких комах треба сіяти поряд із плантацією ожини кріп, моркву, аніс, коріандр. Щоб захистити ожину від шкідників і хвороб, садівники-аматори використовують відвари та настої з чорнобривців, бузини, блекоти чорної, болиголову плямистого, стебел картоплі, листя лопуха.

Можна використовувати й біологічні препарати. Після набухання бруньок (перед появою першого листочка) проти антракнозу, септоріозу, іржі та плямистостей насадження обробляють однопроцент-

ною бордоською рідиною. Перед тим, як з'являться суцвіття (при температурі 15°C і вищій), проти павутинного кліща ожину обробляють Акаріном, Іскорою-Біо або Фітовермом (найефективніший при температурі +24°C). За потреби після цвітіння та збирання врожаю цю процедуру треба повторити. Проти попелиці, галіць, листовійок, пильщиків та інших листогризучих шкідників використовують Актотит, а також і Фітоверм.

Від догляду за рослинами

Для отримання щедрого врожаю ожини застосовують комплексну систему захисту рослин, до якої входять агротехнічні, біологічні, хімічні та карантинні методи. Велике значення має вчасне проведення агротехнічних заходів, що забезпечує ефективний розвиток рослин і водночас запобігає поширенню шкідників та хвороб. Правильний вибір площі, сівозміни, передпосадкова підготовка ґрунту, якісний

Павутинний та ожиниловий кліщ

Малинова попелиця

посадковий матеріал, вчасна боротьба зі шкідниками, підбір сортів, стійких проти збудників хвороб, високий рівень агротехніки під час вирощування ожини – всі ці профілактичні заходи є дуже дієвими для отримання щедрого врожаю без застосування отрутохімікатів.

Значну кількість шкідників і збудників хвороб знищують під час розпушування ґрунту, мульчуван-

ня насаджень торфом, перегноем, компостом. Видаляти пагони ожини, що відплодоносили, слід біля поверхні ґрунту, не залишаючи пеньків, а також зрізати сухі, недорозвинені, пошкоджені шкідниками й хворобами гілки й пагони (їх треба одразу ж зібрати та спалити). Вчасно обробляйте міжряддя, знищуйте бур'яни в рядах.

Від умов висаджування

Садити ожину найкраще рано навесні, щоб уникнути вимерзання взимку, але за умови доброго приживання можна й восени. Саджанці пряморослих сортів ожини висаджують на відстані 0,8–1 м один від одного і не менше ніж 1,8–2 м у ряду. Схеми розміщення сланких форм ожини залежать від сортових особливостей та системи формування кущів, які розміщують на відстані 1,2–2,5 м один від одного з міжряддями завширшки 2,5–3,5 м. Після висаджування саджанці зрізують на рівні землі.

Від формування крони

Більшість сортів ожини має напівштамбову форму крони, тому потребує опори для підв'язування гілок. Плодоносні пагони можна підв'язувати вертикально у формі стіни або V-системи.

Від правил обрізування

Після плодоношення дворічні пагони ожини зрізують біля основи, а однорічні знімають зі шпалери вже з настанням осінніх заморозків і вкривають на зиму будь-яким мульчувальним матеріалом або геотекстилем. Навесні, ще до набухання бруньок, кущі розкривають і

проводять формувальне обрізування. Обрізають надмірно довгі плодоносні пагони, а також пагони з підсохлими верхівками. Стебла рівномірно розправляють по шпалері.

Від площі насаджень

Щоб вона була якнайбільшою – навчіться розмножувати ожину. Це можна зробити вегетативним способом: (пряморослі сорти куманіки) кореневими, зеленими молодими паростками в теплицях, кореневими паростками восени, кореневими живцями, вкоріненням верхівкової бруньки однорічних пагонів. Сланкі сорти (росяники) вкорінюють горизонтальними та верхівковими відсадками, зеленими живцями в теплиці.

ПОРАДА ЧИТАЧА

Оксана БРИТЕНКО,
с. Пришиб, Харківська область

– У моєму саду росте десять кущів ожини вже кілька років. Я майже не помічала на них хвороб, але для профілактики обробляю ожину наприкінці березня – на початку квітня розчином мідного купоросу. На своїй ожині не бачила шкідників, окрім оленки волохатої. Але від неї потерпала не тільки ожина, а й увесь мій сад два роки поспіль.

Ця комаха з'їдала квітки ягідних та плодкових рослин зсередини, внаслідок чого майже не було зав'язей, ягід і плодів. Жоден препарат від цієї напасті не допомагав. Знайшла єдиний спосіб, який знищив більшу частину оленки волохатої і врятував мій город. Я обмотала блакитними сміттевими мішками пластмасові відра, також взяла кілька блакитних пластмасових тазів. В усі ємності налила воду й поставили біля кущів та дерев, а це любить шкідник. Річ у тім, що оленці дуже подобається блакитний колір, вона летить на нього, як на їжу, а потім топиться у воді. Про цей спосіб мені розповів знайомий агроном.

Зимівля у сумках

Ожина в умовах України потребує укриття на зиму, бо у холодні зими її пагони можуть підмерзати. Альтернативою укриттю може бути вирощування в контейнерах. На зиму ці сумки просто переносимо в неопалювані (холодні) теплиці чи парники, у підвали, клуні, гаражі чи у інші неопалювані приміщення. Ранньою весною, коли минули морози, виносимо їх у сад. У таких сумках-горшках її можна вирощу-

вати і на балконах та терасах. Сумка зроблена зі спеціальної поліпропіленової тканини зі спеціальними добавками, що захищають її від розкладання під дією сонячного проміння. Бокові сторони не пропускають воду, а знизу використаний інший вид цієї ж тканини, крізь який зайва вода вільно виходить. Надійні ручки дозволяють двом людям легко переносити рослини.

Сумка-контейнер для рослин

УТД-157 – 43 грн.
(розмір 40x35, 25 л)
УТД-158 – 65 грн.
(розмір 30x35, 45 л)

Ожина Коламбія стар

ОКН-2277 – 89 грн за шт. (0,5–1,5 л)
Ранній високоврожайний стійкий до посухи та спеки сорт. Ягоди чорні, блискучі, смачні з легким малиновим присмаком, транспортабельні, масою 10–15 г.

Ожина Бжезіна

ОКН-1088 – 89 грн за шт. (0,5–1,5 л)
Надранній безколючковий, транспортабельний польський сорт. Ягода велика, масою до 8 г, чорна, блискуча, солодка. Плодоносить з 2-го року на минулорічних пагонах, на початку липня. Врожайність до 8 кг з куща.

Виноград, малина, смородина, крыжовник и другие ягоды
В. Жвакин

ВКН-46 – 50 грн.

У цій книзі ви знайдете безліч практичних порад, як вибрати здорові саджанці; правильно садити, формувати виноград і доглядати за ним; уберегти виноград під час зимових відлиг і весняних заморозків; захистити і лікувати лозу. Ця книга допоможе вам вирощувати виноград і отримувати прекрасний урожай солодких ягід, ласувати ними і готувати домашнє вино.

Ожина Честер

ОКН-234 – 65 грн за шт. (2–4 л)

Сорт високоврожайний, солодкий, морозостійкий, стійкий до гнилі. Термін дозрівання: кінець липня – початок серпня. Має не колючі пагони завдовжки 4 м.

Ожина Лох Несс

ОКН-235 – 65 грн за шт. (0,5–1,5 л)

Сорт безшипної ожини шведської селекції. Кущ висотою до 1,8 м. Може вирощуватися без опор. Урожайність дуже висока. Ягоди ароматні, дуже великі. Збір ягід з другої половини серпня до заморозків. Ягоди десертного смаку, солодкі. Транспортабельний, хворобостійкий сорт.

ШПАЛЕРА – НОУ-ХАУ

Олександр ЯРЕЩЕНКО,
Інститут садівництва НАНУ

Навесні укриття знімають, а пагони заміщення, що перезимували, піднімають і знову підв'язують на шпалеру. Обрізку пагонів після перезимівлі не проводять. Обрізають лише ушкоджені частини пагонів. Подібне формування є найбільш поширеним (хоча й не єдиним) і дає можливість легко укласти пагони для укриття на зиму.

Найбільш сучасним, якоюсь мірою революційним способом вирощування укритої ожини є технологія

з використання Y-подібної рухомої поворотної шпалери, розроблена доктором Фуміомі Такеда на Аппалачській дослідній станції плодівих культур, США (рис. 1). Застосовуючи цю технологію, можна укласти кущі на зиму, не знімаючи їх зі шпалери. Перші в Україні дослідні насадження ожини на подібній шпалері закладені восени 2015 року в ТОВ ФруТек, Вінниця (рис. 2). Детальний опис технології розміщено на інформаційному порталі: www.fruit.org.ua

Рис. 1. Ожина на Y-подібній рухомій поворотній шпалері, США, липень 2015 р.:
а) вигляд уздовж ряду; б) Y-подібна опора.

Рис. 2. Y-подібна рухома поворотна шпалера, дослідна ділянка ТОВ ФруТек, Вінниця, грудень 2015 р.:
а) робоче положення; б) складене положення для укриття на зиму.

Ольга ЛУШПИГАН,
старший науковий співробітник
Інституту садівництва НАН України

Малина – одна із провідних ягідних культур, яка користується попитом в усьому світі. З давніх-давен її застосовували для лікування й профілактики застудних, серцево-судинних, шлунково-кишкових та інших захворювань.

МАЛИНА – ягідна королева

Тисяча і одна чеснота

Встановлено, що в плодах малини міститься велика кількість речовин які уповільнюють старіння людини, мають потужну протіокислювальну, антиканцерогенну та антимутагенну дію. Мабуть, з відкриттям цих властивостей в останні два десятиліття помітно зріс попит на свіжі ягоди малини. З них також готують корисне варення, джеми, компоти, натуральні соки, використовують для сушіння й заморожування.

Крім цього до переваг малини можна додати швидкість і легкість розмноження, швидкоплідність, високу й стабільну врожайність.

Секрети успіху

Щоб отримати високі врожаї малини, передусім необхідно

Придбати хороші сорти

Для успіху справи необхідно підібрати найбільш зимостійкі та

малина «Глен Емпл»

стійкі до основних грибкових захворювань, високопродуктивні сорти малини з високими смаковими якостями та високим врожаєм. Сьогодні в Україні вирощуються сорти як української так і зарубіжної селекції – як літні (Новокитаївська, Глен Емпл, так і ремонтантні (Полана, Полка, Брусв'яна, Херітейдж). Перспективними сортами, які пройшли апробацію в товарних насадженнях України є Саня, Персея, Феномен, а також сорти

іноземної селекції Глен фін, Моллінг Джуно, Октавія та ремонтантні Аміра, Регіна, Джоан Джей, Зюгана, Хімбо топ.

Правильно вибрати місце під посадки

Малина вибаглива до ґрунтів і потребує легких за механічним складом та плодоносних ґрунтів, що достатньо забезпечені вологою. Кращими для неї є темно-сірі опідзолені ґрунти та чорноземи. Малині комфортніше на слабокис-

лих та нейтральних ґрунтах (рН 5,0–6,5). Не менш важливою для малини є й вологість повітря (і не тільки влітку, а й в взимку). У зимовий період при сильних вітрах і низькій вологості повітря пагони потерпають від зимового висушування. Найбільш небезпечними є зимові відлиги з сильними вітрами, тому під малину бажано вибирати більш захищені ділянки.

Подарувати сонце

У природних умовах малина росте на сонячних лісових полянах, тому їй потрібні добре освітлені ділянки з легким багатим ґрунтом. У тіні стебла малини витягуються, затінюються плодоносні пагони, період їх росту (а за тим і терміни дозрівання плодів) затягуються. В таких умовах погіршується визрівання стебел, що негативно впливає на їх зимо- та морозостійкість. Втім, часткове затінення в окремі періоди доби малині не шкодить.

Забезпечити вологою

Малина вирізняється з-поміж ягідних культур високою чутливістю до дефіциту вологи, що пов'язано з неглибоким заляганням основної маси коріння рослини та великою листовою поверхнею, що випаровує вологу. Найбільша потреба рослин у воді спостерігається в період цвітіння, наливання та досягання плодів. Піковий період – початок дозрівання плодів. На розвиток рослин негативно впливають як

надмірна вологість, так і її нестача. Малина не витримує високого рівня залягання ґрунтових вод (ближче 0,9–1,5 м від поверхні ґрунту), перезволоження на низинних ділянках. При 3-5-денному затопленні талими чи дощовими водами корені рослин загнивають і відмирають.

На збереження вологи в кореневому шарі впливає мульчування ґрунту. В якості мульчі використовують тирсу, торф, гній, рослинні залишки. Не забувайте поливати малину! Найбільша помилка садівників – часте поливання малини об'ємами води. Краще поливати рідше, але добре промочувати кореневу зону. «Зарядка» малини літнього терміну дозрівання вологою восени, забезпечує кращу перезимівлю цих сортів.

Подбати про місце посадки

Кращими попередниками для малини є багаторічні бобові трави та бобово-злакові суміші. Щоб уникнути пошкодження вертикальозним в'яненням не бажано саджати малину після пасльонових культур та дині.

Під перекопку ділянки під малину у ґрунт вносять 10–15 кг/м² перегною або компосту, 90–120 г д.р на м² фосфорно-калійних добрив. У збіднені ґрунти перед посадкою малини необхідно внести

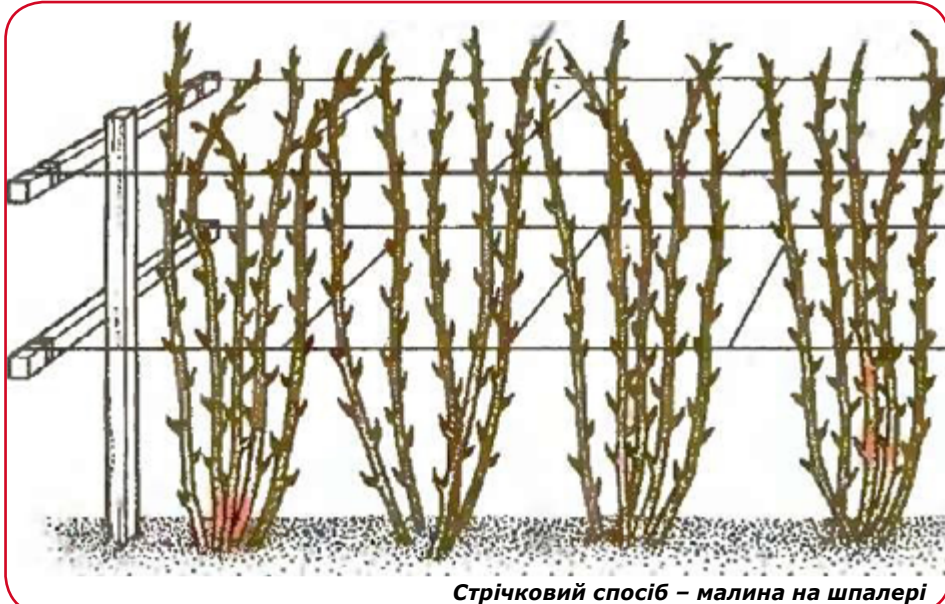
по 1 відру перегною чи перепрілого компосту під кожен кущ при кущовій схемі посадки і по 2 відра на м² при стрічковій схемі посадки. З урахуванням стану ґрунту дози добрив коректуються.

Вигадати зручний час

Найкращим періодом для висаджування малини на півночі і в центрі України є середина – кінець жовтня, на півдні – кінець жовтня – середина листопада. До цього часу пагони добре визрівають, а висаджені рослини встигають добре вкоренитися до морозів, і навесні піти в ріст з початком вегетації. Можна висаджувати й пізніше, але максимум – за 20 днів до сталих заморозків. При цьому приживлюваність може бути гіршою, а приріст на наступний рік меншим, та й в малосніжні зими існує загроза вимерзання. Можна висаджувати малину й навесні, до початку вегетації, щоб до настання спекотних днів малина встигла прижитися. Перед висаджуванням саджанці малини бажано замочити у воді на 2–4 години, а якщо є така можливість то в розчині стимуляторів коренетворення.

Вибрати метод садіння

Їх два – кущовий та стрічковий. Перший передбачає висаджуван-

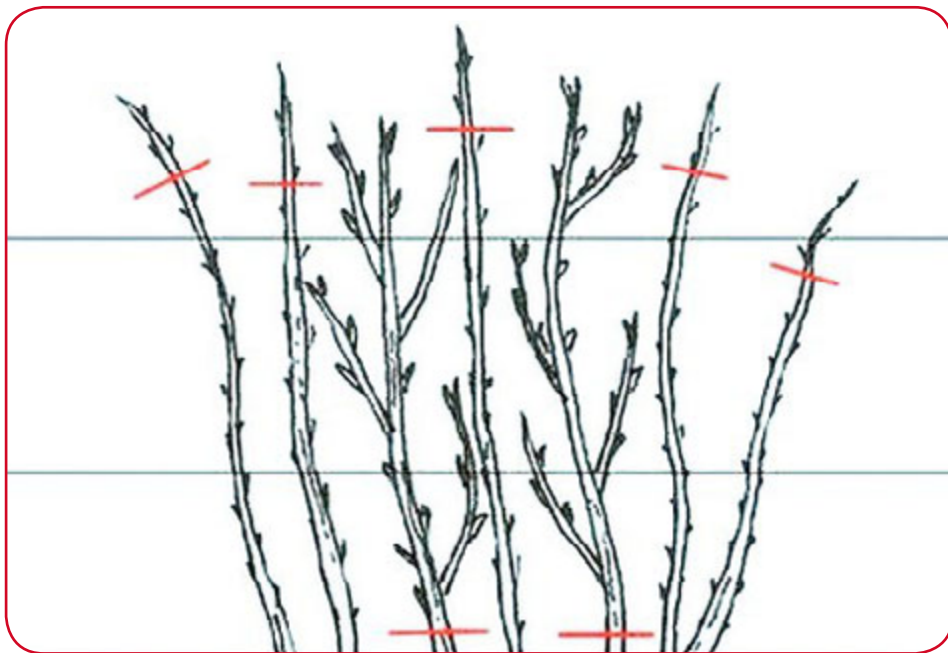
Стрічковий спосіб – малина на шпалері

ня в посадкові ями, з відстанню між рядами 1,5–2 м, а в ряду – 0,75–1,0 м. При стрічковому способі відстань між рядами досягає 2–3 м, а в ряду – 0,3–0,5 м. Якщо в ряду рослини розмістити густіше, це сприятиме швидшому заповненню плодової полоси та нарощуванню врожаю. При стрічковому способі формують плодову полосу завширшки 40–50 см, більші не рекомендовано, оскільки це ускладнить догляд за насадженнями, унеможливить їх провітрювання і створить оптимальні умови для розвитку грибкових хвороб. Для кращого прогрівання ґрунту та оптимального освітлення рослин ряди краще розміщати з півночі на південь. При кущовому способі посадки копають ями діаметром 40–59 см завглибшки приблизно 40 см, вносять добрива. Умовна коренева шийка повинна бути на рівні землі або на 1 см нижче. На легких супіщаних ґрунтах кореневу шийку необхідно заглибити на 2–4 см. При стрічковому способі готують траншеї завдовжки 40–50 см і завглибшки 35–40 см, саджанці висаджують в борозни або в посадкові ямки. При обох способах садіння добрива ретельно перемішують з верхнім родючим ґрунтом. Така «заправка» ямок і траншей – гарантія того, що впродовж 4–5 років вам не доведеться вносити фосфорно-калійні добрива. Азотні добрива під час садіння малини не вносять, це слід робити лише в наступні вегетації як підживлення. Після посадки саджанців для кращого вкорінення прирізують пагони на рівні землі та поливають.

Вчасно обрізати

Для швидшого заповнення смуги після першого року росту, восени пагони малини вирізують на рівні землі.

Для нормування пагонів і видалення зайвих обрізку проводять рано на весні. При кущовому способі посадки в кущі залишають 6–20 найбільш розвинутих пагонів, а при стрічковому (при ширині стрічки 40–50 см) відстань між стеблами має бути 10–15 см (приблизно 20–25 рослин на погонний метр). Навесні в залише-

них пагонів обрізають верхівки – на 5–15 см до добре розвинутої не підсушеної бруньки. Підрізати пагони на певну «запрограмовану» висоту не потрібно, можливо, такі насадження й виглядають естетично, але таким чином ви знищуєте перші ягоди, затягуєте дозрівання і відповідно знижуєте урожай малини.

У боротьбі з бур'янами також необхідно проводити нормування молодих пагонів – мала і слабка поросль виполюється разом з бур'янами. Пагони ремонтантних сортів необхідно обрізати після збору врожаю восени (після настання сталих низьких температур) – на рівні землі, оскільки залишені пагони на літній урожай затримують розростання насаджень і дозрівання врожаю (обсяги та якість

врожаю також будуть нижчими). Також пагони ремонтантних сортів, що залишені до весни, потерпають від зимового висусування.

Дбайливо доглядати

Протягом всього сезону вегетації проводять 4–6 разів обробіток ґрунту, щоб не допускати забур'янення та сильного ущільнення ґрунту. В перші два роки після по-

УВАГА!
Підготовка ґрунту і висаджування малини літнього терміну дозрівання та ремонтантних сортів нічим не відрізняються!

садки, при правильній підготовці ґрунту, малину не підживлюють.

Подальший догляд за насадженнями малини полягає в боротьбі з бур'янами, рихленні ґрунту, вирізуванні пагонів, що відплодоносили, утриманні оптимальних режимів зрошення та підживлення, а також у боротьбі зі шкідниками та хворобами.

Ефективно лікувати

Догляд за насадженнями малини полягає і боротьбі з шкідниками та хворобами.

Найпоширенішими хворобами малинових насаджень є іржа малини, антракноз, пурпурова плямистість (дідімела), септоріоз, бактеріальний рак коріння. Найпоширенішими і найнебезпечнішими вірусними недугами цієї культури є кучерявість та кільцева плямистість листя. Попелиця малинова, довгоносики, малиновий жук, кліщі, галиця стеблова малинова – основні шкідники малини.

На плодоносних насадженнях малини дозволено використовувати Актеллік 55ЕС, КЕ – проти вогнівки, п'ядунів, пильщика, листовійки, галиці, попелиці, інших жуків (норма витрат – 0,6 г/л).

На маточниках малини від кліщів, попелиці, цикадки, галиці протягом вегетації обприскують БІ-58 новим, від павутинного кліща, листовійки, та попелиці використовують Карате 050 ЕС, к.с.,

УВАГА!

Не можна обприскувати малину пестицидами від періоду цвітіння аж до закінчення збору врожаю, та й перелік препаратів, дозволених для застосування на цій культурі невеликий.

від пурпурової плямистості, сірої гнилі – Топаз 100ЕС, КЕ та фундозол.

Крім хімічних методів захисту садівники-аматори використовують настої, напари різних рослин (часнику, цибулі, полину, пасльону, чемериці, блекоти). Найкращими помічниками для садівника є солодкий паслін, чорна блекота, звичайний дурман, помідори, картопля, перець, тютюн. Відвар бадилля помідорів зовсім не смакує листогризувачам шкідникам малини, відвар з бадилля картоплі – отрута для кліщів та попелиць. Дурман, тютюн та блекота також отруйно діють на клопів попелиць та павутинного кліща.

Якщо ви запідозрили, що ваші рослини пошкодили віруси обов'язково проконсультуйтеся з фахівцем, а якщо «діагноз» підтвердиться, викопайте рослини і одразу спаліть. Так ви збережете від зараження інші рослини.

Виноград на дачном участке

А.П. Терещенко,
Е.В. Терещенко
ВКН-182 – 20 грн

Як вибрати краще місце, як правильно посадити саджанець, який сорт вибрати для раннього врожаю чи для тривалого зберігання, для виготовлення вина чи для виробництва соку, які основні правила обрізки і догляду за лозою, чим лікувати уражений кущ, як удобрювати землю, як приготувати вино чи виноградний оцет, як краще зберігати виноградний сік і в чому його користь. Про все це ви дізнаєтеся, придбавши цю брошуру.

Клубника. Земляника

ВКН-957 – 49 грн
128 с формату 84x108 у м'якій палітурці.
Київ «Лотос» 2017.

З цієї книги ви дізнаєтеся, як з невеликої ділянки землі отримати хороший урожай цих ягід. Зможете ознайомитися з системою ініціатора і новатора в справі удосконалення сучасного землеробства Валерія Демінського, його інноваційним і результативним методом – 3D-землеробством, основна концепція якого полягає в тому, що рослини плодоносять не тільки в площині, а й об'ємно, розташовуючись на модулях.

Малина

В.С. Марковський
ВКН-222 – 20 грн

Сьогодні з'явилось багато сортів малини, що відрізняються за своїми властивостями. Описи цих сортів (малини звичайної та ремонтантної), особливості догляду за ними, ви знайдете у цій брошурі. Багато цікавого дізнаєтеся і з історії цієї культури, її поширення у Європі. Тут же розміщено поради із розмноження, підбору садибного матеріалу, вибору місця, підготовки ґрунту, догляду за малиною (її підживлення, зрошення), а також збирання врожаю, боротьби із шкідниками та хворобами малини. Вашій увазі пропонуються рецепти приготування варення, джемів, желе і мармеладу, сиропів, квасу, сушених та заморожених ягід.

Незамінна помічниця – МАЛИНА

Світлана КУЛИК, журналіст

Сьогодні важко знайти сад, де б не росла малина. Ми побували в гостях у Олени Петрівни, з села Плесецьке, яка вважає цю диво-ягоду незамінною помічницею:

«...Малину люблю з дитинства. Завжди їла її досхочу. На мою думку, вона – ідеальне поєднання смаку та користі. В дитинстві, було, набігаюся на морозі, повикачуємося з друзями в снігу, а бабуся нам поналиває свого «фірмового» чаю, з сушених малинових ягід та листя. Такий чай при вірусних і респіраторних захворюваннях просто на вагу золота, не кажучи вже про профілактичні властивості. Як мама, я дуже раджу цю ягоду дітям...»

Дійсно, малина надзвичайно корисна. Народна медицина рекомендує використовувати ягоди і гілки при застуді, грипі, знесиленні після тривалої хвороби, як жарознижувальний, потогінний засіб; листки – від кашлю, хвороб горла, пропасниці; квітки і листки – від геморою і жіночих хвороб, зовнішньо – для виведення фурункулів на обличчі. Малина – рекордсмен за вмістом заліза, що автоматично надає їй статус жіночої ягоди, яка дозволяє компенсувати щомісячні крововтрати. Крім цього, це прекрасне джерело клітковини, мінералів (зокрема марганцю та магнію), вітамінів В9, А та Е, вітаміну С в ній більше ніж в апельсині.

Ягоди вживають свіжими або використовують для приготування варення, желе, мармеладу, пастили, соків. Малинові вина, настойки, лікери відзначаються високими смаковими властивостями.

Всі знають цю рослину та ароматні ягоди, які вона дає, та не всі знають як доглядати за

МАЛИНА

надзвичайно

корисна. Народна медицина рекомендує використовувати ягоди і гілки при застуді, грипі, знесиленні після тривалої хвороби, як жарознижувальний, потогінний засіб; листки – від кашлю, хвороб горла, пропасниці; квітки і листки – від геморою і жіночих хвороб, зовнішньо – для виведення фурункулів на обличчі.

малиною. Один і той самий сорт може дати абсолютно різний врожай. Пані Олена розповіла, що спочатку і в неї були певні труднощі у вирощуванні:

«...Кілька років тому купили ми – я та мій чоловік – гарний ремонтантний сорт малини, бо я вже давно хотіла посадити саме ремонтантну. Вона в 2–3 рази врожайніша звичайної малини, адже має здатність плодоносити і на однорічних, і на дворічних пагонах. Був місяць вересень. Саддили в попередньо підготлені лунки, за схемою: міжряддя – 1,5 м, між кущами – 70 см. В кожную лунку, завглибшки 40–50 см, ми давали: до 8 кг перегною (який перемішували з ґрунтом), 100 г суперфосфату, 200 г попелу. Навесні я побачила, що посаджені рослини чудово прижилися й

сповненні сили. Та вже на початку липня, зі зростанням спеки, стало видно, що щось негаразд. Листя почало підсихати, ягоди були мало наліті. Рясне поливання не допомагало. Проблема полягала у піщаному ґрунті. Влітку він дуже пересихає та ще й добре нагрівається. Хоч малина й любить сонце, треба було її рятувати від спеки. І вихід ми знайшли – органічне мульчування. Одразу ж використали мульчування соломкою та скошеною травою (до утворення насіння), а наступної весни вже замульчували перепрілим гноєм (від свіжого у рослин можуть бути опіки) і палим листям. Нині використовуємо ще й компост, який покращує структуру ґрунту, слугує додатковим підживленням. Шар мульчі робимо 10–15 см, тоді і бур'яни не ростуть. Влітку рослини кілька разів підживлюємо настоєм курячого посліду (1:20) – це відмінне джерело азоту. Малина добре витримує спеку, ягоди наліті, солодкі, великі та смачні...»

Дійсно, курячий послід застосовують при основному внесенні добрив у ґрунт і для підживлення протягом вегетації рослин. Восени азотні добрива використовувати не варто. Слід зауважити, що азотні речовини здатні окислювати ґрунт, а малина не витримує кислих ґрунтів. Тому, при кожній підгодівлі, варто підсипати під корінь куща 1 склянку попелу, який ідеально замінює калійні добрива і навіть корисніший, ніж куплене добриво, адже попіл не містить хлору, який негативно діє на рослину і може викликати захворювання на хлороз.

Пані Олена поділилася секретами діагностики стану малини за її виглядом:

«...За зовнішнім виглядом рослини можна зрозуміти, яких важливих елементів їй не вистачає, а які знаходяться у надлишку:

– якщо рослина припиняє свій ріст і листя стає бліде – це брак азоту, а якщо рослина розростається надміру – азот у надлишку;

– буре листя, немов обпечене по краях – не вистачає калію, а при нестачі цього елемента рослина погано витримує зиму;

– слабкі, тонкі пагони – брак фосфору;

– рослина погано росте і листя починає активно жовтіти від центру до краю листка – потрібен магній;

– жовтуватє листя з зеленою прожилкою сигналізує про брак заліза.

З'ясувавши, яких важливих елементів не вистачає рослині, можна не лише вчасно виправити ситуацію, а й значно покращити врожайність...»

Олена Петрівна прихильниця ремонтантних сортів. Вона розповідала про своїх маленьких бешкетників-ласунчиків: «... Діти влітку днюють на «малиновій плантації». З кінця червня й до настання осінніх заморозків у нас малиновий період. Ця смачна ягода – вірна помічниця для кожної господині, а тим більше для мами. Малеча залюбки «пасеться» у своєму «малиновому лісі». Коли діти досхочу наїдаються перших ягід, для мене настає час збору врожаю. Отоді й з'являються всі ті джеми, варення, компоти. Також сушу листя, та ягоди для зимового чаювання, як робила моя бабуся. Вересень у нас наймалиновіший...»

Способи вирощування ремонтантної малини:

1 НА ДВА ВРОЖАЇ. У перший рік відростають молоді пагони, на верхівках яких до кінця літа дозрівають ягоди. Після закінчення плодоношення, частина пагону, що відплодоносила, видаляється. Навесні (на другий рік вегетації) на цих пагонах

з'являються плодушки, а в червні починають дозрівати ягоди. Одразу ж після плодоношення ці пагони видаляються під корінь. За цей час з підземних бруньок куща ростуть пагони заміщення. На таких молодих пагонах теж з'являються ягоди. Найчастіше початок плодоношення припадає на серпень-вересень (все залежить від сорту і регіону зростання). Частина пагону, що відплодоносила, обрізається, а на решті частини на наступний рік знову відбувається плодоношення. Такий цикл триває щорічно.

2 НА ОДИН ВРОЖАЙ. Після осіннього плодоношення на однорічних пагонах їх зрізають під корінь (пізньої осені). Зрозуміло, що першого врожаю не буде, зате підосінній врожай матиме покращені товарні якості, що дуже важливо для «малинового бізнесу». Більшість хвороб і шкідників зимують на пагонах, а в цьому випадку ми їх видаляємо і спалюємо, що сприяє сильному зниженню інфекційного фону на ділянці.

Пані Олена розповідає: «Готувати кущі малини до зимівлі слід в кінці вересня або початку жовтня місяця, до того часу коли температура повітря опуститься нижче нуля... На кожному кущі прибираємо під корінь всі старі, сухі і тонкі молоді гілки. Після видалення зайвих відростків залишаються тільки товсті нові стовбури. На зиму на стеблі не повинно залишатися листя. Щоб його прибрати слід надіти садову рукавичку і провести нею по пагону знизу вгору – це дозволить прибрати листя, не пошкоджуючи бруньки. Одразу скажу, що я на зиму малину не пригинаю. Вона у мене чудово зимує. На мою думку, пригинання малини більш актуальне на великих, відкритих ділянках. Так що це справа кожного: пригинати малину чи ні. Слід брати до уваги особливості сорту, ґрунту та місця посадки...»

А на прощання, Олена Петрівна подарувала нашим читачам улюблений рецепт пирога з малиною:

«По 1 склянці добірних вівсяних пластівців і борошна, 1 ч. л. розпушувача, 50 г. цукру, 100 г вершкового масла, 1 куряче яйце, 250 г відвареного згущеного молока, 50 г шоколаду, 50 г обсмажених, подрібнених грецьких горіхів, 150 г малини.

Особисто я роблю подвійну порцію, з розрахунку на мою родину. В широку ємність висипаю вівсяні пластівці, цукор, додаю куряче яйце і вершкове масло. Борошно кілька разів просіюю через сито, додаю розпушувач та висипаю в ємність до решти продуктів. Перемішую до однорідності. Форму для випікання змащую вершковим маслом й викладаю у неї тісто. Добре розрівнюю й формую бортики. Тісто та сформовані бортики змащую відвареним згущеним молоком, рівномірно розкладаю малину, а на неї тру чорний шоколад. Зверху пиріг посипаю горіхами. Духовка має бути нагрітою до 180 градусів. Через 30 хв. випікання відкриваю духовку, накриваю випічку шматком фольги і випікаю пиріг ще 10 хв. Перед подачею пиріг має охолонути. Смачного!»

Хвороби МАЛИНИ

Фахівці нарахували понад 50 грибкових, бактеріальних і вірусних хвороб малини. Але якщо проводити вчасну й ефективну їх профілактику, це не загрожує врожаю.

Іван МАРКОВ,
кандидат біологічних наук,
професор НУБіП України

Пурпурова плямистість

Хвороба проявляється на стеблах, бруньках, листках і черешках як пурпурові плями. Навесні на молодих пагонах з'являються невеликі гладенькі пурпурові, з ліловим відтінком розпливчасті плями, розміщені переважно нижче від місця прикріплення черешка листка під брунькою. Вони швидко збільшуються, їх добре помітно на корі. Пізніше плями буріють, а всередині світлішають і вкриваються темно-коричневими або чорними крапками. До осені такі плями покривають

до 1/4–1/2 поверхні пагона, зливаючись у ділянки 15–40 см завтовшки, які окільцюють пагін. Навесні сильно уражені хворобою пагони в'януть, починаючи з верхівки. Уражена кора світлішає, розтріскується, лущиться. Хворі стебла часто відмирають. На листках хвороба проявляється як великі плями різної форми із пурпуровим відтінком. Уражені листки опадають. На черешках і плодкових гілочках також утворюються некротичні плями, які окільцю-

вують гілочки і спричиняють їх засихання (разом із ягодами). Розвитку хвороби сприяють висаджування малини на північних схилах, на кислих ґрунтах, на ділянках із високим рівнем підґрунтових вод, поливання малини способом дощування, а також загущені, забур'янені насадження, які слабо провітрюються. Хвороба особливо розвивається внаслідок внесення незбалансованих доз мінеральних добрив (коли переважають великі дози азоту).

Пурпурова плямистість є найшкідливішим захворюванням. Розвиваючись на малині з ранньої весни до пізньої осені, вона уражує однорічні пагони, які відмирають навесні – на початку літа наступного року. У разі сильного ураження хворобою гине понад 80% бруньок малини, до 30% пагонів, смак ягід значно погіршується. **Джерелом інфекції є уражені пагони, на яких гриб зберігається у вигляді спор і грибниці.**

Заходи захисту

Вирощування культури на шпалері, прорідження кущів у суху погоду, видалення і знищення уражених пагонів, у разі потреби – обприскування фунгіцидами.

Антракноз

Особливо небезпечна хвороба в районах із достатньою вологістю. Її симптоми проявляються на листках, черешках, пагонах і плодах. На листках плями дрібні, пізніше збільшуються діаметром до 1–3 мм, у центрі – сірувато-білого забарвлення. На межі здоро-

вої і ураженої тканини формується фіолетова облямівка. Плями часто зливаються, уражена тканина в суху погоду випадає. Уражені листки залишаються недорозвиненими, часто скручуються, засихають. На

черешках і жилках листків плями дрібні, вдавнені як виразки. На зелених ягодах також з'являються бурваті плями з фіолетовою облямівкою. Ягоди буріють, засихають, часто муміфікуються. На молодих пагонах утворюються овальні, вдавнені, фіолетові плями, які часто зливаються і розтріскуються, внаслідок чого виникають глибокі виразки. Навколо них іноді утворюються напливи. Уражені пагони восени і взимку стають сірими. Хворі пагони, а також плодіві грона часто відмирають. **Джерело інфекції – уражені пагони, в яких зимує грибниця і спори гриба.**

Заходи захисту

Ті самі, що й проти пурпурової плямистості, є ефективними і проти антракнозу.

Біла плямистість (септоріоз)

Хвороба проявляється на листках і стеблах малини. На листках утворюються дрібні, численні, округлі, коричнюваті плями діаметром до 3 мм. Пізніше вони світлішають, стають світло-сірими з пурпуровою облямівкою. У центрі плям, з верхнього боку листка, з'являються чорні крапки. У суху погоду уражена тканина випадає і листки стають дірчастими. Часто плями зливаються і охоплюють значну частину листової пластинки. На стеблах, частіше в їхній нижній частині, з'являються великі, світлі, розпливчасті, гладенькі, ледь помітні плями. Вони частіше розміщуються біля бруньок. Уражена тканина пізніше покривається чорними крапками, розтріскуюється, утворюючи поздовжні та поперечні тріщини, лущиться. Уражені пагони і стебла відмирають.

У разі випадання частих рясних дощів і помірної температури в межах 18–22°C, внесення високих доз органічних добрив або незбалансованих за

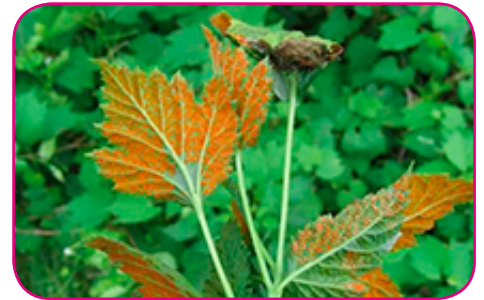
елементами живлення мінеральних добрив розвиток білої плямистості на рослинах підсилюється. Більш інтенсивне ураження рослин хворобою спостерігається в загущених, забур'яненних, погано проріджених насадженнях малини. **Джерелом інфекції є уражені пагони і опалі уражені листки на яких гриб зберігається у вигляді спор.**

Заходи захисту

Ті самі, що й проти пурпурової плямистості.

Іржа

Хвороба уражає переважно листки, рідше стебла.

Навесні на молодих листках малини з верхнього боку з'являються дрібні, малопомітні, оранжево-коричневі крапки. Вони швидко зникають і замінюються жовтуватими-оранжевими подушечками. Можуть з'являтися на черешках і великих жилках із нижнього боку листка. На стеблах у їхній нижній частині з'являються бурваті плями. У певний період плями покриваються липкою плівкою, яка після висихання блищить. Пізніше на плямах утворюються світлі виразки, які зливаються. На стеблах з'являються поздовжні тріщини. У місцях ураження стебла часто надламуються, засихають. Пагони уражених кущів недорозвинені, часто буріють, деформуються і засихають, що суттєво зменшує урожайність малини. У разі інтенсивного розвитку хвороби недобір урожаю ягід сягає понад 30%, суттєво знижується якість ягід. **Джерело інфекції – уражені пагони, на яких гриб зберігається у вигляді грибниці і опалі уражені листки, на яких зимує спори патогена.**

Заходи захисту

Ретельне збирання восени опалого листя і його знищення, вирізання уражених пагонів, у разі потреби – обприскування рослин фунгіцидами.

Мозаїка

Найбільш типові діагностичні ознаки захворювання на інфікованих рослинах з'являються навесні на листках бічних паростків як великі зелені пухирці неправильної форми. У разі інтенсивного ураження пухирчасті жовтуваті листки закручуються донизу. Хвороба може проявлятися як сітчастоподібний хло-

роз навколо жилок, ледь помітна крапчастість, утворення опуклих ділянок тканини листової пластинки, зменшення товщини листової пластинки в місцях жовтих плям, слабке скручування листків, пригнічений ріст пагонів та ін. Хворі рослини стають карликовими, пагони – тонкими, ягоди – дрібними, несмачними, містять багато насінин, розсипаються. **Основними збудниками мозаїки є ціла група вірусів, які зберігаються у соку уражених пагонів. Під час вегетації віруси передаються різними видами попелиць, окремі віруси можуть передаватися соком рослин.**

Кущова карликовість

Ознаки хвороби проявляються як формування великої кількості тоненьких, слабких розвинених численних пагонів, їх кількість інколи досягає 200 штук і більше, що призводить до утворення дуже щільного куща. Розвиток бруньок на пагонах затримується. Листки на рослинах недорозвинені, дуже швидко опадають. Цвітіння уражених рослин затримується, квітки набувають неправильних форм, іноді зеленіють. Якщо ягоди і утворюються, то вони дрібні. Уражені рослини гинуть протягом 2–3 років. Збудником хвороби є вірус, який уражує також ожину та виноград, поширюється садивним матеріалом, пилком, насінням. **Джерело інфекції – уражені пагони, в соку яких зберігається вірус.**

Жовта плямистість

Хвороба проявляється на листках малини як яскраво-жовті великі плями округлої або неправильної форми. На інфікованих рослинах помітні слабка кучерявість листків (вони дещо закручені донизу), в'янення окремих пагонів. Ріст і розвиток уражених рослин уповільнюються,

рослини стають карликовими. На деяких кущах відбувається некротизація дворічних пагонів. Збудником хвороби є вірус, який легко передається щепленням, поширюється попелицею. **Джерело інфекції – уражені пагони, в соку яких зберігається вірус.**

Захисні заходи

Проти вірусних хвороб малини ефективними заходами є вирощування стійких сортів, створення здорових маточників і відбір для посадки тільки здорових рослин; за умов виявлення уражених рослин вірусами негайне їх видалення з насаджень та знищення; систематично здійснювати захисні заходи на малині проти попелиць та інших комах – переносників вірусних інфекцій.

Ліки для малини

Найкращі ліки – дбайливий догляд, який полягає у боротьбі з бур'янами, шкідниками – переносниками вірусів, підтриманні вологості ґрунту в межах 70–100%, щорічному внесенні азотних (навесні) та фосфорно-калійних (восени) добрив, позакоренево-му підживленні комплексними добривами, що суттєво підвищує стійкість рослин до хвороб.

У разі прогнозу розвитку пурпурової плямистості, сірої гнилі та інших хвороб в розсадниках малини проводять обприскування рослин 0,15%-ною суспензією фунгіциду Фундазол, з.п. (1,5 кг/га). Однак тоді заборонено вживати ягоди. В промислових насадженнях малини профілактичні обприскування рослин препаратом проводять після збирання врожаю.

Для оптимального росту й розвитку рослин, підвищення їхньої стійкості до хвороб систематично розпушують міжряддя завглибшки 5–8 см, а восени – 12–14 см із ретельним загортанням опалих листків у ґрунт. Стебла малини, які відплодоносили, після збирання врожаю зрізують, виносять за межі ділянки і спалюють. У разі виявлення уражених рослин вірусами їх негайно видаляють із насаджень та знищують, щоб не допустити поширення інфекції.

Проти зимуючої інфекції багатьох збудників хвороб рано навесні за середньодобової температури не вище +5°C (до розпускання бруньок) проводять обприскування рослин і ґрунту препаратом Айрон, з.п. (10–15 кг/га); Косайд 2000, в.г. (2,0 кг/га) або 5% розчином сечовини.

Дарія ПОПКОВА мешкає на Чернігівщині. Має приватний будинок і 15 сотих землі. І так хоче посадити все: овочі, сад, квіти! Тому в господарстві зайвого не тримає, а тільки те, що припало всім до душі, щедро родить і милує око. Серед рослин-улюбленців має «короновану особу» – суничну малину, яка причарувала смаком і красою не тільки близьких сусідів та далеких родичів господині, а й закордонних гостей, що приїжджають до села на свята.

Сунична малина – принада саду!

■ Звідки дізналися про цю рослину і чим вона так причарувала Вас?

– Одного разу побачила її на виставці й не могла намілюватися цією красунею. Уявляєте: на одній рослині буяє цвіт, а поряд – ягідки, ніби іграшкові, аж блищать, спокушають навіть своїм виглядом. Тому не втрималася й купила, хоча тоді, а це було десять років тому, одне стебельце коштувало величезні гроші – 80 грн. Та я так люблю красиві рослини, що відмовити собі в задоволенні

не могла. Усі прагнуть посадити якомога більше картоплі, а я – якнайбільше насіяти квітів. Дуже люблю лілії, хризантеми, жоржини. Тому сунична малина чудово вписалася в цю пишну компанію. Я й не сподівалася, що ця ягідка стане нашою улюбленицею ще й тому, що надзвичайно смачна. Коли купувала, то знала про неї тільки те, що ягода неалергічна. Мій маленький внук тоді мав цю проблему, тож хотіла якось потішити дитину. Тепер найбільшими любителями суничної малини є

мій чоловік, який залюбки ласує нею прямисінько з куща, і шестирічна внучка, яка всім розповідає, що у нас росте «ягода-бомба».

■ Невже ягода така велика?

– Так, велика – діаметром до 4 см. Але внучка так каже, бо смак суничної малини їй надзвичайно подобається. А ще тому, що ласує нею упродовж усього літа. Яка ще ягода може цим похвалитися? Адже дає врожай уже із середини літа і цвіте, плодоносить аж до самих заморозків, восени – трішки менше, але нікому ягід не бракує.

Та й хвороб і шкідників сунична малина не має, тому не треба обробляти хімічними засобами, а це означає, що вона нешкідлива, зокрема й для дітей: їж досхочу! Словом, тільки користь для здоров'я і море вітамінів протягом усього літа. Ми дізналися, що сунична малина зміцнює імунітет, підвищує гемоглобін, корисна для шлунково-кишкового тракту.

■ І багато її вирощуєте?

– Виділили для суничної малини сотку, більше не дозволяє площа. Бо в моєму саду росте й смородина, й порічка, й малина, й ожина, й агрус, й полуниця, а винограду маємо аж 20 кущів: сорти Дар'я і Дашута. Але й із такої площі, на якій посадили суничну малину, наїдаємося ягід досхочу, ще й два-три відра на варення збираємо. А яке ж воно смачне! Готую так звану «п'ятихвилинку»: змішую ягоди з цукром, доводжу до кипіння і закриваю банки кришками. А ще перетираю з мінімальною кількістю цукру і заморожую.

Найбільше вражає те, що від способу приготування змінюється смак ягоди. Свіжа нагадує костяницю, а заморожена – полуницю із суничною ноткою, хоча й солодша за суницю.

■ Певно, маєте багато клопоту з вирощуванням суничної малини?

– Ні, вона сама себе доглядає. Висадили суничну малину не окремими кущиками (хоча багато наших сусідів, яким ми дали саджанці, зробили саме так, теж дуже красиво виглядає), а суцільними грядками – по півтора метра. Так зручніше ходити й збирати ягоди. Отож, наші кущі стоять суцільною стіною: не падають, не гнуться, рослини ніби тримаються одна за одну. На листочках є колючки, але ягідки між ними не губляться: ростуть назовні

куща. У садах із чорноземом кущі досягають метра заввишки, на нашій ділянці – піщаний ґрунт, тож вони менші, однак не дають рости бур'янам, тому територія під суничною малиною майже чиста.

Удобрювати рослини в період вегетації також не варто. Азотних добрив не додаємо, лише восени, коли вдарять морози. Чоловік скошує всю наземну частину рослин при землі й засипає грядку шаром перегною завтовшки 5 см. Ось таке і екологічно чисте добриво, і мульча, і захист від морозів! Хоча сунична малина їх не боїться. За десять років не було жодного підмерзання. Наші родичі, які живуть на півночі Білорусі, загорілися бажанням вирощувати цю диво-ягоду, коли в нас побачили її і скуштували. І там, де вони мешкають, вона теж витримує зиму. Та й чого їй боятися, коли скошені рослини відростають тільки в травні, встигаючи за кілька місяців уже дати перший і щедрий урожай?!

Клопоту з розмноженням також не маємо: рослини розростаються самі – кореневими відростками. Наша сунична малина весь час росте на одному місці й почувається добре.

■ А влітку не вередує: у спеку, у засуху?

– Ці рослини мають поверхневу кореневу систему, тому поливання люблять. Та й літо нині таке спекотне, що жодна культура його не витримає без поливання. Суничну ма-

лину поливати часто не треба, але рясно. Вона спеку витримає. Однак якщо хочете, щоб ягоди не були терпкуваті, а смачні, напрочуд соковиті та великі, – не лінуйтеся, беріться за поливання. Розріджувати чи обрізати кущі влітку не варто. Тож, поливайте й насолоджуйтеся!

Цвіте рослина великими квітками, а коли ягоди досягають, схожа на диво. Кожен, хто хоча б раз споглядав одночасне цвітіння й плодоношення, був захоплений цією красою. Дехто навіть запитував: «Це справжні ягоди чи штучні?» Я відповідала: «А ви покуштуйте нашого «червоного їжачка!»»

Однак треба знати, коли зривати ягоди, аби мали найкращий смак. Вони всередині не є щільні, як наприклад, полуниця, а знімаються з чашечки так, як малина. Тому треба дочекатися, доки ягідка легко відриватиметься, зм'якне, наллється соком. Тоді вже і справді настав час для збирання.

■ Усіх сусідів спокусили такою смакотю, чи не так?

– Так, охочих мати таку красуню багато. І серед односельців, і серед родичів, і навіть серед гостей села. Хтось висаджує її окремими кущиками, хтось – смугою, а дехто вирощує у вазонах. У всякому разі насадження виглядають дуже декоративно. Та й цікаво ж: на кущі малини росте... полуниця, обліплена цвітом. Перед такою красою не встоять навіть іноземці, які щороку в серпні приїжджають у наш краї на фестиваль традиційної слов'янської культури «Київська Русь». Тоді я викопую саджанці суничної малини і продаю разом з іншими квітами. Саджанці та ягоди одразу розкуповують. Моя красуня вже, певно, квітує в Німеччині, Чехії, Польщі. Я дуже радію, адже тепер ще більше людей дізнається про таку чудову й корисну ягоду.

Ожино-малина Медана

ОКН-2215 – 69 грн за шт. (0,5–1,5 л)

Ранній гібрид малини і ожини, що смакує як солодка, соковита малина, проте має неперевіршений карамельний аромат. Ягоди транспортабельні, великі, від 4 до 8,5 грам, дозрівають у II декаді червня і є цілий місяць. Урожайність з дорослого куща – до 6 кг.

Сунична Малина М'яо-М'яо

ОКН-2291 – 69 грн за шт. (0,5–1,5 л)

Невисокий кущ до 50 см, виспаний червоно-кораловими ягодами. Плоди великі, за формою нагадують суницю, з приємним смаком. Плодоносить на однорічному прирості. Самозапильна.

Журавлина Ерлі Блек

ОКН-640 – 55 грн за шт. (0,5–1,5 л)

Сорт раннього терміну дозрівання. Ягоди масою до 1 г, грушоподібної форми, темно-червоного кольору з восковим нальотом. М'якоть соковита, щільна, кисло-солодка. Віддає перевагу кислим і вологим ґрунтам. Вимагає укриття на зиму. Для посадки краще всього обрати незаболочені, сонячні місця.

Журавлина Бен Лір

ОКН-97 – 55 грн за шт. (0,5–1,5 л)

Морозостійкий середньорослий, компактний сорт. Ягоди 18–20 мм діаметром і вагою близько 1,7 г, дозрівають у серпні-вересні. М'якоть соковита, тверда, кисло-солодка. Урожайність з дорослого куща – до 2 кг.

Гінґо білоба

ОКН-32 – 79 грн за шт. (0,5–1,5 л)

Цінна лікувальна рослина. Екстракт і чай із листків гінґо поліпшує мозковий кровообіг, підвищує стійкість клітин мозку проти гіпоксії, запобігає тромбоутворенню, знижує в'язкість крові; має протизапальну та протиалергічну дію.

Виноград Руслан

ОКН-2299 – 79 грн за шт. (0,5–1,5 л)

Сорт ранній, хворобо-, морозостійкий, транспортабельний, не схильний до горошіння. Грона щільні, масою до 1 кг. Ягоди масою 15–20 г. М'якоть щільна, хрустка, соковита, солодка зі сливовим присмаком.

Виноград Нізіна

ОКН-2298 – 79 грн за шт. (0,5–1,5 л)

Сорт ранній, високоврожайний, морозо-, хворобостійкий, транспортабельний, лежкий, сильнорослий. Ягоди масою 10–13 г. Грона щільні, масою 0,6 кг (окремі до 3 кг). М'якоть м'ясиста, соковита, солодка, гармонійна.

Виноград Аркадія

ОКН-2293 – 79 грн за шт. (0,5–1,5 л)

Сорт, ранній, хворобо-, морозостійкий, високоврожайний, транспортабельний. Грона великі, масою 600–800 г, (окремі до 2 кг). Ягоди масою до 10 г. М'якоть соковита, солодка, з легким мускатним ароматом.

Виноград Юліан

ОКН-1172 – 79 грн за шт. (0,5–1,5 л)

Сорт ранній, транспортабельний, високоврожайний, стійкий до морозів та хвороб. Грона великі, масою 1,3 кг (іноді до 2 кг). Ягоди великі, масою 15–20 г, дозрівають на початку серпня. М'якоть хрустка, щільна, смачна, соковита, з легким мускатним ароматом.

Виноград Хамелеон

ОКН-2053 – 79 грн за шт. (0,5–1,5 л)
Високоврожайний, ранній сорт (100–110 днів) – плоди готові до вживання вже на початку серпня. Грона дуже важкі, масою до 2 кг. Ягоди великі (10–14 г). Колір шкірки світло-рожевий, м'якоть дуже соковита і солодка. Урожай можна не знімати тривалий час, при цьому смак плодів не зміниться. Сорт стійкий до морозів та грибних захворювань.

Виноград Молдова

ОКН-2292 – 79 грн за шт. (0,5–1,5 л)
Сорт пізній, врожайний, великоплідний, транспортабельний, лежкий, хворобо- і морозостійкий, схильний до перевантаження урожаєм, майже не пошкоджується осами. Грона середньої щільності, масою 400–600 г. Ягоди масою 6 г, смачні, м'ясисті, хрусткі. Сорт сильнорослий, може використовуватися для озеленення альтанок, арок, рекомендований для Півдня та Закарпаття.

Виноград Велес

ОКН-816 – 79 грн за шт. (0,5–1,5 л)
Сорт ранній, хворобостійкий, врожайний. Грона великі, масою 0,9–1,7 кг (окремі до 3 кг). Ягоди транспортабельні, масою 4–5 г. М'якоть щільна, хрумка, з мускатним ароматом.

Виноград Ксенія

ОКН-2296 – 79 грн за шт. (0,5–1,5 л)
Сорт ранній, хворобостійкий. Грона транспортабельні, середньої щільності, масою до 1,5 кг. Ягоди масою до 20 г, мають 1–2 кісточки. М'якоть щільна, хрустка, смачна ароматна, з легким післясмаком.

Виноград Антоній Великий

ОКН-2294 – 79 грн за шт. (0,5–1,5 л)
Сорт середньостиглий, транспортабельний, стабільно високоврожайний, невибагливий, хворобостійкий, майже не пошкоджується осами, не схильний до горошіння. Грона масою 0,6–1,5 кг, окремі понад 2 кг. Ягоди масою до 20 г, м'ясисті, соковиті, ароматні, з нотками мускату.

Виноград Румба

ОКН-2297 – 79 грн за шт. (0,5–1,5 л)
Сорт ранній, стабільно високоврожайний, транспортабельний, лежкий. Грона середньої щільності, масою 800 г, довго не осипаються. М'якоть щільна, солодка, без кислоти, з мускатним ароматом.

Виноград и виноделие

А.Бачинський, О.Дейцев, О.Дикань, І.Заїка та інші.

ВКН-410 – 130 грн.
242 с. формату 620x880/16,
у м'якій палітурці.
Київ. Юнівест Медіа 2013

У збірці опубліковані поради вчених та практиків, щодо видів та сортів винограду, його вирощування, поливання та удобрення. Також, ви отримаєте відповіді на запитання як підготувати виноград до зими, що робити, коли його пошкодив мороз, як правильно розмножувати лозу та багато інших. Збірка також містить календарні рекомендації по догляду за виноградом, та поради виноробам-любителям.

Виноград. Практические советы по выращиванию

Н. Курдюмов

ВКН-1154 – 140 грн.
256 с. формату 84x108/32
у м'якій палітурці
Москва АСТ, 2018

Ця книга – найкращий довідник для початківців-виноградарів, оскільки написана дачником-практиком, який створив власний виноградник з нуля. На сторінках він ділиться секретами створення розумного виноградника, який регулярно плодоносить.

носитиме і не вимагатиме великих зусиль у догляді.

Виноград на приусадебном и дачном участке

С. Микитенко

ВКН-184 – 36 грн.

Автор ділиться з читачами своїм досвідом і знаннями вченого та практика. Брошура розрахована на виноградарів-любителів, професіоналів і на тих, хто лише мріє про виноград на присадибній ділянці. Все – від вибору ділянки, сорту до формування кущів, їх обрізки та збору і зберігання врожаю детально розписано в цій брошурі. Тут також йдеться про захист винограду від різних шкідників та хвороб і поради з домашнього виноробства.

Комплект з 3 сортів винограду
ОКН-2303 – 209 грн за комплект. Економія 20%.

БРУСНИЦЯ – проти недуг помічниця

Ольга ЛУШПИГАН,
старший науковий співробітник
Інституту садівництва НАН України

Брусниця – харчова, медоносна, лікарська та декоративна рослина. Її ягоди, листки і пагони багаті на органічні кислоти, цукри, пектини, вітаміни, фенольні сполуки, арбутин, мікроелементи. Завдяки високому вмісту бензойної кислоти ягоди довго зберігаються. Їх можна вживати не тільки свіжими, а й приготувати з них варення, узвар, джем, сік, пастилу, мармелад, екстракт, напій. Квашена брусниця також має приємний смак і може довго зберігатися.

Щоб насолодитися цією корисною і смачною ягодою сповна, треба навчитися їй:

Розмножувати

Брусниця розмножується насінням та вегетативно. Схожість насіння збільшується у разі його прогрівання і висівання у грядки з великим вмістом торфу. Сіянци культури починають плодоносити на 5–6 рік. Для отримання сортових саджанців брусницю розмножують вегетативно – за допомогою кореневищ, живців, та перенесенням цілих кущів. Вкорінення живців проводять у теплицях.

Правильно садити

Для висадження брусниці найбільш придатні легкі гумусно-піщані торф'яні, лучні і супіщані ґрунти. Оптимальний показник кислотності ґрунту

для брусниці становить рН 3,5–5,0. На торф'яниках добрива не вносять, на інших ґрунтах вносять (з розрахунку 1:1) торф та мінеральне добриво, збагачене мікроелементами, і 6–8 кг суперфосфату, на 100 м², розділивши цю «порцію» на два рази (весна, осінь).

Молоді рослини найкраще висаджувати на постійне місце навесні, коли ґрунт прогріється до температури +5–8°C, але можна і восени, хоча в цей період найкраще садити три-чотирирічні

саджанці. Ділянку потрібно очистити від бур'янів, безпосередньо перед висадженням слід розрихлити ґрунт (на глибину 10 см). Коли тривалий час нема дощу, ґрунт рясно звожують. Садять брусницю рядами, ширина міжрядь – 25–35 см, відстань між рослинами в ряду – 10–20 см. Рослини висаджують на 1–1,5 см глибше, порівняно з тим, як вони росли в теплиці чи контейнері. Після цього їх поливають (для ущільнення ґрунту біля рослини), повторюючи цю процедуру впродовж десяти днів після висаджування. Далі поливають за потреби – брусниця чутлива до ґрунтової засухи, оскільки її коренева система поверхнева (на глибині 10–15 см).

Доглядати

Головна мета догляду – сприяти її посиленому росту. Для цього систематично розпушують ґрунт, знищують бур'яни і поливають за потреби. Мінерального підживлення брусниця потребує в дуже малих дозах і тільки на збіднених піщаних ґрунтах. Норми підгодівлі (N:P:K, 1:2:1) – не більше ніж 1 г/м². Таке підживлення проводять на другий рік після висаджування рослин, у період повного плодоношення роблять ще одне – з розрахунку 2,5 г суміші з N:P:K у пропорції 1:2:2 або навіть 1:3:3 на м². У торф'яні ґрунти добрива не вносять. Для підвищення продуктивності насаджень треба раз на 4–5 років, проводити омолоджувальне обрізування.

Добрий

Захищати

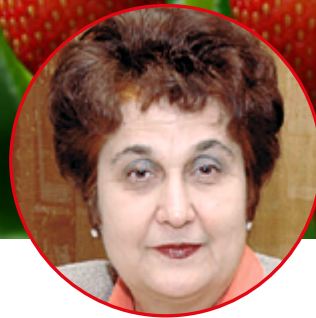
Найнебезпечнішими шкідниками брусниці є листокрутки, трапляються також тлі та щитівки. Однак насаджень брусниці в Україні поки що дуже мало, тому її хвороби і шкідники ще не такі поширені. Найпоширенішими хворобами брусниця є іржа, склеротинія, що спричиняє муміфікацію ягід, моніліоз.

Проти грибів-паразитів проводять обприскування фунгіцидами, дієвим засобом є бордоська рідина. Обробку хімічними препаратами можна проводити лише перед плодоношенням.

Брусниця – зимостійка культура, якій можуть загрозувати тільки пізні весняні заморозки, оскільки бруньки, що розпустилися, квіти й пагони мають низьку морозостійкість.

СУНИЦЯ — здоров'я скарбниця

Тетяна ГАРНИК,
професор, фітотерапевт

Сезон цих ягід триває близько місяця на початку літа. Але поповнити організм вітамінами та іншими корисними речовинами за цей час можна дуже суттєво. Суниця садова, яку в народі частіше називають полуницею (рос. клубника) та суниця лісова (рос. земляника) – це справжня скарбниця корисних речовин. І вони містяться не лише у ягодах, а і в листках. Про те, яким чином максимально отримати користь від цих диво-ягід, читайте у цій статті.

Полуниця (суниця садова) – секрет із хвостиком

Полуничний сезон – чудова нагода нормалізувати обмінні процеси, вивести холестерин, по-

повнити запас вітамінів, очистити кишечник і навіть схуднути. Ось такою є полуниця (суниця садова – джерело абетки вітамінів (А, В, С, Е, К), солей заліза, фосфору, кальцію, йоду та інших цінних речовин.

Дуже корисно їсти полуницю дітям (якщо не мають алергії) із медом, молоком чи ще краще – з йогуртом, а також літнім людям – для поліпшення роботи серця, нирок, виведення шлаків з організму. Загалом корисно вживати ці ягоди з молоком чи сметаною: і смачно, і безпечно – кальцій із молочних продуктів пом'якшує дію щавлевої кислоти, яка міститься в суницях.

Полуниця (суниця садова) – ідеальний косметолог. Можна протирати шкіру обличчя льодом із замороженого соку полуниць або й кашкою зі свіжих ягід. Це

матиме приголомшливий відбілювальний і очищувальний ефект.

У народній медицині деяких країн використовували свіжі листки полуниці (суниці садової) для примочок на суглоби.

Антоціани, які містяться в ягодах, перешкоджають тромбоутворенню, запобігають розвитку інсульту й сповільнюють процес старіння.

Гіпертонікам, у яких тиск підвищується зранку, варто починати свій день зі жменьки полуниць. І тиск поступово знизиться, і набряків не буде.

Болить горло? Дві столові ложки ягід залийте склянкою окропу в термосі, через 30 хв. прополощіть настоем горло. Він також допоможе позбутися неприємного запаху з рота. Такий настій можна вживати і як сечогінний та послаблювальний засіб по півсклянки

УВАГА!

Дрібні кісточки ягід полуниці (суниці садової) подразнюють слизову оболонку шлунково-кишкового тракту, тому обережно вживайте їх при гастриті, гастродуоденіті, виразці шлунку та дванадцятипалої кишки, у разі шлункових та ниркових кольок.

тричі на день перед споживанням їжі.

Китайські лікарі стверджують: щоденне вживання ягід полуниці (суниці садової) – чудова профілактика онкологічних захворювань.

Полуничні компреси врятовують від вугрів та сонячних опіків: для цього треба розім'яти свіжі ягоди, викласти їх на марлю й накласти на уражене місце.

Вітамінний коктейль: 1,2 кг свіжих ягід полуниці (суниці садової), 500 мл натурального йогурту, підсолодити стевією, перемішати в блендері. Такий напій наситить організм вітамінами й мікроелементами, а також підвищить імунітет.

Дієтологи радять вживати сік цих ягід при хворобах травного

тракту, захворюваннях печінки й жовчного міхура, геморої.

Сік полуниці (суниці садової) знижує рівень «поганого» холестерину в крові й допомагає в роботі підшлунковій залозі та селезінці.

Народні цілителі стверджують, що цей сік – дієвий засіб проти кишкових паразитів.

При жовчнокам'яній хворобі народна медицина радить пити полуничний сік натще по склянці щоранку.

Закрепів не буде, якщо на другий сніданок щодня з'їдати по склянці полуниці (суниці садової). Водночас суничний сік у суміші з малиновим (1:1) рекомендують пити як в'яжучий засіб (перед споживанням їжі). Така суміш згубно діє на збудників кишкових інфекцій.

Найкраще вживати ягоди у проміжках між прийомами їжі: за годину перед споживанням їжі чи через дві години після їжі (якщо з лікувальною метою не рекомендовано інакше). Тоді всі вітаміни засвоюються організмом сповна.

Ягоди, посипані цукром, слід з'їдати одразу, доки в них не окислилися вітаміни.

Не викидайте хвостики ягід полуниці (суниці садової) із черешками – вони теж корисні як вітамінний засіб, помічні при подагрі, остеохондрозі та застуді. У них багато каротиноїдів, які поліпшують зір. Також хвостики із черешками виганяють надлишок холестерину і мають антиоксидантну дію. Їх можна сушити, додавати до чаїв чи заварювати з них спеціальний чай – приємний на смак напій, корисний для всіх членів вашої родини.

Суниця лісова – ягідна перлина

Дрібненькі, маленькі, але неймовірно цінні ягоди суниці лісової є справжніми перлинами ягідної аптеки. У них накопичено найголовніші вітаміни: за вмістом вітаміну С ці ягоди поступаються лише чорній смородині, а вітаміну Е мають більше, ніж порічки та вишні, за вмістом фолієвої кислоти з ними в саду ніхто не зрівняється!

Якщо маєте атеросклероз, гіпертонію, недокрів'я, часті маткові кровотечі, хворе серце чи гастрит зі

Суниця Жовте чудо ОКН-1218 (0,5-1,5 л) – 25 грн. за шт.
Оригінального забарвлення. Безвуса, добре кущиться, швидко розмножується. Плодоносить з червня і до перших заморозків. Дуже ароматна, 3-4 г, десертна на смак з нотами ананасу.

зниженою кислотністю, коліт, холецистит, геморої, порушення сольового обміну, сунична дієта – для вас!

Суниця лісова – дієтична ягода, рекомендована при захворюваннях печінки, серця, нирок, авітамінозах. Також вона регулює обмін речовин, сприяє виведенню з організму холестерину і токсинів, що утворюються в процесі метаболізму.

Щоб позбутися солей сечової кислоти, приготуйте настій із листків суниці та смородини (по дві столові ложки подрібненої сировини залити склянкою окропу, настоювати протягом 30 хв., випити впродовж дня по 0,25 склянки). Курс лікування – місяць. Після тижневої перерви курс можна повторити.

У народній медицині суницю лісову застосовували при гіпертонічній хворобі, захворюваннях серця, жовчно- та сечокам'яній хворобах. Сік зі свіжих ягід рекомендували пити натще при порушеннях сольового обміну (остеохондроз, обмінний поліартрит тощо), гастриті зі зниженою кислотністю шлункового соку, холециститі, геморої, як протиглислий засіб (у великій кількості разом із гострою їжею).

Настій із листків рослини – суничний чай – вважали чудовим сечогінним і кровоспинним засобом при маткових кровотечах.

Відвар із листків і коренів рекомендували при жовтяниці, геморої (всередину і зовнішньо); свіжі листки накладали на шкіру для лікування за давніх ран і виразок; чай із листків суниці лісової, зібраних під час цвітіння, пили при хворобах шкіри.

Зовнішньо суницю лісову використовують для лікування ран, екзем, для усунення веснянок і пігментних плям на обличчі. Стиглі ягоди розтирають на чистій лляній тканині та прикладають протягом трьох-чотирьох днів на уражені місця. Коли літо минуло, можна використовувати сушені ягоди, але вже внутрішньо: дві столові ложки ягід кип'ятити протягом п'яти хвилин у 200–300 мл води, настоювати протягом години та вживати по півсклянки три-чотири рази на день.

Щоб якнайшвидше забезпечити організм залізом у ягідний сезон – ласуйте суницею! Ви допоможете йому накопичити цінні мінеральні речовини: марганець, цинк, йод, калій, фосфор, мідь, кобальт, які в комплексі налагодять кровотворення та обмін речовин.

Плоди суниць стимулюють функцію травлення, мають жовчогінну та сечогінну дію. Тому дієтологи радять щодня вживати 100–200 г свіжих суниць або чотири-шість столових ложок свіжого соку людям, які мають проблеми з нирками та жовчним міхуром.

Листки, стебла та коріння рослини теж дуже корисні. Вони мають сечогінні, потогінні, кровоспинні,

УВАГА!

Суниця садова і лісова можуть викликати алергію, тоді варто уникати вживання ягід та соків із них. Якщо ж алергії нема, суниці кращі за дорогі ліки.

протизапальні властивості, поліпшують кровообіг, зміцнюють стінки капілярів, нормалізують діяльність органів травного тракту, запобігають нападам бронхіальної астми. З цією метою одну-дві столові ложки сухої сировини заливають двома склянками окропу, настоюють до охолодження і випивають за день. Такий настій можна пити і при застуді – внутрішньо, використовувати для полоскань горла.

50 г сухих ягід суниці лісової залити 0,5 л води, кип'ятити на слабкому вогні протягом 10 хв., настоювати впродовж двох-трьох годин, перецідити й пити по пів чи склянці три-п'ять разів на день як вітамінний, загальнозміцнювальний, а також сечогінний засіб.

Листки суниці лісової (без черешків), зібрані в період цвітіння рослини, знижують рівень цукру в крові. Столову ложку подрібнених листків залити склянкою окропу, настоювати протягом 30 хв., процідити та пити по 1/3 склянки тричі на день перед споживанням їжі.

З цією ж метою можна використовувати і ягоди. Столову ложку подрібнених листків та ягід залити двома склянками води, кип'ятити впродовж 15 хв., настоювати протягом 30 хв. Пити по склянці два рази на добу.

Помічні свіжий сік ягід – пити по чотири-шість столових ложок натще, і настій із сушених плодів (дві столові ложки на склянку окропу, настоювати впродовж 30 хв., пити по півсклянки три-чотири рази на добу).

Суниця Лісова Регіна ОКН-1219 (0,5–1,5 л) – 25 грн. за шт.

Безвусий, швидко формує кущ і багато суцвіть. Врожай – з початку літа до заморозків. Зимостійка, посухостійка, хворобостійка. Може рости у горщиках.

Смаколики з полуниці до вашого столу

Полуниця не тільки одна з найпопулярніших культур на українських городах, а й одна з найулюбленіших у кулінарії. Читачі «СонцеСаду» поділилися з нами своїми рецептами приготування страв із полуницею.

ВАРЕНИКИ З ПОЛУНИЦЕЮ

Спершу треба приготувати тісто на вареники. 200 мл звичайної чи газованої води, яйце, пів чайної ложки солі, пів чайної ложки цукру, чотири столові ложки соняшникової чи оливкової олії та чотири склянки (200 мл) борошна.

Усі інгредієнти, окрім борошна, треба змішати у мисці, а борошно додавати поступово, просіюючи його із сита. Тісто має бути м'яке, еластичне та блискуче. Потім його треба покласти у холодильник на 30 хвилин, щоб стало більш гладеньким та еластичним.

На чистий стіл, посипаний борошном, викласти тісто, зробити з нього «ковбаску», порізати її на

Галина ГОНЧАРУК,
м. Нетішин, Хмельницька область

шматочки 5 на 5 см, з кожного шматочка сформувати кульку, а потім розкачати

качалкою кружечок три-чотири міліметри.

Полуницю заздалегідь помити, почистити від плодоніжок, покласти дві-три ягоди на один кружечок із тіста й посипати цукром (пів чайної ложки). Після цього вареник заліплюють. Зліплені вареники можна не одразу готувати, а зберігати як напівфабрикат у морозилці.

Щоб приготувати вареники, їх треба кинути в киплячу воду, стежити, щоб не прилипли до дна каструлі, та варити протягом п'яти хвилин.

Готові вареники з полуницею можна подавати разом зі сметаною, посипаною ванільним цукром.

ПОЛУНИЧНИЙ ТОРТ

Продукти для торта: п'ять яєць, 1,5 склянки цукру, 1,5 склянки борошна, півтори чайної ложки розпушувача, дві упаковки ваніліну по 5 грамів, упаковка желатину, 200–300 грамів полуниці, 150–200 грамів жимолості, 300 грамів кисломолочного сиру, 250 мл 33% вершків, 150 мл згущеного молока, дві столові ложки будь-якого ягідного варення, 250 мл води.

Ірина КАШИРІНА,
м. Київ

1 Спочатку треба приготувати бісквіт для торта. Яйця збиваємо разом з цукром та однією упаковкою ваніліну до зростання об'єму втричі. Борошно змішуємо з розпушувачем, просіваємо через сито і висипаємо у збиту разом із цукром ячну масу, акуратно вимішуємо тісто лопаткою до розчинення борошна.

На дно форми кладемо пергаментний папір та заливаємо тісто. Випікати бісквіт треба при температурі 170 градусів приблизно 30–35 хвилин. Готовність перевіряємо дерев'яною паличкою. Якщо після виймання з бісквіта паличка суха, то він достатньо пропікся. Бісквіт треба охолодити, не виймаючи із форми. Після цього обережно порізати ножом по краях, щоб відділити його від форми. Також треба забрати з бісквіта пергаментний папір.

2 Далі готуємо ягідне желе. Приблизно 7 грамів желатину замочуємо в одній-двох столових ложках води для набухання. 200 грамів полуниці та 100 грамів жимолості подрібнюємо в блендері. Половину ягідної маси виливаємо в маленьку каструлю, додаємо дві столові ложки цукру та проварюємо протягом трьох-чотирьох хвилин до повного розчинення цукру. Знімаємо з плити і висипаємо до ягідного пюре желатин, що набухнув. Треба дати желатину

повністю розчинитися, водночас помішуючи пюре лопаткою. Тоді додаємо другу частину ягідного пюре. Все перемішуємо. Ягідне пюре виливаємо у форму, трохи меншу за діаметром, ніж та, у якій випікали бісквіт. Перед тим форму вистилаємо харчовою плівкою. Потім кладемо пюре в морозилку, яке за три години перетвориться на ягідне желе.

3 Готуємо суфле. Для цього 200 мл вершків збиваємо до твердих піків. 12 грамів желатину розчиняємо в 20 грамах гарячої води. Кисломолочний сир перетираємо через сито, таким чином подрібнюючи. Потім додаємо до нього 50 мл вершків, 150 мл грамів згущеного молока, одну упаковку ваніліну, і все збиваємо міксером, поступово додаючи розчинений желатин кімнатної температури. Далі в кисломолочну масу обережно за допомогою лопатки додаємо збиті вершки та перемішуємо.

4 Торт готуємо у формі для випікання. Бісквіт розрізаємо уздовж на дві половини. Дві столові ложки варення розмішуємо у 200 мл води, потім сироп кип'ятимо, додаємо трохи лимонного соку, даємо охолонути. За допомогою ложки просочуємо коржі сиропом із внутрішньої сторони. На дно форми для запікання кладемо перший корж, зверху виливаємо третину суфле, далі – заморожене та вільне від плівки ягідне желе.

Желе заливаємо другою частиною суфле, кладемо зверху другий корж. Останньою частиною суфле заливаємо торт і кладемо його у холодильник на три години. Вже застиглий торт обережно витягуємо з форми за допомогою ножа. Залишені 100 грамів полуниці та 50 грамів жимолості використовуємо для прикрашання торта.

СУНИЧНИЙ КОМПОТ

Ганна ГАГАЛ,
с. Крячківка, Полтавська область

Найкраще компот закривати в одно чи трилітрових скляних банках. Заздалегідь банки та металеві кришки треба стерилізувати, щоб закятана банка не тріснула чи в компот не потрапило повітря та не спричинило його псування.

Банки та кришки заздалегідь помийте, а перед самим процесом закриття покладіть на кілька хвилин у киплячу воду для стерилізації. Чисті банки переверніть догори дном на рушник і так тримайте до використання.

Окремо зваріть сироп на компот із розрахунку склянка (200 мл) цукру на три літри води. Після того, як сироп закипить, його треба щекип'яти протягом десяти хвилин. Для компоту краще вибрати міцні та непошкоджені ягоди. Полуницю помийте, почистіть, висипте в стерилізовану банку із розрахунку 350 грамів ягід на одну трилітрову банку. Потім у банку до самого верху залийте гарячий сироп.

Як консервант можна використати лимонну кислоту, додавши її до компоту з розрахунку 1/3 чайної ложки на трилітрову банку. Потім банку з компотом закривають та закручують. Банки з компотом треба перевернути догори дном, поставити на рівну поверхню, застелити м'якою тканиною та дати охолотитися. Зберігати компот краще у прохолодному темному місці.

ЯГІДНЕ ПЮРЕ

Тетяна ГАМАНЕНКО,
м. Суми

Для приготування полуничного варення треба використати багато цукру. Але якщо господар має десять і більше кілограмів ягід, тоді ця страва не з дешевих. Та законсервувати ягоди, зекономивши й зберігши майже усі вітаміни в них, можна.

Для цього ягоди перетирають із цукром у блендері з розрахунку дві склянки (по 200 мл) цукру на кілограм суниці. Таке ягідне пюре розкладають у чисті контейнери для обідів, закривають кришками та кладуть у морозильну камеру чи морозилку в холодильнику. Це пюре добре зберігається у холоді, тому ним можна поласувати коли завгодно.

Лимонник китайський

ПРЕПАРАТИ
З ЛИМОННИКА
ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ
ПРИ СИЛЬНІЙ
ФІЗИЧНІЙ, МОРАЛЬНІЙ
ВТОМІ, СОНЛИВОСТІ,
ВИЧЕРПАНОСТІ, ДЕПРЕСІЇ,
АНЕМІЇ, ХВОРОБАХ
ЛЕГЕНІВ, ПЕЧІНКИ І
ТРАВНОГО ТРАКТУ. ВОНИ
ПОСИЛЮЮТЬ ГОСТРОТУ
ЗОРУ І ЗДАТНІСТЬ
БАЧИТИ В
ТЕМРЯВІ.

Лимонник китайський – красива морозостійка (понад -30°C) цінна, лікувальна ліана з їстівними плодами.

Посадка

Садити в родючий, вологий ґрунт без застою води. Краще росте і плодоносить в добре освітлених місцях, але без прямого сильного сонця. Тому йому більш підходять північно-західні або північно-східні місця.

Рослини в горшках можна висаджувати протягом всього вегетаційного періоду. Перед посадкою в яму потрібно зробити для рослини хороший дренаж, дном вистелити перегноем. Основу рослини потрібно замульчувати перепрівшим перегноем, щоб не допустити пересихання ґрунту, а потім присипати (близько 2 см)

шаром перекомпостованої кори. Протягом перших двох років після посадки краще дати йому можливість вільно розростатися, після чого необхідно вибрати 1–3 найбільш потужних пагони і прив'язати їх до опори, щоб рослина росла вертикально вгору. Пагони, які залишилися не підв'язані, без опори, плодів не даватимуть.

Щорічно, раною весною, перед початком вегетації, кущі обрізаються, видаляючи слабкі і хворі пагони, а минулорічні бічні пагони скорочують на 12–15 бруньок.

Необхідно пам'ятати про регулярний, рясний і своєчасний по-

лив, так як лимонник не переносить посуху.

Кущ вступає в плодоношення на 4–6 рік після посадки. З однієї рослини можна отримати від 1 до 5 кг плодів. Плоди яскраво-червоні, дозрівають у вересні і не осипаються до морозів.

Лікувальні властивості

Головною окрасою лимонника китайського є плоди. Вони містять в собі схізандрин (тонізуючу і зміцнюючу речовину) і легко засвоювані мікроелементи: залізо,

мідь, марганець, нікель, цинк, а також у великій кількості магній, кальцій і фосфор. Плоди можна вживати сирими або після переробки, наприклад сушеними, у

вигляді соків, сиропів і наливок. Лікувальні властивості містяться також в листі, насінні і корі. З сушеного листа можна заварювати «чай», смак якого нагадуватиме смак зеленого чаю з лимоном, який тонізує і зміцнює нервову і дихальну систему. Препарати з лимонника використовуються при сильній фізичній, моральній втомі, сонливості, вичерпаності, депресії, анемії, хворобах легенів, пе-

чінки і травного тракту. Вони посилюють гостроту зору і здатність бачити в темряві.

Ягоди лимонника протипоказані при підвищеній нервовій збудливості, підвищеному артеріальному тиску, порушенні серцевої діяльності, атеросклерозі, вагітності і лактації, а також дітям до 12 років. Не рекомендується приймати їх на ніч, інакше вам загрожує безсонна ніч.

**ЯГОДИ
ЛИМОННИКА
ПРОТИПОКАЗАНІ
ПРИ ПІДВИЩЕНІЙ
НЕРВОВІЙ ЗБУДЛИВОСТІ,
ПІДВИЩЕНОМУ
АРТЕРІАЛЬНОМУ
ТИСКУ, ПОРУШЕННІ
СЕРЦЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ,
АТЕРОСКЛЕРОЗІ,
ВАГІТНОСТІ І ЛАКТАЦІЇ,
А ТАКОЖ ДІТЯМ ДО
12 РОКІВ.**

НАЛИВКА З ЛИМОННИКА КИТАЙСЬКОГО

СКЛАД:

- Перебрані ягоди лимонника;
- 70 відсотків спирту (наприклад, 0,5 л горілки 40% і 0,5 л спирту 96%);
- Цукор.

На наливку вибираємо дозрілі червоні ягоди, які заливаємо спиртом так, щоб рівень алкоголю був 0,5–1 см вище плодів. Закриваємо посудину і залишаємо її протягом 4–6 тижнів помішуючи, найкраще 2–3 рази на день.

Після закінчення цього часу утворений сироп переливаємо в іншу посудину, а ті ягоди рівномірно засипаємо цукром (не надто багато, близько 1 кг цукру на 1 кг плодів). Окремо сироп і ягоди в цукрі знову залишаємо настоюватися і часто помішуємо.

Приблизно через 2 місяці, коли цукор розчиниться, зливаємо сік з ягід. Обидві сироп і сік проціджуємо, тоді проціджені сироп і сік з'єднуємо в одну посудину у співвідношенні 3:7 і отримуємо надзвичайно смачну, не надто солодку наливку. Ягоди з яких приготувана наливка, сильно просочені спиртом, тому їх можна використовувати як неперевершений додаток до тортів і десертів.

Лимонник китайський

ОКН-90 – 75 грн за шт. (0,5–1,5 л)
Дерев'яниста ліана до 10 м. Листя еліптичне або овальне, квітки біло-рожеві, запашні, зібрані в китицю. Плід – куляста кістянка червоного кольору. Стебла, коріння і плоди при розтиранні пахнуть лимоном. Надає перевагу пухкому, добре дренованому, вологому ґрунту в легкій півтіні.

Клубника. Секреты сверхурожая

А. Городец
ВКН-86 – 150 грн

У м'якій палітурці.
Москва: «Ексмо», 2015 р.
У книзі розглянуто біологічні ознаки, харчові якості і лікарські властивості полуниці, докладно описані популярні сорти, особливості вирощування, засоби захисту від хвороб і шкідників, а також терміни і способи збирання, зберігання, заготовки про запас і кулінарні рецепти.

ГОДЖІ корисне всім!

З Тибету – по всій Азії, з Азії – в Європу, з Європи – в Україну. Ніби листи щастя, годжі мандрують світом. Та й називають їх не інакше, як ягоди щастя, оскільки кожен, хто їх постійно вживає, має чудовий настрій і легко долає будь-який стрес. У давні часи цю ягоду подавали тільки до імператорського столу. Нині славнозвісні особистості також ласують диво-ягідками. Наприклад, американська

теледіва Опра Уінфрі названа годжі найпотужнішим антиоксидантом, а компанія актора Стівена Сігала виготовляє енергетичний напій, що містить сік годжі. У фешенебельних ресторанах світу подають страви, закуски і салати з цією екзотичною ягодою. Та якщо Захід відкрив у годжі сенсацію нещодавно, то у країнах Сходу про це диво знали тисячоліттями. Тамтешні лікарі широко використовували рослину з

лікувальною метою. Дуже корисні ягоди людям літнього віку – речовини, що містяться в плодах, сприяють регенерації клітин. Молодсть ніхто не поверне, а продовжити її цілком можливо. Елементи, які містяться в ягодах, є природними антиокислювачами. Тому поліпшують кровообіг, зміцнюють судини, допомагають долати інфекції і навіть підвищують потенцію. Тож імператори Давньої Азії не даремно обирали ягоди годжі як цілющий засіб, мабуть, вони були першими, хто відкрив природну «Віагру». Усім чоловікам радимо посадити кущик годжі у власному саду. І жінкам також, щоб бути стрункими і молодими, оскільки відомо, що флавоноїди, які містяться в ягодах, виводять зайвий жир з організму і допоможуть схуднути (а також лікують жировий Гепатоз печінки). До того ж, годжі сприяють гормональній рівновазі в організмі. Чай з ягодами годжі допомагає знизити вміст цукру в крові, тиск, покращує зір та додає енергії.

Годжі New Big

ОКН-314 – 69 грн (0,5–1,5 л)

Новий високоврожайний сорт родом з Китаю. Плоди великі, смачні, дозрівають у вересні, з одного куща можна зібрати 6–8 кг.

Годжі Тибетське

ОКН-631 – 69 грн (0,5–1,5 л)

Кущ висотою 3,5 м. Ягода 1–2 см, яскраво-червона, солодка із пасльоновим присмаком, з дрібними насінинками, котрі при з'їданні не відчуваються. При сушінні та заморожуванні присмак втрачається і ягоди стають дуже смачними. Плодоносить з липня до жовтень на гілках цього річного приросту.

Годжі

ОКН-623 – 49 грн (2–4 л)

Китайська ягода, має довгасту форму, червонувато-оранжевий колір шкірки, а також солодко-гіркуватий смак і приємний аромат. Ці ягоди називають: плід довголіття, тибетський барбарис, гормон росту і молодості.

СУШЕНЕ ЛИСТЯ ГІНГГО

ЕЛС-1 – 46 грн за 50 г

Листя гінгго має цілющі властивості. Для молодих людей листя корисне під час емоційних навантажень (стрес, екзаменаційний період, напружені трудові будні). Гінгго використовують при астмі, бо воно полегшує утруднене дихання та допомагає в лікуванні захворювань дихальної системи.

ГІНГГО-ЧАЙ

ЧАЙ-86 – 10 грн за 10 г

ЧАЙ-86М – 54 грн за 50 г

ЧАЙ-86С – 198 грн за 200 г

Зелений чай із лимонною травою, листям гінгго, цедрою апельсина, коренем женьшеню. Поєднання гінгго та женьшеню відоме своїми оздоровчими властивостями, що тільки посилюються зеленим чаєм.

ГОДЖІ

Ягода щастя, здоров'я та фінансового благополуччя

На запитання відповідає
Остап Романович МИХАЦЬ,
співзасновник «СонцеСаду».

Як виростити понад кілограм ягід з одного куща? 25 запитань про вирощування годжі.

Чому годжі стали дуже популярними в сучасному світі?

Годжі вважають унікальними ягодами щастя і довголіття, адже в них сконцентрована величезна кількість корисних речовин. Людина, яка регулярно споживає ці ягоди, частіше усміхається, має піднесений настрій, почувається щасливою. А щаслива людина живе довго!

Звідки походять ці ягоди?

Годжі поширені в Китаї, Кореї, Тибеті, де їх вживають для омолодження, збільшення тривалості життя та покращення здоров'я.

Протягом багатьох століть ці ягоди, «відкриті» тибетськими ченцями понад дві тисячі років тому, є одним із найпопулярніших засобів у китайській медицині. Ще придворні імператорські лі-

карі радили застосовувати годжі для поліпшення сну, зору, пам'яті, травлення, як афродизіак і засіб лікування жіночого та чоловічого безпліддя.

Які елементи входять до складу годжі?

Годжі містять близько 20 найцінніших амінокислот, більше ніж два десятки незамінних мікро- і макроелементів, найширший спектр вітамінів (наприклад, за вмістом вітаміну С вони уп'ятеро випереджають мандарини), найбільший вміст антиоксидантів, порівняно з іншими рослинами.

Чим вони корисні для здоров'я?

Годжі знижують рівень холестерину та цукру в крові, підвищують імунітет, покращують роботу серця. Кишечник починає функціонувати краще, а шлунок – виробляти додаткову кількість ферментів для засвоєння харчових поживних елементів. Ще одна вагомий властивість – очищення і від-

новлення печінки та всієї системи виведення жовчі. Ці ягоди мають величезний омолоджувальний ефект. Якщо регулярно споживати годжі, здоровий колір обличчя відновлюється, зморшки зменшуються, а на щоках з'являється рум'янець.

Скільки ягід треба вживати, щоб були корисними для здоров'я?

Лікарі рекомендують вживати пригоршню ягід за день – 20–30 штук. Тобто якщо вживати 30 ягід щодня, то на місяць вистачить одного куща.

Чому вигідніше вирощувати годжі, а не дерезу?

Замість того, щоб шукати по одній ягідці в кущах дикої дерези, краще мати гарантовано великий урожай. Наша дворічна плантація, наприклад, восени була вся червона від ягід!

Який урожай дає годжі?

Для точності й більшої переконливості я порахував кількість ягід. З одного молоденького куща ми зібрали 1150 ягід! Зважили – 1 кг 45 г!

Скільки кущів треба для однієї сім'ї?

Щоб забезпечити себе і близьких вітамінами, рекомендую висаджувати близько семи кущів різних сортів для кращого запилення і більшої врожайності. Можете стартувати навіть із трьох кущів, а потім самі розмножите стільки, скільки захочете з'їсти або продати.

Як виглядає рослина годжі?

Природна форма годжі – кущ.

Як вирощувати цю рослину?

Найпростіше – на шпалері. Для цього треба протягнути її вздовж кожного ряду і розкласти гілки. Звичайно, їхню кількість треба нормувати: в середньому це шість-сім, максимум дев'ять гілок.

Як розмножувати годжі?

Пагони годжі дуже довгі. Якщо розкласти їх по землі, то вони утворюють коріння. Обережно відріжте пагонець, пересадіть,

Які годжі на смак?

Ягоди вирізняються напрочуд приємним, досить специфічним смаком, який легко запам'ятати: він солодкуватий, терпкий із кислинкою, трохи нагадує малину. Щось середнє між курагою і родзинками. Я щодня п'ю чай із годжі: кидаю з десятка ягідок у заварничок – і добре почувуюся.

Як вживати годжі?

Дуже популярним є чай із годжі. Чимало любителів їсть ягоди сухими: не заварюючи, додаючи їх до каш, сухих сніданків, йогуртів, салатів, випічки і навіть супів. Така «приправа» надає страві особливих, пікантних «ноток». З цієї ягоди виготовляють соки, вино, коктейлі. Вино з годжі традиційно називають подружнім, бо воно стимулює лібідо і сексуальний потяг як у чоловіків, так і у жінок. Це – ягода подружнього щастя.

Скільки коштують ці ягоди?

Серед усіх ягід, які продають в Україні, годжі – найдорожчі. У більшості районних центрів за шаленою ціною продають сушені ягоди з азійських країн. Але ж ви самі можете вирощувати цю ягоду вдома, таким чином забезпечую-

чи довгі щасливі роки собі та своїм близьким!

Чи можна вирощувати годжі в нас?

Так, ця ягода підходить до наших кліматичних умов, тому вирощувати її дуже просто.

Чим годжі відрізняється від дерези?

Українська родичка ягоди годжі, відома в нас під назвою дереза, дуже відрізняється від неї за врожайністю. За тисячоліття китайці виростили набагато смачніші та врожайніші сорти, які дають більші ягоди.

належно доглядайте – і матимете новий саджанець.

Що робити для кращого вкорінення саджанців?

Щоб пагони краще вкорінювалися, кору біля основи пагона треба перев'язати дротом. Це припинить додаткове постачання корисних речовин у пагін, і тоді вже за рік можна отримати саджанці з дуже потужними коренями. Це перший варіант.

Інший спосіб формування – це вирощування годжі у формі дерева. Для цього треба забити кілок заввишки 2–3 м, прив'язати до нього вертикально основний пагін, а всі інші нещадно вирізати, щоб уся енергія йшла не в гілки, а в один-єдиний пагін. На новоутвореному стовбурі сформуєте яруси. Наприклад, перший ярус: 5–7 гілочок на рівні 50–70 см, через 40–50 см – наступний, потім – ще...

Яку довжину повинні мати пагони?

Гілку можна виростити дуже довгою – до 4–5 м. Але сенс не в тому, щоб виростити довгий пагін, а в тому, щоб зручно було зривати ягоди – максимум 2,5 м.

Які ґрунти підходять для годжі?

Ґрунт має бути нейтральним або лужним – плюс-мінус 7–8 рН, але на кислих ґрунтах годжі теж дають ягоди.

На якій відстані висаджувати годжі?

Кущі ростуть потужно, тому в рядку залишайте мінімальну відстань – метр, а краще – до двох метрів, якщо хочете використовувати техніку.

Як поливати?

Поливайте з лійки або з відра, на більшій плантації – крапельне поливання.

Чи підживлювати саджанці під час висаджування?

Якщо хочете мати більший врожай, то подбайте про підживлення рослини ще під час висаджування, додавши у величеньку лунку якомога більше добрива.

Скільки часу потребує рослина для вкорінення?

Вкоріненням рослин ми займаємося в теплиці, зрізуючи молоді однорічні пагони і вставляючи їх у

касети з торфом. В умовах штучного туману вони швидко вкорінюються, за місяць-півтора виростають мікросаджанці з корінням, які пізніше висаджуємо в більшій горщики для дорошування.

За деякий час саджанці з новоутвореною кореневою системою готові для пересаджування в горщики 9 на 9 см (вони називаються п9) і перенесення в ґрунт. Краще висадити їх спочатку на майданчику, захищеному від сонця, а після кількомісячного перебування там виставити просто неба, де вони доростуть.

Чи можна заробляти гроші на годжі?

Розмноживши кущі до належної плантації, кожен має змогу заробляти на годжі немалі гроші, адже ці ягоди вирізняються відмінною врожайністю! На плантації «СонцеСаду», наприклад, на другий рік було зібрано понад кілограм ягід із куща, а в майбутньому ми очікуємо 7–8 кг із куща і більше! На ринку їх можна продавати за ціною понад 500 грн за кілограм!

Де можна замовити саджанці?

Саджанці годжі можна замовити з каталогу «СонцеСад» або купити в селі Жорнівка під Києвом у садовому центрі «СонцеСад», де вирощують понад 1000 сортів рослин. Ви можете також отримати безкоштовний каталог рослин, зателефонувавши за номерами:

(044) 331-31-29,
(050) 410-74-40,
(067) 409-80-90,
(093) 743-40-44.

Для оптових закупівель саджанців годжі та інших ягідних культур –
(098) 289-95-03

Ягоди годжі, які ще називають «червоними діамантами», набувають щораз більшої популярності по всій Європі. Щораз більше людей садять цю цілющу ягоду на своїх присадибних ділянках. Закладаються і промислові плантації годжі.

«Червоними діамантами» захоплюється вся Європа

У минулому році у Болгарії фірма Станіслава Гатева з Ново село в районі Відін посадила 12 га годжі і невдовзі планує досадити ще 16 га. Подібну плантацію трохи раніше, з весни 2012 р., заклав і його співвітчизник Дімітр Найденов з села Петърч, общини Костинброд. Він каже, що почав вирощувати ці ягоди, бо ж годжі – «це плід молодості і довголіття, їжа імператорів, червоні діаманти, скульптор целюліту і плоди віагри» Ще вони йому подобаються строком зберігання. «В холодильнику ягоди зберігаються при температурі 2–4°C – 10 днів, при 0°C – 1 місяць; а при

Дімітр Найденов біля своїх «червоних діамантів»: «Це плід молодості і довголіття, їжа імператорів, скульптор целюліту і плоди віагри»

замороженні протягом 12 місяців зберігаються усі цілющі властивості», – розповідає болгарський фермер. За останні пару років промислові плантації уже закладені в Італії, Іспанії, Греції, Румунії, Сербії та інших країнах Європи. Степан Босняк, ентузіаст промислового вирощування годжі з Суботиці (Сербія) переконаний, що годжі не лише надзвичайно важлива цілюща рослина, але і одна з найприбутковіших: ціни на годжі сягають зірок, а врожайність дуже цікава: до 1–1,5 кг з куща уже на перший рік, до 3–5 кг – на другий рік, в наступні роки сягне 10 кг і високої врожайності можна збирати протягом

10 років з року посадки. Степан Босняк рекомендує віддалі при посадці 3 на 3,5 м та використання краплинного зрошення.

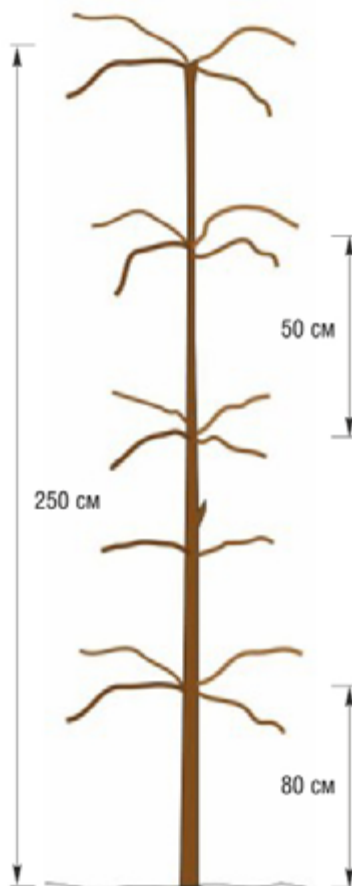
Італійський досвід Валеріо Галлераті

Валеріо Галлераті із розсадника Віта Верте з провінції Болонья в Італії (www.lusciumbarbarum.it) вирощує як саджанці годжі, так і годжі на ягоди.

Обрізка годжі

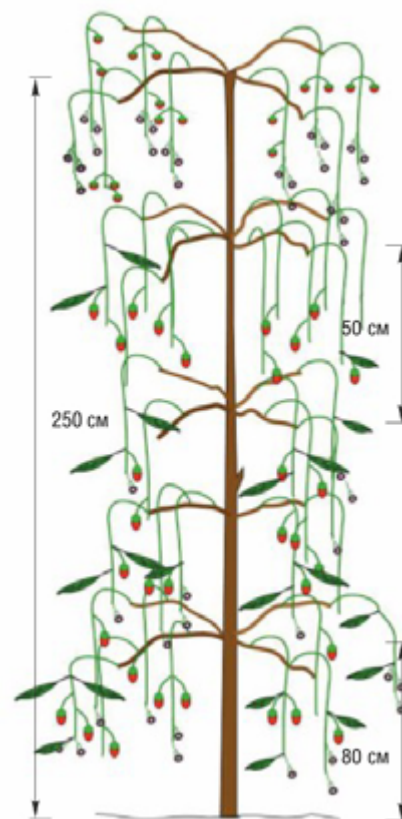
Ця рослина у висоту може сягати 3 метрів і має тенденцію утворювати густі переплетені кущі, схожі на ожину чи здичавілий виноград. Для покращення процесу збирання ягід та гарантування достатньої кількості світла слід обрізати її належним чином. Тут є два основні варіанти. При першому, більш підходящому для садівників-любителів, рослині дають можливість рости у вільний, природний спосіб, обмежуючись обрізанням зайвих пагонів з метою надання кращого доступу світла.

Другий варіант краще підходить для промислового вирощування. Цей варіант прийнятий у китайській провінції Нінся і полягає він у формуванні ярусної крони висотою 250–300 см. Перший

Обрізання годжі взимку

ярус формують на висоті 80 см від землі, потім вздовж центрального провідника створюють наступні яруси що 50–80 см. Кожне таке

Обрізання годжі (вигляд влітку)

розгалуження утворюється 3–5 гілочками довжиною 40–50 см.

Зимова обрізка полягає у видаленні гілок, що відплодоносили у

цьому році, залишаючи по 3–5 пагони на кожен ярус. На малюнках 1 і 2 зображено схему зимової обрізки та як після неї виглядає рослина влітку.

Весною ж слід провести видалення жирових пагонів, що сприятиме утворенню великої кількості бокових плодкових гілочок, які цвістимуть і плодоноситимуть з червня до листопада.

Полив годжі

З моменту посадки до зрілості рослини (4–5 років) саджанці годжі слід регулярно поливати. Це потрібно не так для виживання рослини, як для швидкого активного розвитку і щоб сприяти утворенню перших

ягід. Після проходження перших 4–5 років рослина уже сама зможе забезпечити себе потрібною кількістю

води. Звичайно, на норму поливу великий вплив мають також ґрунтові, кліматичні та мікрокліматичні умови.

Іспанський досвід

Іспанський розсадник Дель Суеве також вирощує саджанці годжі як для приватних потреб, так і для промислового вирощування. Спеціалісти розсадника рекомендують формувати годжі у вигляді деревця з одним стовбуром висотою 60–100 см, а вже з цієї висоти допускати розгалуження. Коли рослина ще маленька, вважають іспанські спеціалісти, її слід обрізати на висоті 25 см і дозволити ріст кількох стовбурців (але бажано не більше трьох), найслабші з яких потім слід усунути. Пізніше на основному стовбурі формується структура з найсильніших гілок, з якої виростатимуть гілочки плодоношення. Годжі можна вирощувати і на шпалері. У цьому разі можна залишити 2–3 стовбурці, а вже на них формувати розгалуження плодкових гілок. Пізніша обрізка передбачає залишення виключно сильних бокових гілок з метою забезпечення хорошого освітлення та аерації. Обрізку рекомендують робити взимку за місяць до початку вегетації. Нові пагони зможуть цвісти і плодоносити у цьому ж році. Через кілька років так можна сформувати міцну розгалужену структуру у вигляді кубку з каскадом, яка характеризуватиметься сильним приростом і щедрим плодоношенням. Для промислового плодоношення представники розсадника рекомендують формувати розгалуження на висоті 1 м.

Формування крони іспанським методом

Щодо ґрунтів: іспанські спеціалісти рекомендують вирощувати годжі на дренованих ґрунтах з кислотністю від 6 до 8,2, найоптимальнішою ж вважають кислотність 7,5, тобто нейтральну або злегка лужну.

З хвороб годжі зрідка (при поганій аерації і завиСОких дозах азотних добрив) може вражатися мільдью; у цьому випадку рослини можна обробити тими ж фунгіцидами, якими обробляють таких родичів годжі, як помідори чи баклажани.

Ще більше вишуканих та якіСних чаїв та корисних сухофруктів ви знайдете на нашому сайті tearose.com.ua

СУШЕНІ ЯГОДИ ГОДЖІ

ЧСГ-1 – 89 грн за 100 г

Ягоди годжі підсилюють вироблення в організмі гамма-інтерферону – речовини, яка може зупинити зростання ракової клітини. Завдяки споживанню цих ягід спостерігається значне зменшення запаморочень, втоми, дискомфорту в ділянці грудної клітки, покращується сон і апетит.

Чай з годжі «Годжі-чай»

ЧАЙ-140 – 12 грн;

ЧАЙ-140М – 54 грн;

ЧАЙ-140С – 197 грн

Вишуканий цейлонський чорний чай, гармонійно поєднаний із ягодами годжі, шматочками ягід суниці, пелюстками граната.

Ложка 4–5/л; t – 95°C; время – 3–5 хв.

Чайничок 1 раз

Чай «Чорний барбарис»

ЧАЙ-165 – 11 грн;

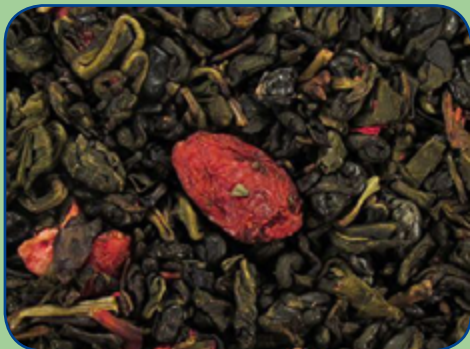
ЧАЙ-165М – 48 грн;

ЧАЙ-165С – 178 грн

Чорний чай, ароматизований ягодами барбарису та годжі, пелюстками граната.

Ложка 4–5/л; t – 95°C; время – 3–5 хв.

Чайничок 1 раз

Зелений з годжі

ЧАЙ-160 – 11 грн;

ЧАЙ-160М – 49 грн;

ЧАЙ-160С – 180 грн

Вишуканий зелений чай із ягодами годжі, шматочками суниці, пелюстками граната. Має свіжий витончений аромат та солодкий присмак.

Ложка 4–5/л; t – 90°C; время – 3–5 хв.

Чайничок 2–3 рази

Зелений чай «Зелена аронія»

ЧАЙ-374 – 10 грн;

ЧАЙ-374М – 42 грн;

ЧАЙ-374С – 151 грн

Зелений класичний чай з аронією та ягодами годжі. Чай допомагає впоратися зі стресом, поліпшити увагу і пам'ять, стабілізує емоції, покращує процес травлення. Напій сприяє зниженню тиску, тому його не можна приймати гіпотонікам.

Ложка 4–5/л; t – 90°C; время – 3–5 хв.

Чайничок 2–3 рази

Оолонг-чай «Годжілунг»

ЧАЙ-20 – 18 грн;

ЧАЙ-20М – 82 грн;

ЧАЙ-20С – 299 грн

Вишуканий ніжний оолонг із ягодами годжі, шматочками полуниці та полуничним ароматом. Ягоди годжі в поєднанні із зеленим чаєм нормалізують кров'яний тиск.

Ложка 4–5/л; t – 85°C; время – 3–5 хв.

Чайничок 3–5 рази

Актинідія – витка ліана, яка характеризується високою продуктивністю, морозо- та зимостійкістю, імунністю до шкідників та хвороб в умовах інтродукції. Це цінна ягідна культура, плоди якої дуже смачні та ароматні, мають лікувально-профілактичне значення та дієтичні властивості.

Надія СКРИПЧЕНКО,
кандидат біологічних наук
Національний ботсад ім. Гришка

АКТИНІДІЯ – українське ківі

Завдяки високому вмісту біологічно активних речовин, зокрема вітаміну С і специфічного ензиму, що діє на організм людини аналогічно ферменту папаїну, плоди стимулюють розщеплення та засвоєння білків в організмі людини. Сорти актинідії селекції НБС вирізняються великою різноманітністю біологічних та гос-

подарських особливостей. Їм властива щорічна висока урожайність – в середньому 20–30 кг плодів з ліани, а за умов вирощування рослин на двоплощинних опорах – 50–70 кг. Середня маса плоду коливається від 6–8 г до 16–25 г. Попри всі переваги даної культури актинідію вирощують в основному на присадибних ділян-

ках і здебільшого з порушенням технології. Актинідія віддає перевагу родючим ґрунту легкого механічного складу зі слабокислою реакцією ґрунтового розчину (рН 5,0–6,3). Це світлолюбні рослини, які природно зростають на галявинах та в кедрово-широколистяних і гірських ялиново-ялицевих лісах.

Актинідія аргута Оригінальна
ОКН-1076 – 89 грн за шт. (0,5–1,5 л)
Витка ліана, сягає завдовжки 15–20 м. Ягоди видовжено-циліндричні, 14–16 г, кисло-солодкі зі слабким ароматом. Термін дозрівання – середина вересня. Врожайність – 10–25 кг з рослини. Морозостійкий сорт. Рослина дводомна, потребує запилювача.

Актинідія аргута Джамбо
ОКН-2276 – 89 грн за шт. (0,5–1,5 л)
Невимогливий середньостиглий сорт. Плоди великі, 15–17 г, при дозріванні довго висять і не обсипаються. Ягоди солодкі з присмаком ананаса і ніжною зелено-жовтою їстівною шкіркою. Витримує морози до -30°C і вимагає укриття на зиму тільки від холодних вітрів.

Актинідія аргута Кенс Ред
ОКН-750 – 89 грн за шт. (0,5–1,5 л)
Середньопізній сорт міні-ківі, соковитий, солодкий, з ананасним присмаком. Плоди дозрівають в кінці вересня, мають довжину до 4 см, довго зберігають споживчі якості. Рослини досить морозостійкі але в перші 2 роки на зиму потрібно укривати.

Актинідія аргута чоловіча
Дон Жуан

ОКН-87 – 89 грн за шт. (0,5–1,5 л)
Чоловіча листопадна ліана. Одна ліана може запилювати 5–7 жіночих (але одного виду аргута). Кущ сильнорослий; садити потрібно на відстані 4–5 м від інших актинідій.

Посадка

Найпридатніші умови для їх зростання – добре освітлені упродовж 5–8 годин місця. Актинідія – це рослина вологого клімату, тому в Правобережному Лісостепу України необхідною умовою успішного вирощування актинідії є полив рослин (особливо у період засухи). Водночас, надмірне зволоження ґрунту дуже небезпечно для актинідії – воно викликає призупинення росту рослин і призводить до їх загибелі. Актинідія – аутоінтолерантна культура, тобто її не рекомендується висаджувати на тому місці, де попередньо зростала актинідія. Кращими сусідами її є смородина та липа. Відмічено пригнічення сіянців актинідії поряд з яблунею. Висаджувати рослини актинідії на постійне місце зростання можна як навесні до початку розпукування бруньок (в кінці березня – на початку квітня), так і восени (III декади жовтня), але не пізніше ніж за 2–3 тижні до перших заморозків. Або протягом всього вегетаційного періоду контейнерів. Підготовку ґрунту для посадки актинідії з обов'язковим внесенням органічних та мінеральних добрив, здійснюють заздалегідь – за умов осінньої посадки, посадковими ями

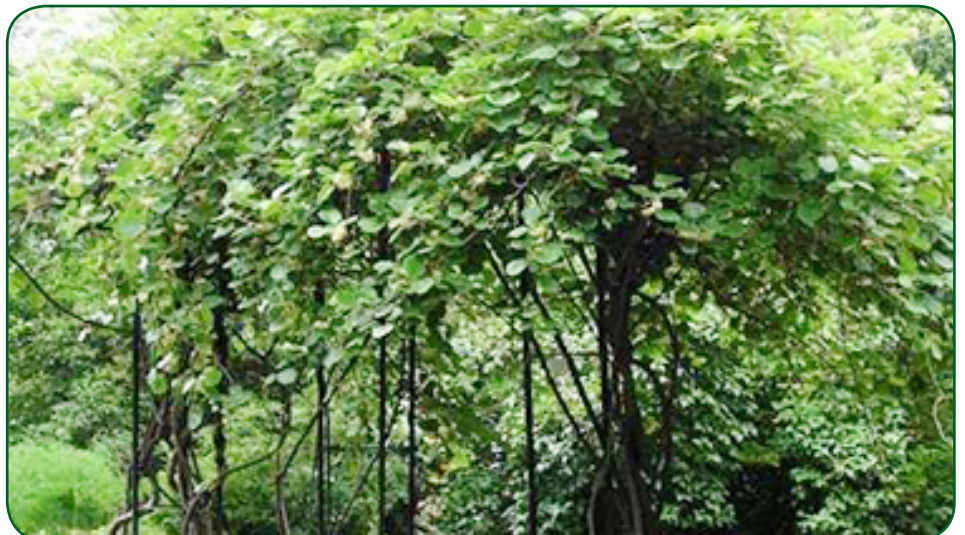
Актинідія коломікта Вітакола
ОКН-1837 – 180 грн. за шт. (2–4 л)
Високоврожайний невибагливий сорт, висотою до 5 м. Квітки білі, діаметром 1,5–2 см, листя має аромат лимона. Плоди великі, довжиною 4,5 см, жовто-зелені, смачні, ароматні. Плодоносить на 3–4 рік після посадки. Витримує морози до -34°C.

готують за два-три тижні до посадки. Основна маса коренів рослин знаходиться в поверхневому шарі ґрунту. Враховуючи це, посадковими ями копають на глибину 50–60 см з діаметром 50–60 см, заправляють підготовленою сумішшю дернового і листового ґрунту, органічними й мінеральними добривами. До посадкової ями вносять 10–12 кг перепрілого гною чи компосту, змішаного з верхнім родючим шаром ґрунту (150–200 г суперфосфату та 200–250 г калійної солі). На важких ґрунтах обов'язковими є закладка дренажного шару і поліпшення ґрунту за рахунок внесення піску і торфу. На постійне місце рослини актинідії висаджують у 2–3-річному віці (висота саджанців 50–70 см).

Однорічні саджанці непридатні для посадки на постійне місце зростання, їх необхідно доростити в парнику чи контейнерах упродовж 1–2 років і лише після цього переносити в ґрунт. Під час посадки кореневу шийку саджанців заглиблюють на 5–6 см порівняно з висотою посадки рослин у парнику чи шкільці. У період плодоношення вегетативно розмножені рослини вступають на 2–3 рік після посадки. Актинідія – це дводомна рослина, тому для забезпечення запилення жіночих рослин на ділянках необхідно висаджувати рослини запилювачі у співвідношенні 1:5–1:8 (на 5–8 жіночих висаджують одну чоловічу рослину). Оскільки чоловічі рослини вирізняються інтенсивнішим ростом пагонів, то їх бажано висаджувати окремо чи на більшій відстані від жіночих рослин. Актинідія – це ліана, тому рослинам необхідні опори. Для встановлення опори із стовпів з 4 рядами дроту 3–4 мм, перша лінія якого прокладається на висоті 50–60 см над поверхнею ґрунту, а решта – на рівних відстанях одна від одної. Висота шпалер повинна бути не меншою 2-х м.

Збереження вологи

Великої шкоди рослинам актинідії завдають домашні коти, які обгризають молоді пагони. Тому в

перші роки після посадки рослини доцільно обгородити металевою сіткою. Оскільки коренева система актинідії поверхнева, то розпушування ґрунту та внесення добрив проводять на глибину 10–12 см. Для ефективного використання вологи пристовбурну зону рослин актинідії мульчують листям, травою, тирсою, торфом, перегнієм. Мульча може бути короточасного використання – упродовж одного сезону чи багаторічного – протягом кількох років. За короточасного використання рослини мульчують відразу ж після посадки саджанців (товщина шару 3–5 см). Під час літнього рихлення, прополювання та перекопування восени мульча змішується з ґрунту. За умов багаторічного використання мульчуючі матеріали застилають шаром 10–12 см і під час літніх прополювань прагнуть його максимально зберегти. Така мульча, на відміну від тимчасової, слугує ще й для захисту кореневої системи рослин взимку. Негативно рослини актинідії реагують на надмірну сухість повітря. За умов дефіциту вологості актинідія призупиняє ріст пагонів, її листки грубішають, покриваються бурими плямами і скручуються – спостерігається так званий фізіологічний опік листя. З метою запобігання цього в посушливі жаркі дні рекомендується проводити обприскування рослин водою вранці чи ввечері.

Обрізання

Важливим агротехнічним прийомом по догляду за рослинами актинідії є обрізування, щорічне видалення або вкорочення частини однорічних та більш старих пагонів з метою регулювання росту та плодоношення як всієї рослини, так і окремих її частин. Обрізування рослин актинідії доповнюється зеленими операціями – обламування пагонів, які за-

гущують крону, та прищипування верхівок (пінцирування) інтенсивно ростучих пагонів. Слово «обламування» вказує на те, що ці операції доцільно проводити в той час, коли ніжні молоді пагони актинідії легко обламуються, а невеликі ранки добре заживають. Цей агрозахід сприяє кращому використанню рослинами умов середовища, з допомогою цього усувають зайве загущення пагонів і затінення листя, контролюють приріст пагонів відповідно до закладеного врожаю на окремій рослині, відбирають і формують молоді пагони для заміщення. Під час обрізування важливо знімати всі обв'язки, оскільки пагони рослин постійно потовщуються, перетягуються і дуже легко обламуються. По закінченні обрізування чи навесні до початку розпукування бруньок всі пагони, що залишилися, знову підв'язують до дроту горизонтально чи під нахилом (сухе підв'язування). Багаторічні спостереження за рослинами актинідії свідчать, що на пагонах, які розташовані під гострим кутом чи паралельно до поверхні ґрунту, розпукується значно більша кількість бруньок (де відповідно формується більше плодоносних пагонів), тоді як на вертикальних здебільшого розвиваються 1–2 сильнорослі вегетативні чи змішані пагони з верхніх бруньок. Це пов'язано з явищем по-

Актинідія коломікта жіноча
Д-р. Шимановскі
ОКН-239 – 149 грн. за шт. (0,5–1,5 л)
Має дуже декоративне зеленувато-біло-рожеве листя. Забарвлення проявляється на 2-3 рік після посадки. Цвіте у травні, дозрівати починає в серпні. Плоди масою до 3-х грамів і до 2,5 сантиметрів довжиною. М'якоть соковита, ніжна, кисло-солодка. Морозостійка, але в перший рік потребує укриття.

Актинідія Коломікта Сентябрьська
ОКН-1145 – 79 грн. за шт. (0,5–1,5 л)
Сорт морозостійкий, врожайний. Плоди соковиті, довжиною до 2 см, солодкі, ароматні, з кислинкою, нагадують агрус.

лярності, яке властиве як актинідії, так і винограду. В період інтенсивного росту рослин доводиться також підв'язувати пагони поточного року, запобігаючи їх обламуванню вітром.

МІНІ-КІВІ з Одещини

Світлана ПЕТРЕНКО,

кандидат сільськогосподарських наук,
доцент кафедри садівництва, виноградарства,
біології та хімії Одеського державного аграрного
університету

Микола ЦАНДУР,

директор ТОВ «Чорноморський альянс»

Актинідія – ліана з ягодами

Існують чоловічі та жіночі рослини. Ця рослина має мало живу зелену стіну. Листки до осені набувають красивого жовтого

**Жіночі
квіти
актинідії**

**Чоловічі
квіти
актинідії**

Актинідія – це маленьке ківі, яке походить із Східної Азії, де росте протягом тисячоліть. Три-чотири роки тому зустрічалася тільки в дикій природі. У 1990-х роках новозеландським ботанікам спало на думку схрестити рослини між собою для загального поліпшення їхніх властивостей. Так з'явилися нові сорти. Вони зберегли смакові та поживні властивості «диких» братів, але водночас набули кращого зовнішнього вигляду та мали довший період зберігання плодів.

листя. Цвіте в середині травня. Ягоди ростуть гронами протягом усього літа. Рослина схожа на ліану, довжина якої може сягати шести метрів. Одна з умов успішного вирощування – створення опори: шпалер, пергол або драбинок.

Молоді ліани, які не вступили в плодоношення, мають дуже декоративний вигляд. Вони переплітають гнучкими стеблами опору й завдяки широкоовальним листкам та великій їх кількості створюють

забарвлення і довго залишаються на ліані до початку заморозків. На відміну від інших видів актинідії, протягом літа листки не змінюють свого забарвлення. Цвітіння починається наприкінці червня – на початку липня. Квітки правильної форми, з п'ятьма чашолистками і п'ятьма пелюстками. Зазвичай у суцвіттях чоловічих ліан зібрано по три квітки, жіночі частіше мають одиничні квітки. Плодоношення за сприятливих умов ясне – в середньому 10–20 кг із ліани. Декоративності надають великі плоди, розташовані в па-

зусі листків, на коротких пагонах або ближче до основи довгих пагонів. Вони висять гронами, прикрашаючи ліани до самої осені. Термін їх досягання залежить від сортів – пізньостиглих та ранніх. Найраніше досягають на початку вересня.

Плід – соковита багатонасінна ягода, відносно велика, з приємним солодким або кислуватим-солодким смаком та сильним ананасовим або іншим фруктовим ароматом. Під час досягання ягода стає спочатку напівм'якою, пружною, потім м'якою і змінює колір. Плоди ліани можуть бути циліндричними, овальними або округлими. Зустрічаються різновиди з округлими серцеподібними, а також конічними плодами. Актинідію продають від кінця серпня до середини листопада. Великі сади міні-ківі ростуть у Франції та в деяких інших країнах на півдні Європи.

Актинідія – джерело вітаміну С

Завдяки багатому вмісту вітаміну С актинідія належить до категорії «суперплодів». Вітамін С є антиоксидантом, що бореться проти вільних радикалів, які, зокрема, спричиняють старіння

шкіри. Цей вітамінний чемпіон є також визнаним борцем проти втоми.

Завдяки значному вмісту калію міні-ківі конкурує в цьому сенсі з деякими ягодами (полуниця, малина, ожина або чорниця). Актинідія має надзвичайно багато кальцію, магнію, фосфору та волокон. Звернімо увагу на деякі її поживні цінності.

Крім сприятливого впливу на здоров'я, актинідія має ще одну перевагу: низьку калорійність – 52 Ккал на 100 г цілих свіжих плодів. Таким чином, це – справжній союзник доброго самопочуття, ідеальний для споживання перед спортивним заняттям або просто для підвищення тонусу.

Насадження актинідії у Біляївському районі Одеської області

Міні-ківі на українських полях

Міжнародна французька компанія «Primland» з 2012 року виробляє міні-ківі в Україні, співпрацюючи з місцевими виробниками, які займаються тільки вирощуванням Nergi®. Компанія інвестувала в Україну близько 50 мільйонів гривень. Перший тестовий урожай українських міні-ківі було зібрано у 2015 році (перший урожай збирають через три роки після садіння). В Одеській області ягоди вирощують за французькими технологіями Миколи Миколайовича Цандура.

Насадження актинідії (міні-ківі) є в ТОВ «Чорноморський альянс» Біляївського району Одеської області на загальній площі 23,50 га. Це найбільша плантація міні-ківі у Європі! Для товарної плантації український садівник вибрав сорти актинідії Аргута, Тахі та Руа. Самі ж міні-ківі реалізуються під торговельною маркою NERGI®.

● Вибір сорту для садіння

Садівник із Одещини радить тим, хто хоче займатися вирощуванням актинідії, вибирати для всіх зон плодівництва такі сорти: Київська гібридна, Київська крупноплідна, Пурпурна садова,

Ізумрудна, Фігурна. Усі вони селекції Центрального ботанічного саду Національної академії наук, середнього терміну достигання, універсального призначення, пристосовані до ґрунтово-кліматичних умов України.

Ягоди Пурпурної – темно-рожево-пурпурні, інших сортів – зелені, найбільші – у Київської крупноплідної (до 25 г). Серед сортів міні-ківі одними з найкращих є Дженні та Іссаї. Дженні виростає до чотирьох-шести метрів. М'якоть плодів кисло-солодка, яскраво-зелена, з маленьким чорним насінням. Іссаї – високоросла самоплідна ліана, є чудовим запилювачем для інших сортів, зокрема для Дженні. Ягоди цукрові й соковиті, з невеликою кислінкою.

● Спорудження шпалери та захисної сітки

Актинідію вирощують на шпалерах заввишки від трьох до трьох із половиною метрів. Найпридатніша чотири-п'ятидротяна шпалера: нижній дріт натягують на висоті 50–60 см від поверхні ґрунту, кожний наступний – на тій самій відстані один від одного.

Вирощують ліану на опорах, ряди формують за типом шпалери «живопліт». Проміжні стовпи

встановлюють на відстані восьми метрів і навішують п'ять ярусів дроту, шість дротів. Перший ярус – на висоті 30 см для капельного зрошення; другий – на висоті 60 см; третій – на висоті 90 см; четвертий – на висоті 130 см; п'ятий – на висоті 180 см. П'ятий ярус – спарений. Для захисної сітки через кожні вісім метрів встановлюють п'ятиметрові залізобетонні стовпи.

● Садіння актинідії

Одеські садівники використовують таку технологію садіння міні-ківі. Перед садінням саджанців усі пошкоджені кінці корінців обрізували до здорового місця. По-

шкоджені та гнілі корені вирізали зовсім. Після закінчення обрізування, щоб запобігти підсушуванню коріння під час садіння, їх вмочували в ґрунтовий розчин. Після всіх підготовчих робіт бралися за садіння. На постійне місце саджанці висаджували у дворічному віці. Актинідія – дводомна рослина, тому слід висаджувати один чоловічий екземпляр на п'ять-сім жіночих рослин.

Насадження закладають на добре аерованих, забезпечених вологою ґрунтах, чистих від бур'янів. Під оранку на глибину 25–30 см вносять 60–100 т/га органічних добрив та фосфорні й калійні мінеральні туки (P120-150K130-150). Так, наприклад, у Бельгії ці норми такі: P 300–600 P₂O₂ грам/сотка, K 900-1100 K₂O₂ грам/сотка, а в Німеччині інші: P 200–300 P₂O₂ кг/га та K 800–1000 K₂O₂ грам/га.

Садять рано навесні, розміщуючи рослини за схемою 4 x 2–3 м. У ями (60 x 60 см) під час садіння вносять вісім-десять кілограмів перегною. Одразу ж після садіння саджанці поливають із розрахунку 15 л на кожну рослину. Пестицидних обробітків плантації не потребують, оскільки на сучасно-

Приклад розтошування шпалер на плантаціях ТОВ «Чорноморський альянс»

му етапі ураження насаджень актинідії хворобами та шкідниками не виявлено.

Дуже добре зарекомендував себе метод вирощування актинідії за допомогою двометрової Т-подібної шпалери, яка має поперекну балку розміром 1,85 м. Саме такий спосіб вирощування сьогодні і вважають найбільш результативним.

● Поливання

Зрошення здійснюють регулярно протягом усього періоду вегетації, особливо в степу та південному лісостепу, де велике значення мають і освіжаючі, зволожувальні поливання для підвищення відносної вологості повітря. Технологією передбачено крапельне зрошення актинідії. Цього досягають за допомогою системи капрових трубопроводів діаметром 4–30 мм, які прокладають по осі насаджень. На трубопроводі проти кущів розміщують спеціальні водовипуски-крапельниці. Вважають, що система зрошення актинідії має бути спроектована так, аби забезпечити 90–110 л води на дорослу рослину щоденно в період інтенсивного росту й високої температури. Навесні передбаче-

но одне крапельне зрошення з мінеральними добривами.

● Формування та обрізування актинідії

Формування насаджень актинідії передбачене по типу ліана. Стебла діаметром до 20 см на одному місці можуть рости та плодоносити до 40 років. Протягом першого року після садіння на рослинах виростає кілька пагонів. Два найсильніші залишають, решту видаляють. Другого року на них виростають бічні пагони, на яких улітку наступного року утворюються плодоносні гілки. Обрізають кущі пізно восени. Найвища урожайність і якість ягід на бічних стеблах, які ростуть безпосередньо на головних. Тому останні, якщо вони старі або пошкоджені, замінюють пагонами, розміщеними безпосередньо на стовбурі. Роблять це, звичайно, через кожні три-чотири роки. Під час обрізування видаляють гілки, що загущують кущ, частину вкорочують на кілька бруньок вище від зірваного плоду. Вирізають також хворі, слабкі, механічно пошкоджені гілки. Після обрізування залишені стебла рівномірно розподіляють по площині шпалери й підв'язують до

дроту. Обрізують актинідію восени або рано навесні до сокоруху.

● Збирання врожаю

Урожай збирають вручну, ягідка до ягідки, між 20 серпня і 10 вересня, залежно від року й регіону виробництва. Збирають достиглі ягоди двома-трьома прийомами, через вісім-десять днів після появи перших стиглих, у неглибоку тару, наприклад, кошики. Нестиглі плоди – матові, достиглі – блискучі, майже прозорі, зеленого забарвлення. Після збирання їх швидко охолоджують до 0,5°C і закладають у сховище з температурою від 1 до 2°C з регульованим газовим середовищем. За таких умов плоди можуть зберігатися до п'яти місяців. Крім того, недостиглі плоди за таких умов можуть достигнути. Актинідії використовують не лише свіжими. З них готують варення, сік, сироп, різноманітні кондитерські вироби.

На плантаціях садівника Миколи Цандура, директора ТОВ «Чорноморський альянс», після збирання плоди сортують, а потім їх складають у полімерні коробочки по 125 г ягід і кладуть у холодильні камери для охолодження. Коштує така упаковка 35 гривень. Майже половину зібраного врожаю везуть до Німеччини на продаж. Друга половина актинідії Nergi® (міні-ківі) реалізується у великих супермаркетах Одеси, Києва та Дніпра.

ЯГІДНИЙ БІЗНЕС: 8 правил успіху

Як непогано заробити, вирощуючи ягоди на двох гектарах землі

Олександр ЯРЕЩЕНКО,
заступник директора
Інституту садівництва
Національної академії аграрних
наук України, кандидат
сільськогосподарських наук

Масштаби мають значення

Досвід свідчить, що вирощування ягід на площі менше ніж півгектара навряд чи можна назвати бізнесом у класичному розумінні цього слова. Так, це суттєва матеріальна підмога для родини, яка самотужки зможе вирощувати ягоди на продаж, однак обсяги врожаю не будуть такими значними, аби отримати стабільні прибутки. Та якщо ви не мрієте про великий бізнес і вдовольняєтеся тим, що зберете на присадибній ділянці,

досягнувши високої якості врожаю та його товарної привабливості, тоді, закативши рукави, починайте власну справу. Якщо ж маєте можливість освоїти ягідні площі (оптимально – два гектари), вважайте себе справжнім бізнесменом і прислухайтеся до таких порад.

Топ-культури нарозхват

Якщо скласти рейтинг ягідних культур, які завжди матимуть попит у покупців, їх можна розмістити в такому порядку. Лідер – су-

ниця садова, після неї – малина, потім – червона порічка, ожина (перевага останньої в тому, що її вирощують небагато). Значний

УНІВЕРСАЛЬНА ПОРАДА

Якщо не знаєте, які культури та сорти у вас найкраще приживуться і плодоноситимуть, перші два роки проведіть тест: посадіть усі, але мало, а зібравши один-два врожаї, матимете правильний орієнтир надалі.

попит має й лохина. Однак в її вирощуванні є певні складнощі (потрібні суттєві витрати на субстрат, садивний матеріал, важко самостійно розмножувати тощо). Та якщо зумієте мудро організувати цей процес, економічно виграєте.

Починайте з найпростішого

3 Звичайно, простіше вирощувати культури, з якими менше клопоту під час формування рослин (кущові ягідні, зокрема порічка, агрус, але останній не завжди має попит, тому це слід врахувати, складаючи бізнес-плани). Не дуже вигідно вирощувати великі плантації смородини – великого попиту на ці ягоди зараз не спостерігається. Щодо лохини – важко й задорого створити її насадження, але доглядати за культурою нескладно, особливо якщо не маєте проблем із зрошенням, а ось продати – легше й вигідніше. Вирощування суниці дещо складніше, бо дуже залежить від погодних умов. До того ж вам, вочевидь, доведеться залучати найманих працівників: що більша площа вирощування суниці, то важче впоратися із вчасним збиранням урожаю завдяки праці однієї родини (навіть на 15 сотках). Вирощування ожини має плюс – збирати врожай можна протягом тривалого часу, і мінус – ягода потребує формування. Малину вирощувати неважко. Але вона потребує шпалери і додаткового залучення працівників для регулярного і вчасного збирання врожаю. Зазвичай для збирання з гектара в середньому треба залучити десятеро осіб, а для ремонтантних сортів – приблизно шестеро.

Початок достигання малини Феномен – комерційно успішного літнього сорту української селекції

Обирайте перевірені сорти

4 Не розпочинайте ягідний бізнес із вирощування новинок – придбайте найпопулярніші у вашому регіоні сорти, які вже перевірені часом і добре зарекомендували себе як невибагливі у вирощуванні, врожайні й такі, що не здивують неприємними сюрпризами.

Наприклад, це такі сорти садової суниці: Ольвія, Клері, Хоней, Джолі, Азія, Симфонія, Флоренс тощо. Загалом вибір суниці на вітчизняному ринку чи не найбільший: майже третина сортів вам підійде.

Щодо малини, то краще вибирати ранньостиглі сорти, які можна реалізувати за привабливою ціною, та й якість їхнього врожаю вища. Добре зарекомендували себе такі сорти: Моллінг Джуно, Радзійова, Соколиця, Феномен (останній ближче до середнього терміну досягання). Ремонтантні сорти для ягідного бізнесу менш придатні, навіть найсмачніші й високоякісні, бо збути велику кількість малини на ринку в серпні-вересні дуже проблематично. Хіба що маєте ексклюзивне замовлення від кафе, ресторанів чи готелів. Тоді посадіть ремонтантні сорти Аміра, Регіна, Грандіор, Маравілла. Але найкраще робити ставку на ранні сорти.

Це ж стосується й ожини. Карак Блек – найбільш ранній сорт, високоякісний і з дуже привабливими смачними ягодами. Не поступається йому й сорт Лох Тей.

Широким є й вибір перевірених сортів червоних порічок, серед яких виділяються вітчизняний сорт Святомихайлівська та голландська Ровада. Вирощуючи білу порічку, як і жовту малину, ваш бізнес не буде прибутковим. Цей товар, як кажуть, для любителів, тож радимо їх вирощувати не більше 10–15% загального обсягу культури. Із-поміж нових сортів

червоної порічки цікаві Росинка, Дженіфер, Роднеус. Однак братися за висаджування новинок краще тоді, коли добре наб'єте руку на вирощуванні традиційних сортів.

Найвигідніше вирощувати ранньостиглі сорти лохини (Дюк, Река, Спартан, Патріот, який ще й найменш вибагливий до умов вирощування) або ж, навпаки, пізньостиглі (Елліот, Ліберті, Аврора), бо середні сорти припадають на пік масового досягання ягід і даремно очікувати надприбутків у цей період.

Плануйте з кінця

5 Однак починати планування бізнесу треба не з вибору сортів, а з вирішення найголовнішого питання: як і де продати вирощене? Для цього проведіть невеликий моніторинг ринку, порадьтеся з людьми, які мають подібний досвід. Зрештою, знайдіть власну «нішу», можливо, швидше продасте ягоди обліпихи чи смородини, ніж суниці. Не орієнтуйтеся на власні уподобання чи на те, що вам зручніше вирощувати, – це не той шлях, який приведе до успіху. Дізнайтеся, на яку продукцію є попит у вашому регіоні (на ринку, серед оптових закупівельників, на переробних підприємствах, розміщених поблизу).

Потім поміркуйте над тим, яку тару збиратимете врожай, на чому його транспортуватимете, як максимально скоротити «ланцюжок» від збирання ягід до кінцевого споживача. З огляду на відстань підбирайте й сорти – більш чи менш транспортабельні, можливо, заради цього навіть доведеться пожертвувати їхніми смаковими властивостями.

Плантація ожини на фермі у штаті Північна Кароліна, США

Наступний пункт плану: скільки помічників, найманих працівників треба, щоб обробити та зібрати врожай? Не варто надіятися на власні сили, якщо насадження ягід розміщені не за місцем вашого постійного проживання, бо без ретельного догляду зазнаєте невдачі в бізнесі. Тому краще найняти компетентних у цій справі людей, яким повністю довірите своє дітище. Якщо це неможливо, краще й не починайте.

Якщо ж усе владнали – візьміться за бюджетне планування. Для цього треба мати бодай елементарні знання про технології підготовки ґрунту для насаджень: які операції виконувати, яка для цього потрібна техніка чи інвентар, де їх придбати або орендувати, скільки все це коштуватиме? І лише після цього купуйте садивний матеріал.

На чому не варто економити?

Беручись за будь-яку справу, варто пам'ятати, що скупий платить двічі. Однак і зайві витрати в бізнесі не на користь. Та якраз економія на садивному матеріалі – це підводна міна для вашого успіху. Тому не купуйте саджанці на стихійних ринках чи в сусіда, який продає невідомо що, але дешево, краще зверніться до ліцен-

зованих розсадників чи надійних компаній, які продають якісні саджанці. Бо початківці найбільше обпікаються саме на придбанні неякісного або й зараженого хворобами садивного матеріалу. Це фатальна помилка.

Охолоджуйте врожай

Не завжди після збирання ягоди постачають у супермаркет чи на ринок на продаж. Тому, щоб захистити їх від передчасного псування і для збереження товарного вигляду, ягідні одразу після збирання треба максимально швидко доставити до сховища, де якнайшвидше охолодити до 0...+5° С. Після цього ягоди переміщують у холодильник із вказаною температурою і вже звідти відвантажують у авторефрижератори. Доставка звичайним транспортом після холодильника вкрай небажана, бо на поверхні ягід утворюється конденсат і різко знижується лежкоздатність. При температурі 0...+2 °С ягоди можна зберігати протягом трьох-чотирьох днів, а якщо продукцію зібрано в суху прохолодну погоду – до тижня і більше. Для продовження терміну зберігання також використовують спеціальні пакети з газообмінними мембранами й поглиначами етилену.

Не бійтеся проблем!

Дехто з початківців побоюється власної некомпетентності в питаннях щодо догляду за ягідними культурами. Набувайте досвіду – без нього навіть освічений агроном може помилятися. Практика – найкращий вчитель, за допомогою якого швидко знаходитимете шляхи розв'язання проблем. Головне – не допустити помилок спочатку (під час підготовки ґрунту та вибору саджанців). Завдяки бюджетному плануванню також зможете правильно розрахувати власні сили й якнайшвидше отримати прибутки.

Не нервуйте, якщо золоті гори виростуть не одразу: середній термін окупності ягідників коливається від двох до чотирьох років. Хоча суниця може окупитися вже після першого плодоношення. Витрати на малину з окупляться після другого-третього врожаю (ще й залежно від того, наскільки вигідно зумієте її продати). Найдовший період окупності – у лохини, через високі витрати на закладання насаджень. Однак варто пам'ятати, що лохина даватиме прибутки впродовж 25–30 років або й більше, тоді як ожина – 12–15, малина – 7–8, а суниця – максимум три роки. Отож, конкуренція справедлива!

У всякому разі серед сільськогосподарських культур ягідні є одними з тих, що найшвидше окуповуються. З одиниці площі можете отримати максимальний прибуток. Тому зайнятися ягідним бізнесом варто. Він неодмінно буде успішним, якщо в цій справі будете відповідальними.

ПОТОГІННИЙ ЧАЙ З БУЗИНИ

2 ложечки квітів бузини чорної залити склянкою окропу, настояти упродовж 5 хв., а потім відцідити. У разі нежитю й застуди треба кілька разів на день пити цей чай дуже гарячим настільки швидко, наскільки це можливо.

БУЗИНА — лікарський кущ з багатомілісторією

Наші предки, древні слов'яни, поклонялися бузині, приносячи до її кущів жертву з їжі і напоїв, вважаючи, що у її корінні живе

бог землі. За їхніми віруваннями, навіть пошкодження куща бузини призводило до тяжких хвороб, а то й смерті. За переказами

УВАГА!

Бузина відлякує мишей, щурів і шкідливих комах.

XVII–XVIII століть, що походять із південного заходу Польщі, перед тим як зірвати гілку бузини, слід було скласти долоні, стати навколішки і сказати так: «Пані Бузино, дай мені трохи свого дерева, а я дам Тобі трохи мого, як в лісі виросте». Для кельтів бузина теж була святим деревом. Вона уособлювала вічне життя: взимку рослина була мертва, а навесні знову відроджувалася. Обоженували бузину і багато інших народів. Бузину споконвіків справедливо вважали однією з найважливіших лікарських рослин. І дійсно, всі частини рослини є корисними: листя, квіти, плоди, кора. Але, щоб правильно використовувати рослину, треба правильно заготовляти лікарську сировину.

**Бузина коралова (червона)
Sutherland Gold**

ОКН-320 – 119 грн за шт (2–4 л)

Це один з найефектніших жовтолистих чагарників, висотою до 2,5–4 м, з красивим золотистим розсіченим листям.

Бузина чорна Black Lace

ОКН-319 – 150 грн за шт. (2–4 л)

Кущ висотою 2–3 м з листям темно-фіолетового кольору, восени – червоним. Цвіте в червні, щитоподібними суцвіттями рожевого кольору. В серпні дозрівають їстівні ягоди. Невимоглива до умов вирощування, добре реагує на полив і обрізку.

Шоколадний виноград

Плоди акебії

Акебія трилиста – зимостійка витка рослина з пахучими квітами і солодкими фіолетовими плодами. Походить з Японії, де її називають шоколадним виноградом, бо листя її пахне шоколадом.

Листя на півночі вічнозелені і опадають після сильних морозів. Акебія доростає до 5–10 м заввишки, утворюючи щорічно 1–3 м приріст. Квітки різностатеві, одностатеві (на одній рослині окремо чоловічі та жіночі квітки). Зібрані в невеликі кисті, складені з великих (2–3 см діаметром) шоколадно-пурпурових жіночих квіток і менших (0,5–1 см) рожевих чоловічих квіток. Квітки виділяють легкий пряний запах, що дозволяє вирощувати акебію біля вікна, хвіртки або для обплітання альтанки. Квіти розкриваються з кінця квітня до травня. У жовтні дозрівають плоди, зібрані по 2–3 (іноді більше) в супліддя. Плід – довгаста ягода, довжиною 10–

13 см, нагадують формою сосиски. Зовні фіолетові, після дозрівання лопаються, оголюючи білу м'якоть з чорними кісточками. У плодах тільки м'якоть їстівна, солодка, з малиновим присмаком. Акебія рясно плодоносить при перехресному запиленні, тому поряд необхідно висаджувати різні види або сорти. Щоб збільшити плодоношення, квітки можна запилити самостійно, потираючи одна об одну повністю розкриті чоловічі квітки одного сорту об жіночі квітки іншого.

Застосування

На батьківщині акебії у Японії молоді бруньки пропарюють, висушують і заварюють як чай. З сушеного листя виходить духмяна приправа для м'ясних, рибних і овочевих страв. Плоди можна споживати і свіжими. Для споживання підходить як трилиста, так і п'ятилиста акебії. Споживання плодів акебії п'ятилистої зменшує ймовірність захворювання раком органів травлення та грудей. У її плодах міститься високий вміст ві-

Любов ДУДЧЕНКО,
кандидат біологічних наук

таміну С. Один делікатесний плід забезпечить вас денною нормою цього вітаміну. Лоза використовується для виготовлення корзин, тентів, шпалер, а з квітів роблять фантастичні букети.

Умови зростання

Акебія підходить і частковий затінок, і тінь (рідко які виткі рослини цвітуть у тіні), вона невибаглива до ґрунтів, однак любить вологі ґрунти, хоча витримує і короткочасну посуху. Стійка до грибкових хвороб і має інсектицидні властивості. У теплому кліматі вона вічнозелена, а у нас скидає листя, але навіть без листя її гілки надзвичайно привабливі. Ця витка рослина без шпалери може служити ґрунтопокривною рослиною.

Страви з акебії

Найпростіша страва: підсмажена на сковорідці акебія. У цьому варіанті вона добре зберігає свій природній смак. Посоліть і приправте до смаку.

Акебія Silver Bells

ОКН-136 (2–4 л) – 219 грн. за шт.
Сорт з білими чоловічими квітками і рожево-пурпурними жіночими. Квітки ароматні. Хороший запилювач для інших сортів.

Ольга ЛУШПИГАН,
старший науковий співробітник
Інституту садівництва НАН України

В ЯГІДНИКУ – мир і дружба

Кожен з нас хоче посадити якомога більше сортів різних ягід на своїй присадибній ділянці, тим більше що з кожним роком їх розмаїття зростає. Та як все вмістити на невеликій території, щоб і компактно, і не на шкоду рослинам?

Ягідні культури не ворогують між собою. Тобто вони уживуться поряд як добрі сусіди, якщо доглядатимете за ними правильно. Що при цьому важливо врахувати?

Відстань між рядами

Поряд можна висаджувати кущі будь-яких ягідних культур, краще це робити окремими рядами, відстань між якими має бути від 2 до 2, 5–3 м, а між кущами – 1–1,5 м. Порухення цього важливого правила призведе до зниження врожайності і тривалості життя кущів. Ви повинні забезпечити вільний доступ до кущів для весняно-літньої обробки ґрунту, обрізання і збирання врожаю. До того ж якщо ягідник буде загущений, він погано провітрюватиметься, що призведе до розвитку різних, особливо грибкових, хвороб.

Нав'язливі гості

Малина й ожина мають звичку виходити за межі відведеної їм території. Тому краще відгородити ділянки з цими кущами від сусідів, наприклад, закопавши в землю шматки шиферу (на глибину 30–40 см) – це стримуватиме розповзання коренів малини та ожини. Інакше ці культури «мандруватимуть» по всьому саду. Бажано також, щоб і вони не перемішувалися одна з одною, адже відстань між кущами ожини має бути не менше – 1,5 метра, а саджанці малини достатньо віддалити один від одного на 40 см. Єдина проблема, що в ожини та малини можуть бути спільні

хвороби й шкідники, тому бажано облаштувати їм різні зони. Однак якщо у вас ділянка 6–7 соток, навряд чи це вдасться – вороги малини знайдуть на такій цій території й ожину, скільки не віддаляй. Тож краще зосередитися на профілактиці та виявленні хвороб і шкідників – у будь-якому разі це буде ефективнішим заходом. Врахуйте й те, що ожина більш стійка до хвороб і шкідників ніж малина.

Ступінь затінення

Усі ягідні культури – діти сонця, тому світло й тепло для них вкрай важливі. Бажано садити ягідні культури на добре зволожені й освітлені ділянки, а не під деревами. Втім, існують нюанси. Наприклад, смородина не терпить спекотного сонця, особливо під час цвітіння – вона осипається й не зав'язується. Тому не варто висаджувати її на південній стороні. Аґрус у цьому плані витриваліший. Якщо інакше не вихо-

дять, аніж розмістити ягідник у напівтіні – неодмінно забезпечте умови належної циркуляції повітря, щоб не розвести грибкових хвороб. Малина й ожина також не постраждають від легкого затінення, якщо бодай частину дня ці ділянки будуть освітлені і зігріті сонцем. Адже це – культури другого ярусу, в природних умовах вони звикли рости на лісових галявинках, тож витримують напівтінь і в саду. Хоча врахуйте, що при цьому рослини більше «втягуються» до сонця, стануть більш розлогими і тому потребуватимуть додаткового підв'язування. Брусниця не любить затінених ділянок – рости буде, але особливого врожаю не чекайте.

Горб чи яма?

Рано навесні з підвищень в долину «стікає» холод, тому в низинних ділянках ягіднику буде некомфортно, особливо культурам, які рано цвітуть – існує ризик їх підмерзання. А якщо ще поряд є водойма, такий ризик збільшується і для культур, що цвітуть

пізніше. Особливо вразливі у цьому плані смородина й порічка, аґрус – більш витривалий. Жимолость (особливо нові сорти) стійка до провокацій погоди, наприклад, до чергування грудневих відлиг та морозів чи до весняних заморозків. Чорниця також витримує недовготривалі заморозки до -4°C , тому ці культури можна садити поряд. Зважте й на те, що ягідним культурам не підходять ділянки, де ґрунтові води знаходяться надто близько до поверхні ґрунту і де існує загроза намочання кореневої системи.

«Асорті» недоречне

Навіть за вкрай обмеженої площі, чи з метою її «економії» в жодному разі не висаджуйте «асорті» різних культур, наприклад, між кущами малини чи смородини – чорниці, полуниці тощо. За кожною культурою – окремий догляд і терміни обробітку ґрунту, вимоги до удобрення, поливу тощо. Дотримуйтеся цих нескладних правил і у вас завжди буде щедрий врожай смачних та корисних ягід.

СПЕКА – ВОРОГ ЯГІД

Останні засушливі роки аж ніяк не на користь ягідним культурам. Тож доводиться їх поливати й поливати. Як це робити правильно?

1 Дощ чи крапельки? Сьогодні садівникам-любителям доступні декілька методів поливання. У кожного методу є свої недоліки й переваги. Наприклад, дощування може спровокувати розвиток хвороб. Крапельний метод (залежно від складу води) може засолювати ґрунти. Хоча якщо ви слідкуєте за складом води – це найкращий метод для ягідних культур. Якщо такий метод для вас виявився дорогим задоволенням – використовуйте звичайний полив. Зважайте на те,

що рослини потрібно поливати безпосередньо під корінь і краще робити це ввечері.

2 Яка вода найкраща? Можна використовувати воду з природних водойм, криниць, свердловин. Ідеально, якщо вода прогріється до температури повітря. Якщо й земля вже дуже нагрілася, вона також нагріває воду, тож можна брати й прохолоднішу.

3 Терміни поливу. Неодмінно потрібно поливати рослини в ягіднику, коли вони цвітуть (якщо немає дощів), і коли в них

дозрівають та наливаються плоди. Але пам'ятайте, що надмірна волога під час дозрівання ягід може лише нашкодити. Після плодоношення також не забувайте про полив – так ви подбаєте про майбутній врожай наступного року.

4 Апетити – різні. Малина й ожина є дуже вологолюбними рослинами, вони болісно реагують на дефіцит вологи, однак і перезволоження небажане. Найбільше їм потрібне поливання з травня по червень. Смородина і порічка більше потерпають не від ґрунтової, а від повітряної посухи. Аґрус гірше витримує засуху ніж смородина – у нього слабша і не настільки заглиблена коренева система, тож потрібне помірне зволоження.

5 Догляд за найменшими. Для полуниці найкраще підходить крапельне зрошення. Після поливання землю мульчують.

Умови виконання замовлення:

1. Замовлення пересилаємо через відділення Укрпошти і Нової Пошти по всій Україні ЗА РАХУНОК ОТРИМУВАЧА.
2. **Замовлення просимо надсилати листом на адресу: «СонцеСад», вул. Молодіжна, 11, с. Жорнівка, Києво-Святошинський р-н, Київська обл., 08143, або ел. пошту: sale_s-sad@ukr.net**
3. Отримати додаткові консультації і зробити замовлення можна за телефонами: (044) 331 31 29; **Київстар:** (067) 409 80 90; (098) 441 61 21; **Vodafone:** (050) 410 74 40; (095) 888 37 27; **Lifecell:** (093) 743 40 44 **з понеділка по суботу з 8.00 до 20.00** та на сайті: **soncesad.com – цілодобово.**
4. При замовленні на суму понад 1000 грн – **знижка 5%.**
5. За опрацювання замовлення кожної групи знімається збір в розмірі 9 грн.
6. Замовлення надсилаємо упродовж 5–7 днів з дня отримання замовлення: Чай, кава, спеції разом з засобами захисту рослин та добривами не висилаються. Вони будуть надіслані окремою посылкою. Рослини із закритою кореневою системою (в контейнерах) можна висаджувати, починаючи з ранньовесняного періоду до пізньої осені. Тому замовлення на контейнерні рослини надсилаємо з березня до 15 листопада.
7. Оплата замовлення, тарифу за пересилку і за переказ грошей відбувається під час отримання посылки через відділення зв'язку Укрпошти та Нової Пошти по всій Україні.
8. За бажанням клієнта відправлення посилок можливе транспортним перевізником «Нова Пошта» (перевага транспортних перевізників у швидкості доставки, а саме: протягом 1–2 днів товар буде у вас).
9. **Гарантуємо якість надісланого товару.** Гарантія поширюється якщо:
 - 1) замовлення було отримане вами на складі перевізника не пізніше 5-ти днів з моменту повідомлення вас про надходження;
 - 2) на момент отримання посадковий матеріал був пошкоджений чи неякісний і, відповідно, не приживеться.
10. Скарги з фотографіями (з нашою біркою в кадрі) пошкодженого товару приймаються у письмовому вигляді листом чи на ел. пошту sale_s-sad@ukr.net, або на Viber (067) 230-97-01 протягом 2-х тижнів із дня отримання замовлення.
11. Замовлення товару чи каталогу означає вашу згоду на оброблення цього та наступних замовлень, подальше листування та інформування про продукцію, послуги ТМ «СонцеСад» та партнерів.

Ми залишаємо за собою право на:

- *Невиконання замовлення у зв'язку з закінченням запасу даного товару;
- *Формування замовлення на декілька посилок у зв'язку з виробничою необхідністю;
- * Зміну ціни у зв'язку зі зміною тарифів пошти та з високою інфляцією.

Замовлення товару чи каталогу означає Вашу згоду на обробку цього та наступних замовлень, подальше листування та інформування про продукцію та послуги ТМ «СонцеСад» та партнерів.

Акція! Приведи друзів!

**і ОТРИМАЙ
в ПОДАРУНОК
саджанець жимолості
за кожного друга.
Друг отримає
такий же саджанець.**

Умови виконання акції:

1. Зробіть в нас замовлення
2. Допоможіть зробити замовлення другу. При оформленні друг має обов'язково вказати, хто рекомендував (ПІБ, адресу, телефон, по можливості код клієнта).
3. Рекомендовані друзі мають бути новими клієнтами, тобто раніше не замовляли в нас товар чи каталог. До нових клієнтів не зараховуються особи, які проживають за одною адресою.
4. Ваш друг отримає саджанець жимолості зі своїм першим замовленням, а ви по саджанцю жимолості за кожного друга зі своїм наступним замовленням.

Під подарунком мається на увазі можливість придбання за 0,01 грн.

Інформацію про ваших друзів допишіть на окремому листку і додайте до бланку замовлення.

Будьмо разом цілий рік!

Наші журнали – це джерело натхнення та надійних знань, якими з номера в номер користуються понад 50000 читачів. Завдяки цим знанням на своїй землі ви перетворите мрії у реальність.

Оформіть редакційну передплату НА РІК та отримайте один з трьох подарунків на вибір!

За річну передплату на «СонцеСад»

1 – саджанець аґрусу; 2 – саджанець годжі;
3 – три цибулини білих тюльпанів

За річну передплату на «Бібліотеку СонцеСад»:

1 – два саджанці аґрусу; 2 – два саджанці годжі;
3 – сім цибулин червоних тюльпанів

У кожному номері каталог найкращих сортів рослин: найурожайніших, найкорисніших, найсмачніших, найстійкіших до хворіб та шкідників.

ЦІНА ПЕРЕДПЛАТИ НА «СОНЦЕСАД»:

Півроку – **35 грн** (за 2 номери);

Рік – **69 грн** (за 4 номери).

ЦІНА ПЕРЕДПЛАТИ НА «БІБЛІОТЕКУ СОНЦЕСАД»:

Півроку – **81 грн** (за 6 номери);

Рік – **162 грн** (за 12 номери).

Редакційну передплату також можна оплатити на картку або рахунок видавця журналів ФОП Мишаць М.О. Карта Приватбанку 5169 3305 1340 2237, або на розрахунковий рахунок ЄДРПОУ 3341516763 МФО 321842 р/р 26003053033931 Київська філія Праватбанку.

Після здійснення оплати відразу передзвоніть нам або скиньте копію квитанції і адресу, куди надсилати журнали, на вайбер (067) 230 97 01.

Вкажіть номер обраного подарунка у бланку замовлення, назвіть оператора нашого колцентру або впишіть у замовлення на сайті.